

“Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

*31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il
müstəqil auditorun hesabatı ilə birlikdə*

Mündəricat

Müstəqil auditorun hesabatı

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat	2
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	3
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	4

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Əsas fəaliyyət.....	6
2. Qrupun əməliyyatlarının restrukturizasiyası.....	6
3. Hesabatların tərtibatının əsası.....	8
4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı.....	8
5. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və ehtimalları	21
6. Səqment hesabatı	22
7. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	24
8. Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	24
9. İnvestisiya qiymətli kağızları	25
10. Müştərilərə verilmiş kreditlər.....	26
11. Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	33
12. Digər aktivlər və öhdəliklər	34
13. Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	35
14. Müştəri hesabları	35
15. Digər borc öhdəlikləri.....	36
16. Buraxılmış borc qiymətli kağızları	36
17. Vergilər	37
18. Kapital	38
19. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər	39
20. Kredit zərəri/zərərinin qaytarılması və digər dəyərsizləşmə üzrə qaytarılma	42
21. Haqq və komissiya gəliri və xərci.....	43
22. Əməliyyat xərcləri	43
23. Risklərin idarə edilməsi.....	43
24. Ədalətli dəyər ölçülməsi.....	54
25. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili.....	56
26. Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar.....	57
27. Kapital adekvatlığı	59
28. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr	59

Müstəqil auditorun hesabatı

“Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin
Səhmdarlarına və Müşahidə Şurasına

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditinə dair hesabat

Rəy

Biz “Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin və onun törəmə müəssisələrinin (“Qrup”) 31 dekabr 2019-cu il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesablardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdən ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə nəticələrini və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (“MHBS”) uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditini Beynəlxalq Audit Standartlarına (“BAS”) uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üzrə auditorun məsuliyyəti bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının “Peşəkar mühasiblərin etika məəcəlləsi”nə (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları daxil olmaqla) (“MBESS Məcəlləsi”) uyğun olaraq biz Qrupdan müstəqillik və MBESS Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri peşəkar mühakiməmizə uyğun olaraq cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün daha önəmli olan məsələlərdir. Həmin məsələlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərəfimizdən aparılan auditini kontekstində və bu hesabatlar üzrə rəyimiz formalaşdığı zaman ümumi şəkildə nəzərdən keçirilmişdir. Sözügedən məsələlərə dair biz ayrıca rəy bildirmirik. Aşağıda göstərilən məsələlərin hər birinin audit zamanı hansı şəkildə nəzərdən keçirildiyi həmin kontekstdə təsvir olunur.

Biz hesabatımızın “Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üçün auditorun məsuliyyəti” bölməsində təsvir olunan öhdəliklərimizi, o cümlədən həmin məsələlərlə bağlı olan öhdəlikləri yerinə yetirdik. Müvafiq olaraq, apardığımız audit konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhrif risklərinin tərəfimizdən qiymətləndirilməsinə cavab verəcək prosedurların yerinə yetirilməsini əhatə edirdi. Audit prosedurlarımızın, o cümlədən aşağıdakı məsələlərin nəzərdən keçirilməsi üçün yerinə yetirilmiş prosedurların nəticələri əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə audit rəyimizin əsasını təşkil edir.

Əsas audit məsələləri

Tərəfimizdən aparılan audit əsas audit məsələlərini hansı şəkildə nəzərdən keçirmişdir

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə dəyərsizləşmə ehtiyatı və balansdan kənar öhdəliklər üzrə ehtiyat

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə ehtiyatın və kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə ehtiyatın Qrupun maliyyə vəziyyəti üçün əhəmiyyətini, yeni qəbul edilmiş 9 sayılı “Maliyyə alətləri” adlı MHBS (“MHBS 9”) əsasında gözlənilən kredit zərərlərinin (“GKZ”) qiymətləndirilməsi ilə bağlı çətinlikləri və mühakimələri nəzərə alaraq, biz bu sahəni əsas audit məsələsi hesab etdik.

Qrup defolt ehtimalını, proqnozlaşdırılan defolt riskini və defolt halında yaranan riski müəyyən etmək üçün keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilə bilən məlumatları, cari iqtisadi vəziyyəti və mövcud proqnoz məlumatlarını nəzərdən keçirməklə əhəmiyyətli mühakimələr və qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə edir. Maliyyə aktivləri üzrə fərdi şəkildə GKZ-nin hesablanması borcalanların cari və proqnozlaşdırılan maliyyə göstəriciləri və girovun dəyəri nəzərə alınmaqla qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin ssenari təhlilinin aparılmasını tələb edir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat və kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə ehtiyat haqqında məlumat konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair Qeyd 4 “Mühüm mühasibat uçot prinsipləri”, Qeyd 10 “Müştərilərə verilmiş kreditlər”, Qeyd 19 “Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər” və Qeyd 23 “Risklərin idarə olunması” adlı qeydlərə daxil edilmişdir.

Audit prosedurlarımıza, digərləri ilə yanaşı, aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Biz Qrupun müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatı və kreditlə bağlı təəhhüdlər üçün ehtiyatı hesablamaq üçün 9 sayılı MHBS-nin tələblərinə uyğun olaraq işlənilib hazırlanmış gözlənilən kredit zərəri metodologiyasını qiymətləndirdik;
- ▶ Biz bu metodologiyaya uyğun olaraq Qrup tərəfindən əhəmiyyətli kredit riski parametrləri anlayışının uyğunluğunu və onların metodologiyaya uyğun olaraq tətbiqinin ardıcılığını nəzərdən keçirdik;
- ▶ Biz müvafiq statistika modellərini, əsas giriş məlumatlarını və fərziyyələri, eləcə də GKZ-nin məcmu əsasda hesablanması zamanı proqnoz məlumatlarının daxil edilməsini qiymətləndirdik;
- ▶ Girovun dəyəri də daxil olmaqla fərdi əhəmiyyətli kreditlərdən gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə təhlil etdik. Biz Qrupun daxili və xarici qiymətləndiriciləri və girovun ədalətli dəyərində dair mövcud bazar məlumatları haqqında hesabatları nəzərdən keçirildik;
- ▶ Biz Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə dəyərsizləşmə ehtiyatı və balansdan kənar öhdəliklər üzrə ehtiyat ilə bağlı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına qeydlərdə açıqlanan məlumatları qiymətləndirdik.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin və audit komitəsinin məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqcılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Qrupu ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativ olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Audit komitəsi Qrupun maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditü üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər.
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilməsi hazırlanması məqsədilə auditə aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Qrupun daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub - olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsinə gətirib çıxara bilər.
- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk.
- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirmək üçün Qrupa daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və fəaliyyəti ilə bağlı kifayət qədər audit sübutlarını əldə edirik. Biz qrup auditinin yönləndirilməsi, nəzarət edilməsi və nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyıyıq. Biz audit rəyinə görə müstəsna məsuliyyət daşıyıyıq.

Biz, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları tərəfimizdən müəyyən olunduğu halda Audit komitəsinin nəzərinə çatdırırıq.

Bundan əlavə biz Audit komitəsinə müstəqilliklə bağlı müvafiq etik tələblərə riayət etdiyimiz, eləcə də müstəqilliyimizə təsir göstərə bilməsi əsaslı olaraq ehtimal edilə bilən bütün münasibətlər və digər məsələlər və tələb olunan hallarda müvafiq ehtiyat tədbirləri haqqında xəbər verdiyimiz barədə bəyanat təqdim edirik.

Audit komitəsinə təqdim edilmiş məsələlərdən biz cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün daha önəmli olanları və beləliklə də əsas audit məsələlərini təşkil edən məsələləri müəyyən edirik. Tətbiq edilən qanun və ya normativ aktlar belə məsələlərin açıqlanmasına yol vermədiyi və ya, müəyyən məsələnin auditor hesabatına daxil edilərsə, belə daxil etmənin mənfi nəticələrinin həmin məlumatın açıqlanmasından əldə edilən faydanı üstələyəcəyini müəyyən etdiyimiz çox nadir hallar istisna olmaqla, biz bu məsələləri auditor hesabatında təsvir edirik.

Bu müstəqil auditor hesabatının təqdim edilməsi ilə nəticələnən auditə görə məsuliyyətli partnyor Turqay Teymurovdur.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

Bakı, Azərbaycan

24 Aprel 2020-ci il

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat**31 dekabr 2019-cu il tarixinə***(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	Qeydlər	2019-cu il	2018-ci il
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	7	2,789,673	1,810,173
Mərkəzi Banklarda məcburi pul qalıqları		60,059	54,702
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	8	3,179,615	3,249,773
İnvestisiya qiymətli kağızları	9	207,661	90,845
Müştərilərə verilmiş kreditlər	10	2,165,804	1,674,153
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	2	693,281	1,150,401
Cari mənfəət vergisi aktivləri		4,387	2,102
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	17	1,029	900
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	11	192,993	200,731
Digər aktivlər	12	47,243	40,463
Cəmi aktivlər		9,341,745	8,274,243
Öhdəliklər			
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	13	31,979	45,260
Müştəri hesabları	14	5,606,673	4,364,649
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	2	89,055	364,596
Digər borc öhdəlikləri	15	104,504	106,630
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	16	1,526,354	1,490,698
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri		74,748	1,836
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	17	83,498	85,255
Digər öhdəliklər	12	141,206	172,130
Cəmi öhdəliklər		7,658,017	6,631,054
Kapital	18		
Səhm kapitalı		1,241,287	1,241,287
Əlavə ödənilmiş kapital		1,847,437	1,909,116
Məzənnə fərqi üzrə ehtiyat		6,368	(12,846)
Binalar üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı		38,760	36,878
İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə realizasiya edilməmiş gəlir		58,568	38,419
Yığılmış defisit		(1,508,692)	(1,569,665)
Cəmi kapital		1,683,728	1,643,189
Cəmi öhdəliklər və kapital		9,341,745	8,274,243

İdarə Heyətinin adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir:

Cənab Abbas İbrahimov
İdarə Heyətinin Sədri

Cənab Nəbi Əliyev
İdarə Heyəti Sədriinin müavini, Baş maliyyə
inzibətçisi

Bakı, Azərbaycan
24 Aprel 2020-ci il

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat**31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə***(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	<i>Qeydlər</i>	<i>2019-cu il</i>	<i>2018-ci il</i>
Effektiv faiz dərəcəsini istifadə etməklə hesablanmış faiz gəliri			
Müştərilərə verilmiş kreditlər		234,885	195,393
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		152,673	161,415
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər		47,478	48,266
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		35,941	29,381
İnvestisiya qiymətli kağızları		3,431	2,286
		474,408	436,741
Faiz xərci			
Buraxılmış borc qiymətli kağızları		(95,891)	(93,915)
Müştəri hesabları		(35,945)	(63,451)
Digər borc öhdəlikləri		(2,990)	(1,972)
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(685)	(1,416)
Lizin üzrə öhdəliklər		(377)	-
		(135,888)	(160,754)
Xalis faiz gəliri		338,520	275,987
Kredit (zərəri)/zərərinin qaytarılması	20	(37,765)	71,672
Faiz hesablanan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə zərərlərindən sonra xalis faiz gəliri		300,755	347,659
Haqq və komissiya gəliri	21	90,163	88,851
Haqq və komissiya xərci	21	(24,572)	(17,824)
Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması və kredit şərtlərinin dəyişməsinə əmələ gələn xalis zərər		(23,016)	(19,075)
Xarici valyuta əməliyyatlarından xalis gəlirlər:			
- Diling		68,248	55,355
- Məzənnə fərqi		(17,957)	21,143
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər üzrə dəyərsizləşmənin (dəyərsizləşməsi)/qaytarılması	11	(4,482)	(6,736)
Kreditlə bağlı təəhhüdlər və digər maliyyə alətləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatın qaytarılması	20	14,059	42,138
Digər dəyərsizləşmənin qaytarılması	20	17,707	8,837
Əməliyyat xərcləri	22	(143,619)	(127,994)
Digər əməliyyat gəliri		7,031	3,182
Qeyri-faiz (xərci)/gəliri		(16,438)	47,877
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəl mənfəət		284,317	395,536
Mənfəət vergisi xərci	17	(68,609)	(96,860)
İl üzrə xalis mənfəət		215,708	298,676
Digər ümumi gəlir			
<i>Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməli olan digər ümumi gəlir</i>			
Buraxılmış borc qiymətli kağızları üzrə realizasiya edilməmiş gəlirlər		2,707	-
Xarici əməliyyatların çevrilməsi üzrə məzənnə fərqi		19,214	(39,047)
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməli olan digər ümumi gəlirin komponentləri üzrə mənfəət vergisi		(542)	-
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməli olan xalis digər ümumi gəlir(zərər)		21,379	(39,047)
<i>Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməli olmayan digər ümumi gəlir</i>			
Səhm qiymətli kağızları üzrə realizasiya edilməmiş gəlirlər		22,479	7,330
Binalar üzrə yenidənqiymətləndirmə ehtiyatında dəyişiklik		2,353	1,733
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməli olmayan digər ümumi gəlirin komponentlərinə aid olan mənfəət vergisi		(4,966)	(1,813)
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməyəcək digər ümumi gəlir, xalis		19,866	7,250
İl üzrə cəmi ümumi gəlir		256,953	266,879
Mənfəət aiddir:			
- Bankın səhmdarları		215,708	298,653
- qeyri-nəzarət payı		-	23
Cəmi ümumi gəlir aiddir:			
- Bankın səhmdarları		256,953	266,856
- qeyri-nəzarət payı		-	23
		256,953	266,879
Bir səhm üzrə gəlir, əsas və azaldılmış (səhm üzrə AZN)	18	0.05	0.06

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	<i>Qrupun səhmdarlarına aiddir</i>								
	<i>Səhm kapitalı</i>	<i>Əlavə ödənilmiş kapital</i>	<i>Məzənnə fərqi üzrə ehtiyat</i>	<i>Binalar üzrə yenidənqiymə ləndirmə ehtiyatı</i>	<i>İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə realizasiya edilməmiş gəlir</i>	<i>Yığılmış defisit</i>	<i>Cəmi (defisit)/ kapital</i>	<i>Qeyri-nəzarət payı</i>	<i>Cəmi (defisit)/ kapital</i>
1 yanvar 2018-ci il	1,241,287	1,900,315	26,201	35,492	32,555	(1,868,941)	1,366,909	4,517	1,371,426
İl üzrə xalis mənfəət	-	-	-	-	-	298,653	298,653	23	298,676
İl üzrə digər ümumi (zərər)/gəlir	-	-	(39,047)	1,386	5,864	-	(31,797)	-	(31,797)
İl üzrə cəmi ümumi (zərər)/gəlir	-	-	(39,047)	1,386	5,864	298,653	266,856	23	266,879
Əlavə ödənilmiş kapital	-	8,801	-	-	-	-	8,801	-	8,801
Qeyri-nəzarət payının əldə olunması	-	-	-	-	-	623	623	(4,540)	(3,917)
31 dekabr 2018-ci il	1,241,287	1,909,116	(12,846)	36,878	38,419	(1,569,665)	1,643,189	-	1,643,189
İl üzrə xalis mənfəət	-	-	-	-	-	215,708	215,708	-	215,708
İl üzrə digər ümumi (zərər)/gəlir	-	-	19,214	1,882	20,149	-	41,245	-	41,245
İl üzrə cəmi ümumi (zərər)/gəlir	-	-	19,214	1,882	20,149	215,708	256,953	-	256,953
Əlavə ödənilmiş kapital	-	6,609	-	-	-	-	6,609	-	6,609
Əlavə ödənilmiş kapitaldan köçürmə (Qeyd 18)	-	(68,288)	-	-	-	-	(68,288)	-	(68,288)
Elan olunan dividendlər	-	-	-	-	-	(150,000)	(150,000)	-	(150,000)
Səhmdarlara digər köçürmələr	-	-	-	-	-	(4,735)	(4,735)	-	(4,735)
31 dekabr 2019-cu il	1,241,287	1,847,437	6,368	38,760	58,568	(1,508,692)	1,683,728	-	1,683,728

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat**31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə***(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	<i>Qeydlər</i>	<i>2019-cu il</i>	<i>2018-ci il</i>
Əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faiz		461,306	262,606
Ödənilmiş faiz		(101,267)	(133,808)
Alınmış haqq və komissiya		92,444	79,055
Ödənilmiş haqq və komissiya		(24,625)	(17,824)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlardan gəlirlər		68,248	55,355
İşçilərlə bağlı ödənilmiş xərclər		(67,140)	(53,053)
Ödənilmiş digər əməliyyat xərcləri		(52,016)	(46,110)
Alınmış digər əməliyyat gəliri		2,942	2,687
Əməliyyat aktivlərində və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti		379,892	148,908
<i>Əməliyyat aktivlərində xalis (artım)/azalma</i>			
Mərkəzi banklarda məcburi pul qalıqları		(5,358)	501
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		39,777	134,065
Müştərilərə verilmiş kreditlər		(536,023)	(180,657)
Digər aktivlər		(7,230)	(11,999)
<i>Əməliyyat öhdəliklərində xalis (azalma)/artım</i>			
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(13,168)	(24,378)
Müştəri hesabları		1,244,546	(858,055)
Digər öhdəliklər		(1,888)	7,941
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş / (istifadə edilmiş) xalis pul vəsaitləri		1,100,548	(783,674)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(4,580)	(337)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş / (istifadə edilmiş) xalis pul vəsaitləri		1,095,968	(784,011)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə (istifadə edilmiş) / əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti			
İnvestisiya qiymətli kağızlarının alınması		(101,008)	(42,287)
İnvestisiya qiymətli kağızlarının geri alınmasından daxilolmalar		11,560	28,396
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin alınması və avans ödənişləri		(17,924)	(9,448)
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin satılmasından daxilolmalar		52	2,284
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(107,320)	(21,055)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə (istifadə edilmiş) / əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Digər borc öhdəliklərinin ödənilməsi		(31,481)	(93,773)
Digər borc öhdəliklərindən daxilolmalar		28,848	20,940
Buraxılmış borc qiymətli kağızlarının ödənilməsi		(992)	(3,307)
Qeyri-nəzarət payının əldə olunması		-	(3,917)
Dividend ödənilməsi (Note 18)		(7,086)	-
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(10,711)	(80,057)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə valyuta məzənnələrinin dəyişməsinin təsiri		1,563	(9,893)
Kredit zərəri üzrə ehtiyatda dəyişikliyin təsiri		-	(1,906)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım/(azalma)		979,500	(896,922)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin əvvəlinə	7	1,810,173	2,707,095
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin sonuna	7	2,789,673	1,810,173

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat (davamı)*(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən irəli gələn öhdəliklərdə dəyişikliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	<i>Buraxılmış borc qiymətli kağızları</i>	<i>Digər borc öhdəlikləri</i>	<i>Cəmi</i>
31 dekabr 2017-ci il tarixinə balans dəyəri	1,461,701	175,998	1,637,699
Nağd daxilolmalar	–	20,940	20,940
Nağdsız daxilolmalar	–	2,099	2,099
Geri qaytarma	(3,307)	(93,773)	(97,080)
Məzənnə fərqi	(93)	(1)	(94)
Digər dəyişikliklər	32,397	1,367	33,764
31 dekabr 2018-ci il tarixinə balans dəyəri	1,490,698	106,630	1,597,328
Nağd daxilolmalar	–	28,848	28,848
Geri qaytarma	(992)	(31,481)	(32,473)
Digər dəyişikliklər	36,648	507	37,155
31 dekabr 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	1,526,354	104,504	1,630,858

"Digər dəyişikliklər" sətirinə buraxılmış borc qiymətli kağızları və digər borc öhdəlikləri üzrə hesablanmış, lakin ödənilməmiş faizlər daxildir. Qrup ödənilmiş faiz xərclərini (keçmiş dövrlərdə hesablanmış faizlər daxil olmaqla) əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti kimi təsnifləşdirir.

Aktivlərin restrukturizasiya prosesinin bitməsi üzrə qeyri-nağd dəyişikliklər Qeyd 2-də təsnif olunub.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

1. Əsas fəaliyyət

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı ("Bank") 1991-ci ildə tam dövlətə məxsus olan Bank kimi təsis edilmişdir və əsas fəaliyyət ölkəsi Azərbaycan Respublikasıdır.

Bankın fəaliyyəti Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası ("MBNP") və Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı ("ARMB") tərəfindən tənzimlənir. Bank 30 dekabr 1992-ci il tarixində verilmiş ümumi Bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir. Bankın əsas fəaliyyəti kommersiya bankçılığı, qiymətli kağızlar, xarici valyuta və törəmə maliyyə alətləri ilə ticarət, kredit və zəmanətlərin verilməsindən ibarətdir.

Bankın qeydiyyatda alınmış rəsmi ünvanı: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ1005, Nizami küçəsi 67.

31 dekabr 2018-ci il və 2019-cu il tarixlərinə Bankın Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən 36 filialı olmuşdur.

Əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Bankın və onun törəmə müəssisələrinin (bundan sonra birlikdə "Qrup" adlandırılacaq) hesablarını ehtiva edir. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına aşağıdakı törəmə müəssisələr daxildir:

Adı	Fəaliyyət göstərdiyi ölkə	Mülkiyyət payı (%)		Fəaliyyət növü
		2019	2018	
"Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" ASC	Azərbaycan Respublikası	Ana müəssisə		Bankçılıq
Törəmə müəssisələr				
"ABB-Moskva" MMC	Rusiya Federasiyası	100.0	100.0	Bankçılıq
"ABB – GEO" QSC	Gürcüstan Respublikası	100.0	100.0	Yoxdur
"Beynəlxalq Sığorta Şirkəti" ASC	Azərbaycan Respublikası	100.0	100.0	Yoxdur
"Azərikard" MMC	Azərbaycan Respublikası	100.0	100.0	Plastik kartların prosesinq mərkəzi
"Beynəlxalq Lizing Şirkəti" MMC	Azərbaycan Respublikası	100.0	100.0	Lizing

31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə Qrupun səhmdarları aşağıdakılar olmuşdur:

Səhmdarlar	2019 (%)	2018 (%)
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi	91.40	91.40
Azərbaycan Respublikası Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi	3.76	3.76
"Aqrarkredit" QSC	0.13	0.11
Digər*	4.71	4.73
Cəmi	100.00	100.00

* Digər səhmdarlara hər biri 2%-dən az səhm payına sahib olan azlıq təşkil edən səhmdarlar daxil olmuşdur.

2. Qrupun əməliyyatlarının restrukturizasiyası**Problemlı aktivlərin restrukturizasiyası**

Qrupun aktivlərinin keyfiyyətinin davamlı olaraq azalması, problemlı kreditlərin artması və likvidlik mövqeyinin pisləşməsi ilə müşayiət olunan mürəkkəb iqtisadi şəraitdə Azərbaycan Hökuməti 2015-2016-cı illərdə Qrupun kapital mövqeyi və aktivlərinin keyfiyyətinin gücləndirilməsi istiqamətində bir sıra addımlar atmışdır. Qrupun aktivlərinin keyfiyyəti və likvidlik mövqeyi ARMB və Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi ("AMN") tərəfindən dərinlən təhlil edildikdən sonra 15 iyul 2015-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Qrupun aktivlərinin sağlamlaşdırılması tədbirlərini nəzərdə tutan Fərman imzalamışdır. 28 iyul 2015-ci il tarixində Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Mərkəzi Bankı və Qrup problemlı aktivlərin siyahısını təsdiqləmiş, həmin siyahı Qrupun restrukturizasiya planına daxil edilmişdir. Problemlı aktivlərə müştərilərə və Banklara verilmiş ümitsiz və vaxtı keçmiş kreditlər, habelə müəyyən zəmanətlər və digər balansdan kənar öhdəliklər daxil edilmişdir. Prezidentin Fərmanına və cəlb olunan tərəflər arasında imzalanmış digər sənədlərə əsasən Qrupun müəyyən problemlı aktivləri 2015-2017-ci illərdə bir neçə tranş ilə dövlətin mülkiyyətində olan "Aqrarkredit" QSC-yə ötürülmüşdür.

Problemlı aktivlərin köçürülməsinin birinci mərhələsi 2016-cı ildə müvəffəqiyyətlə başa çatdırılmışdır. Proqram çərçivəsində köçürülmüş aktivlər köçürmə tarixində aktivlərin ümumi balans dəyərini əks etdirən 9,930,957 min AZN məbləğində olmuşdur (ehtiyatlardan əvvəl).

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Qrupun əməliyyatlarının restrukturizasiyası (davamı)

Problemlı aktivlərin restrukturizasiyası (davamı)

2016-cı ildə AMN, ARMB, MBNP və Qrup proqramın yekun mərhələsi olaraq "Aqrarkredit" QSC-yə köçürüləcək qalan problemlı aktivləri müəyyən etmək üçün əlavə işlər görmüşlər. 10 fevral 2017-ci il tarixində müvafiq tərəflər və Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən bu cür problemlı aktivlərin siyahısı təsdiq edilmişdir. Həmin aktivlər 4,013,909 min AZN məbləğində olmuşdur. Köçürmənin müvafiq əməliyyatların 1 yanvar 2017-ci il tarixinə bütün balans və balansdan kənar riskləri də daxil olmaqla tam ümumi dəyəri ilə həyata keçirilməsi razılaşdırılmışdır. 2017-ci ilin aprel ayında Qrup və "Aqrarkredit" QSC razılaşma imzalamış və problemlı aktivlərin köçürülməsinə başlamışlar. 2017-ci il ərzində Qrup köçürülmüş problemlı aktivlər əvəzində ödəmə tarixində ödənilməli olan 4% kupon dərəcəsi ilə cəmi 2,900,000 min ABŞ dolları məbləğində adi veksellər əldə etmişdir. Daha sonra 2,248,000 min ABŞ dolları məbləğində adi veksellər Qrupun restrukturizasiya proqramı əsasında borc öhdəlikləri ilə birlikdə Dövlətə köçürülmüşdür. Adi veksellərə AMN zəmanət verir.

2017-ci ildə "Aqrarkredit" QSC-dən cəlb olunan adi veksellərin dəyəri köçürülmüş müvafiq problemlı aktivlərin dəyərindən 515,767 min AZN çox olmuş və bunun üçün 31 dekabr 2017-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda "Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər əks olunmuşdur. 2018-ci ildə "Aqrarkredit" QSC-yə əlavə köçürülmüş problemlı aktivlər və balansarxası maliyyə təəhhüdlərinə görə ödəniləcək məbləğ azalaraq 31 dekabr 2018-ci ildə 364,596 min AZN təşkil etmişdir.

2019-cu il ərzində "Aqrarkredit" QSC-yə köçürüləcəyi planlaşdırılan problemlı kreditlərin 37,443 min AZN dəyərində olan qalan hissəsi Qrup tərəfindən silinmişdir. Köçürmənin ləğv edilməsi nəticəsində 68,288 min AZN məbləğ səhmdarlara köçürülmüş vəsait kimi tanınmışdır.

22 Noyabr 2019-cu ildə Qrup AMN və "Aqrarkredit" QSC ilə üçtərəfli müqavilə imzalamışdır. Müqaviləyə əsasən, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinə 157,652 min AZN məbləğində, "Aqrarkredit" QSC-yə isə 179 min AZN məbləğində ödənilməli olan dividend və "Aqrarkredit" QSC-yə olan 334,682 min AZN məbləğində öhdəlik "Aqrarkredit" QSC-dən cəlb olunmuş 492,334 min AZN məbləğində olan adi veksellər ilə əvəzləşdirilmişdir.

Nəticədə, 31 Dekabr 2019-cu ildə "Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər və "Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər müvafiq olaraq 693,281 min AZN və 89,055 min AZN olmuşdur. 31 Dekabr 2019-cu il tarixinə "Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlərə görə GKZ 9,111 min AZN təşkil edir (31 Dekabr 2018: 1,772 min AZN).

Öhdəliklərin restrukturizasiyası

Maliyyə çətinliklərinə görə 11 may 2017-ci ildə Qrup müəyyən öhdəliklərini yerinə yetirməmiş və onların restrukturizasiyasını elan etmişdir.

2017-ci ilin sentyabr ayında Qrup təsdiqlənmiş Restrukturizasiya Planında müəyyən edilmiş şərtlərlə öhdəliklərinin restrukturizasiyasını həyata keçirmişdir. Qrup, bir neçə kreditörün etirazı səbəbindən Qrupun Azərbaycan Respublikasında könüllü restrukturizasiyasına dəstək olaraq, Transsərhəd Müflisləşmə Qaydalarına əsasən "müddətsiz moratorium" əldə edə bilməmişdir. Hazırkı maliyyə hesabatlarının təsdiq edildiyi tarixdə borcun restrukturizasiyası nəticəsində Qrupa qarşı heç bir davam edən məhkəmə icraatı olmamışdır. Texniki olaraq restrukturizasiyanın buraxılmış bütün avrobondların bütün kreditörlərə paylanacağı zaman yekunlaşması gözlənilir.

Proqramın birinci mərhələsi çərçivəsində köçürülmüş problemlı aktivlərin əhəmiyyətli hissəsi xarici valyutalarda ifadə edilmişdir. Proqramın birinci mərhələsinə daxil olan problemlı aktivlər əvəzinə "Aqrarkredit" QSC-nin Qrupa verdiyi ödənişlər AZN ilə ifadə olunduğundan, bu, Qrup üçün əhəmiyyətli xarici valyuta riskini yaratmışdır. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Şirkətin xarici valyutada qısa mövqeyi təxminən 897,099 min AZN (31 dekabr 2018-ci il: 1,031,052 min AZN) təşkil etmişdir.

2019-cu ilin aprel ayında Moody's reyting agentliyi Bankın reytinglərini belə yeniləmişdir: kredit ödəmə qabiliyyətinin baza qiymətləndirilməsi (caa2 səviyyəsindən b3 səviyyəsinə artım), düzəliş edilmiş kredit ödəmə qabiliyyətinin baza qiymətləndirilməsi (caa2 səviyyəsindən b3 səviyyəsinə artım), uzunmüddətli bank əmanətləri reytingi (B3 səviyyəsindən B1 səviyyəsinə artım), uzunmüddətli qarşı-tərəf riskinin qiymətləndirilməsi (B2 (cr) səviyyəsindən Ba3 (cr) səviyyəsinə artım), uzunmüddətli qarşı-tərəf riski reytingi (B2 səviyyəsindən Ba3 səviyyəsinə artım).

Təkmilləşdirilmiş gəlirlik və böyük qısa xarici valyuta mövqeyindən irəli gələn azalmış təzyiq Qrupun xarici reytinglərinin yüksəlməsini əks etdirir. Bu həmçinin, Qrupun hazırkı aşağı riskli aktivlərinin strukturu və likvidlik mövqeyi tərəfindən dəstəklənir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Qrupun əməliyyatlarının restrukturizasiyası (davamı)

Öhdəliklərin restrukturizasiyası (davamı)

Gələcək əməliyyat mənfəətliyini təmin etmək və maliyyə sabitliyini qorumaq üçün Qrupun rəhbərliyi və səhmdarları Qrupun həm korporativ, həm pərakəndə seqmentlərdə fəaliyyətini təkmilləşdirmək niyyətindədir və digər tədbirlərlə yanaşı aşağıdakı addımları da əhatə edən plan tərtib etmişlər:

- ▶ Mövcud əməliyyatların səmərəliliyinin artırılması;
- ▶ Az gəlirli investisiyalardan imtina;
- ▶ Yekun qısa valyuta mövqeyinin hecinqi və ya bağlanması;
- ▶ Funksional valyutada maliyyələşmənin cəlb edilməsi;
- ▶ 2020-2022-ci il üçün inkişaf strategiyasının tətbiqinə başlanması; və
- ▶ Qrupun gələcəkdə özəlləşdirilməyə hazırlanması.

Rəhbərlik hesab edir ki, yuxarıda göstərilən tədbirlər və nəzarət edən səhmdarın davamlı maliyyə dəstəyi Qrupun fəaliyyətinə davam edən müəssisə olmasını təmin edəcək və buna görə də, hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Qrupun yaxın gələcəkdə fəaliyyətinə davam edəcək müəssisə olması ehtimalı ilə hazırlanmışdır.

3. Hesabatların tərtibatının əsası

Ümumi məsələlər

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları ("MHBS") əsasında hazırlanmışdır.

Azərbaycan manatı Qrupun təqdimat və "Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" ASC-nin funksional valyutasıdır, çünki əməliyyatların əksəriyyəti Azərbaycan manatı ilə ifadə edilir, ölçülür və ya maliyyələşdirilir. Digər valyutalarla aparılmış əməliyyatlar xarici valyuta ilə əməliyyatlar kimi uçota alınır. Qrup qeydlərin aparılmasını və maliyyə hesabatlarının hazırlanmasını Azərbaycan manatı ilə və MHBS-yə uyğun olaraq həyata keçirməlidir. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları, xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, min Azərbaycan manatı ("AZN") ilə təqdim edilir. Digər ümumi gəlirdə ədalətli dəyərlər (DÜGƏD) ölçülmüş binalar və borc və kapital alətləri istisna olmaqla, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları ilkin maya dəyəri əsasında hazırlanmışdır.

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı

Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər

Qrup 1 yanvar 2019-cu il tarixində və bu tarixdən sonra qüvvəyə minən standartlara müəyyən düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etmişdir. Qrup buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş heç bir standartı, şərhli və ya düzəlişi erkən tətbiq etməmişdir. Tətbiq edilmiş hər bir düzəlişin mahiyyəti və təsiri aşağıda təsvir edilmişdir.

16 sayılı MHBS "İcarələr"

16 sayılı MHBS 17 sayılı MUBS "İcarələr", BMHŞK 4 "Müqavilədə İcarə Əlamətlərinin Mövcudluğunun Müəyyən Edilməsi" Şərhi, Standartların Şərhi Komitəsinin ("SŞK") 15 sayılı "Əməliyyat icarələri – həvəsləndirmələr" və SŞK-nın 27 sayılı "İcarənin hüquqi forması da daxil olmaqla əməliyyatın mahiyyətinin qiymətləndirilməsi" şərhini əvəz edir. Standart icarələrin tanınması, ölçülməsi, təqdim edilməsi və açıqlanması prinsiplərini müəyyən edir və icarəçilərdən icarələrin çoxunu balans hesabatında tanımağı tələb edir.

16 sayılı MHBS əsasında icarədarın uçotu 17 sayılı MUBS-a uyğun uçot qaydasından əhəmiyyətli fərqlənir. İcarədarlar bütün icarələri 17 sayılı MUBS-da nəzərdə tutulan həmin təsnifata uyğun olaraq təsnif etməyə və iki icarə növünü: əməliyyat və maliyyə icarələrini ayırmağa davam edəcək. Beləliklə, 16 sayılı MHBS Qrupun icarədar kimi çıxışı etdiyi icarələrə təsir göstərməmişdir.

Qrup 16 sayılı MHBS-ni 1 yanvar 2019-cu il ilkin tətbiqetmə tarixi ilə düzəlişlər edilmiş retrospektiv metodundan istifadə etməklə qəbul etmişdir. Bu metoda əsasən, standart retrospektiv qaydada tətbiq edilir və onun ilkin tətbiqinin məcmu təsiri ilkin tətbiqetmə tarixində tanınır. Qrup keçidlə bağlı praktiki məqsəduyğun vasitədən istifadə etməklə standartı yalnız ilkin tətbiq tarixində 17 sayılı MUBS və 4 sayılı BMHŞK şərhini tətbiq etməklə daha əvvəl icarələr kimi müəyyən edilmiş müqavilələrə tətbiq etməyi seçmişdir. Qrup, həmçinin, başlanğıc tarixində icarə müddəti 12 aydan çox olmayan və alış opsiyonunu daxil etməyən (qısamüddətli icarələr) və əsas aktivi əzdəyərli olan ("əzdəyərli aktivlər") icarə müqavilələri üçün tanıma istisnalarını istifadə etməyi seçmişdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)**Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər (davamı)**

1 yanvar 2019-cu il tarixinə 16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsiri aşağıdakı kimi olmuşdur:

Aktivlər	
Digər aktivlər	2,452
Cəmi aktivlər	2,452
Öhdəliklər	
Digər öhdəliklər	2,452
Cəmi öhdəliklər	2,452

(a) 16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsirinin xarakteri

Qrupun müxtəlif binalar və avadanlıqlar üçün icarə müqavilələri mövcuddur. 16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsindən əvvəl Qrup özünün hər bir icarəsini (icarəçi qismində) ilkin tanınma tarixində maliyyə icarəsi və ya əməliyyat icarəsi kimi təsnifləşdirmişdir. Əsas aktivin mülkiyyətçiliyi ilə bağlı əsas etibarilə bütün risklər və mükafatlar Qrupa ötürüldükdə, həmin icarə maliyyə icarəsi, digər hallarda isə əməliyyat icarəsi kimi təsnifləşdirilmişdir. Maliyyə icarələri icarə başlananda icarəyə götürülmüş əmlakın başlanma tarixinə olan ədalətli dəyəri və ya daha aşağı olduğu təqdirdə minimal icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə kapitallaşdırılmışdır. İcarə ödənişləri faiz və icarə öhdəliyinin azalması arasında bölüşdürülmüşdür. Əməliyyat icarəsində, icarəyə götürülmüş əmlak kapitallaşdırılmamış və icarə ödənişləri icarə müddəti ərzində düz xətt üsulu ilə mənfəət və ya zərərdə icarə xərcləri kimi tanınmışdır. Əvvəlcədən ödənilmiş icarə və hesablanmış icarə müvafiq olaraq Digər aktivlər və Digər öhdəliklərdə tanınmışdır.

16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsindən sonra Qrup qısa-müddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarəsi istisna olmaqla bütün icarələr üçün vahid tanınma və ölçmə yanaşmasını tətbiq etmişdir. Standart Qrup tərəfindən tətbiq edilmiş xüsusi keçid tələbləri və praktiki vasitələri təqdim edir.

Əvvəllər əməliyyat icarəsi kimi uçota alınan icarələr

Qrup qısa müddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarələri istisna olmaqla istifadə hüququ olan aktivləri və icarə öhdəliklərini əvvəllər əməliyyat icarələri kimi təsnifləşdirilmiş icarələr üçün tanımışdır. İstifadə hüququ olan aktivlər əvvəllər tanınmış hər hansı əlaqəli əvvəlcədən ödənilmiş və yığılmış icarə ödənişləri üzrə düzəliş edilmiş icarə öhdəliklərinə bərabər məbləğ əsasında tanınmışdır. İcarə öhdəlikləri ilkin tətbiqetmə tarixinə artan faiz dərəcəsi ilə istifadə etməklə diskontlaşdırılmış ödənilməmiş icarə ödənişlərinin cari dəyəri əsasında tanınmışdır.

Qrup həmçinin mövcud praktiki məqsəduyğun vasitələri aşağıdakı hallarda tətbiq etmişdir:

- ▶ Əsaslı şəkildə oxşar xarakterli icarələr portfelinə vahid diskont dərəcəsi tətbiq edilmişdir;
- ▶ İlkin tətbiq etmə tarixindən dərhal öncə icarələrin şərtlərinin ağırlaşdırılmış olub-olmadığının qiymətləndirilməsinə etibar etmişdir;
- ▶ Qısamüddətli icarələr üzrə istisnaları icarə müddəti ilkin tətbiq etmə tarixindən sonra 12 ay ərzində bitən icarələrə tətbiq etmişdir;
- ▶ İlkin tətbiqetmə tarixində ilkin birbaşa məsrəfləri istifadə etmə hüququ olan aktivin ölçülməsində nəzərə almamışdır;
- ▶ İcarə müqaviləsində icarənin uzadılması və ya ləğv edilməsi hüquqları olduqda icarə müddətini müəyyənləşdirərkən keçmiş nəzər salmışdır.

Yuxarıdakılara əsasən 1 yanvar 2019-cu il tarixinə:

- ▶ 2,452 AZN məbləğində istifadə hüququ olan aktivlər tanınmış və Digər aktivlərə daxil edilmişdir;
- ▶ 2,452 AZN məbləğində icarə öhdəlikləri tanınmış və Digər öhdəliklərə daxil edilmişdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər (davamı)

(b) Yeni mühasibat uçotu siyasətlərinin xülasəsi

16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsindən sonra Qrupun yeni mühasibat uçotu siyasətləri aşağıda təsvir edilir. Həmin siyasətlər ilkin tətbiqetmə tarixindən etibarən tətbiq edilmişdir:

İstifadə hüququ olan aktivlər

Qrup istifadə hüququ olan aktivləri icarənin başlanma tarixində (yeni əsas aktiv istifadə üçün mövcud olduğu tarixdə) tanıyır. İstifadə hüququ olan aktivlər yığılmış köhnəlmə və dəyersizləşmə zərərərini çıxarmaqla və icarə öhdəliklərinin hər hansı yenidən ölçülməsi üzrə düzəliş etməklə maya dəyəri ilə ölçülür. İstifadə hüququ olan aktivlərin maya dəyərinə tanınmış icarə öhdəliklərinin məbləği, çəkilən ilkin birbaşa xərclər və icarə üzrə alınmış hər hansı güzəştlər çıxıldıqdan sonra icarə müddətinin başlanğıc tarixində və ya ondan əvvəl edilmiş hər hansı icarə ödənişləri daxildir. Lakin icarə müddətinin sonunda mülkiyyət hüququnun Qrupa keçəcəyi haqqında kifayət qədər əminlik olmadığı təqdirdə, tanınmış istifadə hüququ olan aktivlər ehtimal edilən faydalı istifadə müddəti və icarə müddətindən daha qısa olanı üzrə düz xətt üsulu ilə amortizasiya edilir. İstifadə hüququ olan aktivlər üzrə dəyersizləşmə hesablanır.

İcarə öhdəlikləri

İcarənin başlanma tarixində, Qrup icarə müddəti ərzində ediləcək icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə ölçülmüş icarə öhdəliklərini tanıyır. İcarə ödənişlərinə alınacaq icarə güzəştləri çıxılmaqla sabit ödənişlər (o cümlədən mahiyyətə sabit ödənişlər), indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişkən icarə ödənişləri və zəmanətli son qalıq dəyəri üzrə icarəçi tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər daxildir. İcarə ödənişlərinə həmçinin Qrup tərəfindən gerçəkləşdirilməsi əsaslı şəkildə yəqin olduğu halda alış hüququnun gerçəkləşdirilədiyi qiymət və icarə müddəti ərzində Qrup icarəni ləğv etmə hüququnu gerçəkləşdirsə, icarənin ləğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri daxildir. İndeks və ya dərəcələrdən asılı olmayan dəyişkən icarə ödənişləri ödənişin həyata keçirilməsi ilə nəticələnən hal və ya şəraitin baş verdiyi dövrdə xərc kimi tanınır.

İcarə ödənişlərinin cari dəyərini hesablayarkən, icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinin dərhal müəyyən edilməsi mümkün olmadığı təqdirdə Qrup icarənin başlanma tarixinə olan artan faiz dərəcəsini istifadə edir. Başlanma tarixindən sonra, icarə öhdəliklərinin məbləği faizin artımını əks etdirmək üçün artırılır və edilmiş icarə ödənişləri hesabına azaldılır. Bundan əlavə, modifikasiya, icarə müddətində dəyişiklik, mahiyyətə sabit icarə ödənişlərində dəyişiklik və ya əsas aktivin alınması üzrə qiymətləndirmədə dəyişiklik baş verdikdə icarə öhdəliklərinin balans dəyəri yenidən ölçülür.

Qısamüddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarələri

Qrup qısa müddətli icarənin tanınması üzrə istisnani qısa müddətli icarələrə tətbiq edir (yəni başlanğıc tarixində icarə müddəti 12 aydan çox olmayan və alış opsiyonunu daxil etməyən icarələr). Qrup həmçinin azdəyərli aktivlərin tanınması üzrə istisnani azdəyərli hesab edilən (yəni 10,000 ABŞ dollarından az) ofis avadanlığının icarəsinə tətbiq edir. Qısamüddətli icarələr üzrə icarə ödənişləri və azdəyərli aktivlərin icarələri icarə müddəti ərzində düz xətt üsulu ilə xərc kimi tanınır.

İcarənin uzadılması hüququ ilə müqavilələrin icarə müddətinin müəyyənləşdirilməsində əhəmiyyətli mülahizə

Qrup icarə müddətini icarəçi icarənin uzadılması hüququndan istifadə edəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin uzadılması hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər və icarəçi bu hüquqdan istifadə etməyəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin ləğv edilməsi hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər daxil olmaqla ləğv edilməyən müddət kimi müəyyən edir.

Müəyyən icarə müqavilələrinə əsasən, Qrup aktivləri 3 ildən 5 ilədək əlavə müddətlərə icarəyə götürmək hüququna malikdir. İcarənin uzadılması hüququndan istifadə ediləcəyi ilə bağlı əsaslı əminliyin olub-olmamasını qiymətləndirərkən Qrup mülahizəni tətbiq edir. Yəni o, icarənin uzadılması hüququnun istifadə edilməsi üçün iqtisadi stimulyaradan bütün müvafiq amilləri nəzərdən keçirir. Başlanğıc tarixindən sonra, Qrupun nəzarətində olan və icarənin uzadılması hüququnun istifadə edilməsi (və ya istifadə edilməməsi) imkanına təsir göstərən əhəmiyyətli hadisə və ya şərait baş verdikdə (məs. biznes strategiyasında dəyişiklik) Qrup icarə müddətini yenidən qiymətləndirir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)**Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər (davamı)**Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda, konsolidasiya edilmiş gəlir haqqında hesabatda və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda tanınmış məbləğlər

Qrupun istifadə hüququ olan aktivləri və icarə öhdəliklərinin balans dəyərləri və dövr ərzində hərəkət aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	<i>İstifadə hüququ olan aktivlər</i>	<i>İcarə öhdəlikləri</i>
1 yanvar 2019-cu il	2,452	2,452
Əlavələr	1,857	1,857
Köhnəlmə xərci	(1,054)	-
Faiz xərci	-	377
Ödənişlər	-	(1,271)
31 dekabr 2019-cu il	3,255	3,415

2019-cu ildə Qrupun icarələr üçün cəmi nağd pul məxarici 3,011 AZN təşkil etmişdir. 2019-cu ildə Qrupun istifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəliklərinə 1,857 AZN məbləğində nağdsız əlavələri olmuşdur.

23 sayılı MHBŞK şərh "Mənfəət vergisinin uçotu ilə bağlı qeyri-müəyyənlik"

Bu Şərh, mənfəət vergisinin uçotu 12 sayılı "Mənfəət vergisi" adlı MUBS-un tətbiq edilməsinə təsir göstərən qeyri-müəyyənliklərlə bağlı olduğu hallarda verginin uçot qaydasını müəyyən edir, 12 sayılı MUBS-un əhatə dairəsindən kənar olan vergilərə və ya tutumlara tətbiq edilmir və qeyri-müəyyən vergi uçotu ilə bağlı faiz və cərimələrə aid tələbləri özündə əks etdirmir. Şərh xüsusi olaraq aşağıdakı məsələləri əhatə edir:

- ▶ Müəssisənin qeyri-müəyyən vergi rejimini ayrı-ayrılıqda nəzərdən keçirib-keçirməməsi;
- ▶ Vergi uçotunun vergi orqanları tərəfindən yoxlanılmasına dair müəssisənin fərziyyələri;
- ▶ Müəssisə vergiyə cəlb olunan mənfəəti (vergi zərəri), vergi bazasını, istifadə edilməmiş vergi zərərlərini, istifadə edilməmiş vergi kreditlərini və vergi dərəcələrini necə müəyyənləşdirir;
- ▶ Müəssisə fakt və şəraitlərdə dəyişiklikləri necə nəzərə alır.

Qrup, hər bir qeyri-müəyyən vergi rejimini ayrı-ayrılıqda və ya bir və ya daha çox digər qeyri-müəyyən vergi rejimi ilə birlikdə nəzərdən keçirməli olub-olmadığını müəyyənləşdirir və qeyri-müəyyənliyin həlli yollarından qabaqcadan daha yaxşı xəbər verən yanaşmanı istifadə edir.

Şərh qəbul etdikdən sonra, Qrup qeyri-müəyyən, xüsusilə transfer qiymətqoyması ilə bağlı qeyri-müəyyən vergi mövqelərinin olub-olmamasını nəzərdən keçirmişdir. Vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi və transfer qiymətqoymasının təhlilinə əsasən Qrup onun vergi rejiminin (o cümlədən törəmə müəssisələr üzrə) vergi orqanları tərəfindən qəbul ediləcəyi ehtimalının mövcud olmasını müəyyən etmişdir. Şərh Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

9 sayılı MHBS-yə düzəlişlər "Mənfi kompensasiyanı nəzərdə tutan əvvəlcədən ödəmə növü"

9 sayılı MHBS-yə əsasən, borc aləti amortizasiya hesablanmış dəyərlə və ya digər ümumi gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərlə o şərtlə qiymətləndirilə bilər ki, müqavilə ilə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərinin hərəkəti "yalnız əsas məbləğin və faizin ödənilməsi" (YƏMFÖ) meyarına uyğun olsun və alət bu təsnifləşdirməyə müvafiq olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılsın. 9 sayılı MHBS-yə düzəlişlər izah edir ki, müqavilənin erkən xitamı ilə nəticələnən hadisə və ya haldan və müqavilənin xitamına görə müvafiq kompensasiyanı hansı tərəfin ödəməsindən asılı olmayaraq maliyyə aktivləri üzrə YƏMFÖ meyarı tətbiq olunur. Bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına heç bir təsir göstərməmişdir.

2015-2017-ci illərdə illik təkmilləşdirmələr**BMHS 3 Biznes birləşmələri**

Düzəlişlər aydınlaşdırır ki, müəssisə müştərək əməliyyat olan bir müəssisəyə nəzarəti əldə etdikdə, mərhələli şəkildə əldə edilmiş biznes birləşməsi üçün tələbləri tətbiq edir, bura o cümlədən birgə əməliyyatın aktiv və öhdəliklərindən olan ədalətli dəyərde ölçülən maraqların yenidən qiymətləndirilməsinə dair tələblər də daxildir. Bununla, alıcı birgə əməliyyatda əvvəllər göstərilən maraqları yenidən qiymətləndirir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər (davamı)

Müəssisə, alınma tarixi 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra olan biznes birləşmələri üçün 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrünün başlanğıcında tətbiq olunan dəyişiklikləri nəzərə alır.

Bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir, çünki müştərək müəssisəyə nəzarətin əldə edildiyi əməliyyat olmamışdır.

12 sayılı MUBS "Mənfəət vergisi"

Düzəlişlər izah edir ki, dividendlərin mənfəət vergisi nəticələri mülkiyyətçilərə paylamalara deyil, paylara bilən mənfəəti yaradan keçmiş əməliyyat və ya hadisələrə daha çox bağlıdır. Beləliklə, müəssisə dividendlərin vergi nəticələrini onun həmin keçmiş əməliyyat və ya hadisələri ilkin olaraq harada tanıdığından asılı olaraq mənfəət və ya zərərdə, digər ümumi gəlirdə və ya kapitalda tanıyır.

Müəssisə düzəlişləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Müəssisə bu düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi zaman onları ən erkən müqayisə edilə bilən dövrün başlanğıcı tarixində və ya bu tarixdən sonra tanınmış dividendlərin mənfəət vergisi nəticələrinə tətbiq edir.

Qrupun cari təcrübəsinin düzəlişlərə uyğun olması səbəbindən, düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına heç bir təsir göstərməmişdir.

Konsolidasiya üçün əsas

Tөрəmə müəssisələr, yəni Qrupun nəzarət etmək imkanı olduğu bütün müəssisələr, konsolidasiya edilir. Nəzarət bu halda yaranır ki, Qrup investisiya obyektində iştirakı ilə bağlı zərərə məruz qalsın və ya gəlir əldə etmək hüququna malik olsun və investisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququ vasitəsilə həmin gəlirlərə təsir etmək imkanına malik olsun. Xüsusilə, Qrup investisiya obyektinə yalnız və yalnız o halda nəzarət edir ki, Qrup:

- ▶ İntestisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququna malik olsun (yəni mövcud olan hüquqlar hazırda investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarə etmək imkanını versin);
- ▶ İntestisiya obyektində iştirakla bağlı zərər və ya gəlirlər əldə etmək hüququna malik olsun;
- ▶ Gəlirlərə təsir göstərmək üçün investisiya obyektinə üzrə nəzarəti istifadə etmək bacarığına malik olsun.

Ümumiyyətlə, fərziyyəyə görə səsvermə hüquqlarının çoxluğu nəzarətin əldə edilməsi ilə nəticələnir. Bu fərziyyəni dəstəkləmək üçün və Qrup səsvermə hüquqlarının və ya investisiya obyektində analoji hüquqların çoxluğundan az paya sahib olanda Qrup investisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını qiymətləndirərkən bütün müvafiq fakt və şəraitləri, o cümlədən aşağıdakıları nəzərdən keçirir:

- ▶ İntestisiya obyektində digər səsvermə hüquqlarının sahibləri ilə müqavilə razılaşması (razılaşmaları);
- ▶ Digər müqavilə razılaşmalarından irəli gələn hüquqlar;
- ▶ Qrupun səsvermə hüquqları və potensial səs hüquqları.

Tөрəmə müəssisələr nəzarət Qrupa keçdiyi tarixdən konsolidasiya edilir və nəzarət başa çatdıqdan sonra konsolidasiya dayandırılır. Bütün qrup daxili əməliyyatlar, balanslar və qrupun şirkətləri arasında əməliyyatlardan əldə edilən realizasiya edilməmiş gəlirlər tamamilə silinir. Aparılmış əməliyyatlar köçürülən aktivin dəyərsizləşməsinə göstərmirsə, realizasiya edilməmiş zərərlər də silinir. Lazım gəldikdə, Qrupun qəbul etdiyi siyasətə uyğunlaşmaq məqsədilə төрəmə müəssisələrin uçot siyasətində dəyişiklik aparılır.

Tөрəmə müəssisənin mülkiyyət payındakı dəyişiklik, nəzarət hüququ dəyişmədikdə, kapital əməliyyatı kimi uçota alınır. Zərərlər defisitli saldo ilə nəticələnsə də, qeyri-nəzarət iştirak payına aid edilir.

Qrup төрəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirdikdə, o, төрəmə müəssisənin aktivləri (o cümlədən qudvili) və öhdəlikləri, qeyri-nəzarət paylarının balans dəyəri, kapitalda qeydə alınmış ümumi məzənnə fərqlərini uçotdan silir; əldə edilmiş kompensasiyanın ədalətli dəyərini, saxlanılan investisiyanın ədalətli dəyərini və mənfəət və ya zərərdə hər hansı əlavəni və ya defisiti tanıyır və əvvəl digər ümumi gəlirdə tanınmış komponentlərdə əsas şirkətin payını mənfəətə və ya zərərə yenidən təsnif edir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Ədalətli dəyərin ölçülməsi

Qrup DÜGƏD ilə maliyyə alətlərini və ədalətli dəyərlə ölçülmüş bina kimi qeyri-maliyyə aktivlərini hər hesabat tarixində ədalətli dəyərlə ölçür.

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyatlar zamanı aktivin satılmasından alınacaq və ya öhdəliyin köçürülməsinə görə ödəniləcək məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- ▶ Aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- ▶ Əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər. Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının, aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya həmin aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla, iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

Qrup mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərləri qiymətləndirilmiş və ya açıqlanmış bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyası daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara aid edilir:

- ▶ Səviyyə 1 – oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar;
- ▶ Səviyyə 2 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- ▶ Səviyyə 3 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri

İlkin tanınma

Tanınma tarixi

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin bütün müntəzəm alışları və satışları alqı-satqı tarixində, yəni Qrup aktivini və ya öhdəliyi almaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır. Müntəzəm alış və ya satış əməliyyatlarına qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin və öhdəliklərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin və ya öhdəliklərinin alınması və ya satılması daxildir.

İlkin ölçmə

Maliyyə alətlərinin təsnifatı ilkin tanınmada onların müqavilə şərtlərindən və alətləri idarə etmək üçün biznes modelindən asılıdır. Maliyyə alətləri ilk öncə ədalətli dəyərlə ölçülür və MZƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri istisna olmaqla, əməliyyat xərcləri həmin məbləğə əlavə edilir və ya bu məbləğdən çıxılır.

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin ölçmə kateqoriyaları

Qrup bütün maliyyə aktivlərini aktivlərin idarə edilməsi üçün biznes modeli və aktivlərin müqavilə şərtləri əsasında aşağıdakı kimi təsnifləşdirir:

- ▶ Amortizasiya edilmiş dəyər;
- ▶ DÜGƏD;
- ▶ MZƏD.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (davamı)

Qrup törəmə və ticarət portfelini MZƏD ilə təsnif edir və ölçür. Qrup maliyyə alətlərini bu halda MZƏD ilə təyin edə bilər ki, bunu etməklə ölçmə və ya tanıma uyğunsuzluqlarını aradan götürmüş və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaltmış olsun.

Kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanətləri istisna olmaqla maliyyə öhdəlikləri amortizasiya edilmiş dəyər və ya ticarət məqsədləri üçün saxlanılanda, törəmə alətlər olanda və ya ədalətli dəyərin təyin edilməsi tətbiq ediləndə MZƏD ilə ölçülür.

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər, müştərilərə verilmiş kreditlər

Qrup kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğləri, müştərilərə verilmiş kreditləri və digər maliyyə investisiyalarını yalnız aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetiriləndə amortizasiya edilmiş dəyərle ölçür:

- ▶ Maliyyə aktivləri biznes model çərçivəsində müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq məqsədilə saxlanılır;
- ▶ Maliyyə aktivləri üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən (YƏMFÖ) ibarət pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Bu şərtlər təfərrüatı ilə aşağıda açıqlanır.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi

Biznes məqsədinə çatmaq üçün Qrup maliyyə aktivləri qrupunun idarə edilməsini daha yaxşı əks etdirən səviyyədə biznes modelini müəyyən edir.

Qrupun biznes modeli hər bir alət üzrə deyil, ümumi portfeller səviyyəsində qiymətləndirilir və aşağıdakılar da daxil olmaqla müşahidə olunan amillərə əsaslanır:

- ▶ Biznes modelin və həmin biznes model çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin səmərəliliyi hansı yolla qiymətləndirilir və bu məlumatlar müəssisənin əsas idarə heyətinə necə çatdırılır;
- ▶ Biznes modelin (yə həmin biznes model çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin) səmərəliliyinə təsir edən risklər, xüsusilə də bu risklərin idarə olunması üsulları;
- ▶ Biznesi idarə edən menecerlər necə mükafatlandırılır (məsələn, mükafatın idarə olunan aktivlərin ədalətli dəyərinə, yoxsa müqavilə üzrə alınmış pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanması);
- ▶ Satışların gözlənilən tezliyi, dəyəri və vaxtı da Qrupun qiymətləndirməsi üçün vacib amillərdir.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi "ən pis" və ya "stress" kimi ssenariləri nəzərə almadan ağlabatan şəkildə baş verməsi gözlənilən ssenarilərə əsaslanır, ilkin tanınmadan sonra pul vəsaitlərinin hərəkəti Qrupun ilkin gözləntilərindən fərqli şəkildə baş verirsə Qrup həmin biznes modelində saxlanılan qalan maliyyə aktivlərinin təsnifatını dəyişmir, lakin gələcəkdə yeni yaranan və ya yeni alınan maliyyə aktivlərini qiymətləndirərkən belə məlumatları nəzərə alır.

YƏMFÖ testi

Təsnifləşdirmə prosesinin ikinci addımı olaraq Qrup maliyyə aktivinin YƏMFÖ testinə uyğun olub-olmadığını müəyyən etmək üçün müqavilə şərtlərini qiymətləndirir.

Bu testin məqsədləri üçün "Əsas məbləğ" maliyyə aktivinin ilkin tanınma tarixindəki ədalətli dəyəridir və maliyyə aktivinin istifadə müddəti üzrə (məsələn, əsas məbləğ qaytarılanda və ya əlavə/əndirim amortizasiya ediləndə) dəyişə bilər.

Kredit müqaviləsi daxilində faizin ən əhəmiyyətli elementləri adətən pulun zaman dəyərinə görə kompensasiya və kredit riskidir. YƏMFÖ qiymətləndirməsini həyata keçirmək üçün Qrup mühakimələr yürüdü və maliyyə aktivinin ifadə edildiyi valyuta və faiz dərəcəsinin müəyyən edildiyi müddət kimi müvafiq amilləri nəzərə alır.

Əksinə, əsas kredit müqaviləsi ilə əlaqəsi olmayan, müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətində minimal səviyyədə daha iri olan risklərə və ya dəyişkənliyə səbəb olan müqavilə şərtləri yalnız müqavilə üzrə əsas məbləğin və faizin ödənişi olan pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmır. Belə hallarda maliyyə aktivləri MZƏD ilə ölçülməlidir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (davamı)

DÜGƏD ilə borc alətləri

Qrup aşağıdakı şərtlərin hər ikisi yerinə yetirilərsə, DÜGƏD ilə ölçülmüş borc alətlərinin 9 sayılı MHBS əsasında yeni kateqoriyasını tətbiq edir:

- ▶ Alət biznes modeli çərçivəsində həm müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq, həm də maliyyə aktivini satmaq məqsədilə saxlanılır;
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri YƏMFÖ testinə uyğundur.

DÜGƏD ilə borc alətləri sonradan ədalətli dəyərlə ölçülür, tanınmış ədalətli dəyərdə dəyişikliklərə görə yaranan gəlir və zərərlər isə DÜG-də tanınır. Faiz gəlirləri və məzənnə fərqi gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülmüş maliyyə aktivləri ilə eyni qaydada tanınır. Tanınması dayandırılanda əvvəllər DÜG-də tanınmış məcmu gəlir və ya zərərlər DÜG-dən mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilir.

DÜGƏD ilə ölçülmüş borc qiymətli kağızları üzrə GKZ maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda həmin maliyyə aktivlərinin balans dəyərini azaltmır, bunlar ədalətli dəyərdə qalır. Əksinə, aktivlər amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülsəydi yarana biləcək ehtiyata bərabər məbləğ daha sonra mənfəət və ya zərərdə müvafiq xərc kimi tanınmaqla DÜG-də yığılmış dəyersizləşmə məbləği kimi tanınır. DÜG-də tanınmış yığılmış zərərlər aktivin tanınması dayandırılanda mənfəət və zərəre aid edilir.

DÜGƏD ilə kapital alətləri

1 yanvar 2018-ci ildən etibarən ilkin tanınmada Qrup bəzi hallarda 32 sayılı "Maliyyə alətləri: Təqdimatı" adlı MUBS əsasında kapital tərifinə uyğun olan bəzi kapital investisiyalarını ticarət üçün saxlanılan alətlər kimi deyil, DÜGƏD ilə kapital alətləri kimi təsnif etmək üçün yekun seçim edir. Belə təsnifat alətlər üzrə fərdi şəkildə müəyyən edilir.

Bu kapital alətləri üzrə gəlir və zərərlər heç zaman mənfəət və ya zərəre yenidən təsnifləşdirilmir. Ödəmə hüququ müəyyən ediləndə, dividendlər mənfəət və ya zərərdə digər gəlir kimi tanınır, lakin Qrup bu ödəmələrdən alətin dəyərinin bir hissəsinin qaytarılması kimi faydalanırsa, bu halda belə gəlirlər DÜG-də tanınır. DÜGƏD ilə kapital alətləri üzrə dəyərşəzləşmənin qiymətləndirilməsi aparılmır. Bu alətlər silinəndə, yığılmış yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Maliyyə zəmanətləri, akkreditivlər və istifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlər

Qrup maliyyə zəmanətləri, akkreditivlər və kredit öhdəliklərini təqdim edir.

Maliyyə zəmanətləri ilkin olaraq maliyyə hesabatlarında alınmış mükafata bərabər olan ədalətli dəyərlə tanınır. İlkin tanınmadan sonra Qrupun hər bir zəmanət üzrə öhdəliyi konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərərlər haqqında hesabatda tanınmış məcmu amortizasiya çıxılmaqla ilkin olaraq tanınmış məbləğ və GKZ ehtiyatı məbləğlərindən daha yuxarı olanı ilə ölçülür.

Undrawn loan commitments and letters of credits are commitments under which, over the duration of the commitment, the Group is required to provide a loan with pre-specified terms to the customer. Similar to financial guarantee contracts, these contracts are in the scope of the ECL requirements. İstifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlər və akkreditivlər kimi öhdəliklər öhdəliyin müddəti ərzində Qrupun əvvəlcədən müəyyən edilmiş şərtlərlə müştəriyə kredit təqdim etməsini nəzərdə tutur. Maliyyə zəmanəti haqqında müqavilələrlə eyni qaydada bu müqavilələr də GKZ tələblərinin əhatə dairəsinə daxildir.

Qrup müəyyən hallarda bazar faiz dərəcəsinə daha aşağı faizlə kreditləşmə həyata keçirir. Belə təəhhüdlər ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır və sonradan GKZ ehtiyatı və kumulyativ tanınan gəlir çıxılmaqla ilkin tanınan dəyər arasında daha yuxarı olanı ilə qiymətləndirilir.

İcra zəmanətləri

İcra zəmanətləri digər tərəf müqavilə öhdəliyini yerinə yetirməyəndə kompensasiyanın ödənilməsini nəzərdə tutan müqavilələrdir, icra zəmanətləri kredit riskini ötürür. İcra zəmanəti müqavilələri üzrə risk digər tərəflə müqavilə öhdəliklərinin yerinə yetirilməməsi təhlükəsindən ibarətdir. Beləliklə, icra zəmanətləri maliyyə alətləri hesab edilmir və buna görə də 9 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsinə aid edilmir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə kassada olan pul vəsaitləri, ARMB-dən, Gürcüstan Milli Bankından (GMB) və Rusiya Mərkəzi Bankından (RMB) alınacaq məbləğlər (məcburi ehtiyatları çıxmaqla) və ödəmə müddəti verildiyi tarixdən etibarən doxsan gündən artıq olmayan və müqavilə yüklülüyündən azad olan kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər daxildir.

Borc öhdəlikləri

Buraxılmış maliyyə alətləri və ya onların komponentləri o halda öhdəlik kimi təsnif edilir ki, müqavilə razılaşmasının mahiyyəti Qrupun üzərinə aşağıdakı öhdəliklərdən birinin qoyulması ilə nəticələnsin: sahibinə pul vəsaitləri və ya digər maliyyə aktivini çatdırmaq və ya öhdəliyi müəyyən məbləğdə pul vəsaitinin və ya digər maliyyə aktivinin müəyyən sayda xüsusi kapital alətlərinə mübadilə etməkdən fərqli olan yolla ödəmək. Belə alətlərə Banklar və digər maliyyə müəssisələri qarşısında öhdəliklər, digər borc öhdəlikləri, müştəri hesabları, buraxılmış borc qiymətli kağızları və Aqrarkredit QSC-yə ödəniləcək məbləğlər daxildir. İlk tanımadan sonra borclar amortizasiya olunmuş dəyərlə, effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ölçülür. Gəlir və zərərlər borc öhdəlikləri uçotdan çıxarılanda, eləcə də amortizasiya prosesində mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Qrup maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin tanınmış məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və ya hesablaşmanı əvəzləşmə əsasında həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivini reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyətində olduğu halda, qarşılıqlı əvəzləşdirir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edir. Əvəzləşdirmə hüququ gələcək hadisədən asılı olmamalı və bütün aşağıdakı hallarda qanuni qüvvəyə malik olmalıdır:

- ▶ Biznesin adi gedində;
- ▶ Öhdəliklər yerinə yetirilmədikdə; və
- ▶ Müəssisə və bütün qarşı-tərəflər iflasa uğradıqda və ya müflisləşdikdə.

Adətən, bu şərtlərə qarşılıqlı əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşmalarda rast gəlinmir və əlaqəli aktiv və öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ümumi məbləğdə təqdim edilir.

Restrukturizasiya edilmiş kreditlər

Qrup mümkün olduğu qədər girova yiyələnmək əvəzinə kredit şərtlərini dəyişdirməyə çalışır. Buna müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniş müddətlərinin uzadılması və yeni kredit şərtlərinin razılaşdırılması daxildir.

Qrup maliyyə aktivinin, məsələn müştəriyə verilən kreditin müddəti və şərtləri onun yeni bir kreditə çevriləcəyi şəkildə dəyişdirildiyi halda maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır, fərq isə dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda tanınmanın dayandırılması ilə bağlı gəlir və ya zərər kimi tanınır. Yeni tanınmış kreditlər AYKD hesab edilmirsə, GKZ-nin ölçülməsi məqsədləri üçün Mərhələ 1 kimi təsnif edilir. Müştəriyə verilən kreditin tanınmasının dayandırılması baxımından qiymətləndirmə apararkən Qrup aşağıdakı amilləri nəzərə alır:

- ▶ Kreditin valyutasında dəyişiklik;
- ▶ Qarşı-tərəfin dəyişməsi;
- ▶ Dəyişiklik nəticəsində alət artıq YƏMFÖ meyarına uyğun olmayanda.

Dəyişiklik pul vəsaitlərinin hərəkətində əhəmiyyətli fərqlə nəticələnmirsə, tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmır. İlk EFD (effektiv faiz dərəcəsi) ilə diskontlaşdırılan pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik əsasında Qrup, dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərərdə EFD istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirinin tərkibində təqdim edilmiş dəyişiklikdən irəli gələn gəlir və ya zərəri qeydə alır.

Qrup tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmayan dəyişikliklər üçün kredit riskində əhəmiyyətli artımın olmasını və ya aktivin qiymətdən düşmüş maliyyə aktivini kimi təsnifləşdirilməli olmasını qiymətləndirir. Əgər dəyişiklik nəticəsində aktiv qiymətdən düşmüş maliyyə aktivini kimi qiymətləndirilərsə minimum 6 aylıq sınaq müddəti ərzində Mərhələ 3 kimi təsnifləşdirilir. Restrukturizasiya edilmiş kreditin Mərhələ 3-dən qaytarılması üçün dəyişdirilmiş ödəniş qrafikinə uyğun olaraq sınaq müddətinin ən az yarı dövrü ərzində əsas borc və faiz üzrə əhəmiyyəti az olmayan mütəmadi ödənişlərin olması nəzərə alınır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivi (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan çıxarılır:

- ▶ Aktivdən pul vəsaitlərini əldə etmək hüquqlarının vaxtı başa çatmışdır;
- ▶ Qrup özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu saxlayaraq, üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və
- ▶ Qrup: (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş; (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürməmiş və ya özündə saxlamamış, lakin onlar üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Qrup aktivdən pul vəsaitləri hərəkətini almaq hüququnu köçürmüş və aktiv üzrə risk və səmərələrin əksəriyyətini nə köçürməmiş, nə onları özündə saxlamamış, nə də aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürməmişdirsə, aktiv, Qrupun həmin aktivdə davam edən iştirakı müqabilində əks etdirilir. Köçürülmüş aktiv üzrə zəmanət formasında aktivdə iştirakın davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri ilə Qrupdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən az olanı ilə ölçülür.

Aktivdə iştirak, köçürülmüş aktiv üzrə yazılı və/və ya satın alınmış opsiya (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiya və ya analoji alət) formasında davam edirsə, Qrupun davam edən iştirakının həddi köçürülən aktivin Qrup tərəfindən geri alınacaq dəyərində bərabərdir. Lakin ədalətli dəyərle qiymətləndirilən aktiv üzrə yazılı "put" opsiyası (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiya və ya analoji alət) istisna təşkil edir və bu halda Qrupun davam edən iştirakının həddi köçürülən aktivin ədalətli dəyəri və opsiyanın icra qiymətindən az olanı ilə məhdudlaşır.

Silinmə

Maliyyə aktivləri yalnız Qrup həmin aktivlərdən bərpanı dayandırdıqda tam və ya qismən silinir. Silinəcək məbləğ yığılmış kredit ehtiyatından böyükdürsə, fərq ilk öncə ehtiyata əlavə kimi tanınır, sonra isə ümumi balans dəyərində aid edilir. Sonrakı bərpalar kredit zərəri üzrə xərcin azaldılmasına gətirib çıxarır. Silinmə tanınmanın dayandırılmasının bir növüdür.

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəliyi müvafiq öhdəlik icra edildikdə, ləğv edildikdə və ya vaxtı başa çatdıqda uçotdan çıxarılır.

Mövcud olan bir maliyyə öhdəliyi eyni kreditor qarşısında tam fərqli şərtlərlə digəri ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtlərinə əhəmiyyətli düzəlişlər edildikdə, belə əvəz etmə və ya düzəliş ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılmasını və yeni öhdəliyin tanınmasını tələb edir və müvafiq balans dəyərlərindəki fərqlər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Vergilər

Cari mənfəət vergisi xərci Azərbaycan Respublikasının və Qrupun ofis və filialları olan və törəmə müəssisələri yerləşən ölkələrin qanunları əsasında hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri öhdəlik metodundan istifadə etməklə müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi, şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı qudvilin və ya aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gələn və əməliyyat zamanı nə uçot mənfəətinə, nə də vergiyə cəlb edilən mənfəətə və ya zərəre təsir göstərməyən hallar istisna olmaqla, aktivlərin və öhdəliklərinin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün balans dəyərləri arasında bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız bu dərəcədə müəyyən edilir ki, çıxılan müvəqqəti fərqlərin istifadə edilə bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin mövcud olması ehtimalı olsun. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri, hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əsas etibarlı ilə qüvvədə olan vergi dərəcələri və vergi qanunları əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Təxirə salınmış vergi törəmə müəssisələrə, asılı və birgə müəssisələrə qoyulmuş investisiyalar üzrə yaranan müvəqqəti fərqlər üçün, bu fərqlərin geri qaytarılmasının vaxtına nəzarət oluna bildiyi və yaxın müddətdə geri qaytarılmayacağı ehtimalı olan hallar istisna olmaqla, tanınır.

Təxirə salınmış vergi mənfəət və ya zərərdə tanınır, lakin cari və təxirə salınmış vergi digər ümumi gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınan maddələrə aiddirsə, cari və təxirə salınmış vergi də, müvafiq olaraq, digər ümumi gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Vergilər (davamı)

Bundan əlavə, Azərbaycanda Qrupun fəaliyyəti ilə bağlı müxtəlif əməliyyat vergiləri tətbiq edilir. Bu vergilər əməliyyat xərclərinin tərkibinə daxil edilir.

Əmlak və avadanlıqlar

Ofis binalarından başqa digər əmlak və avadanlıqlar, gündəlik xidmət xərcləri istisna olmaqla, yığılmış köhnəlməni və hər hansı tanınmış dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla ilkin dəyəri ilə tanınır. Tanıma meyarına uyğun gələndə, əmlak və avadanlıqların bir hissəsinin əvəz etdirilməsi xərcləri yaranan zaman həmin dəyərə daxil edilir.

Qrupun ofis binaları müntəzəm qaydada bazar dəyəri ilə yenidən qiymətləndirilməli olan yenidən qiymətləndirilmiş dəyərlə uçota alınır. Yenidən qiymətləndirmənin tezliyi yenidən qiymətləndirilən binaların ədalətli dəyərində hərəkətdən asılıdır. Yenidən qiymətləndirmə zamanı balans dəyərində artım digər ümumi gəlirə aid edilir, lakin artım əvvəllər mənfəət və ya zərərdə tanınmış həmin aktivin yenidən qiymətləndirmə nəticəsində azalmasını geri qaytarırsa, yenidən qiymətləndirmə gəliri mənfəət və ya zərərdə, həmin geri qaytarmanın məbləğinə müqabilə şəkildə tanınır. Eyni aktivdə əvvəlki artımları qarşılıqlı əvəzləşdirən azalmalar digər ümumi gəlirdə tanınır və kapitalda əvvəllər tanınmış yenidən qiymətləndirmə ehtiyatını azaldır; bütün digər azalmalar il üzrə mənfəət və ya zərəre aid edilir. Kapitala daxil olan ofis binaları üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatının aktiv istismardan çıxarılarda və ya silinəndə qalan hissəsi birbaşa bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Əmlak və avadanlığın balans dəyəri dəyərsizləşmə baxımından balans dəyərinin qaytarılmayacağını göstərən hadisələr baş verəndə və ya şəraitlər dəyişəndə yenidən qiymətləndirilir.

Köhnəlmə, aktivlərin (mülkiyyətdə olan torpaq sahəsi və tikintisi tamamlanmamış əmlak istisna olmaqla) dəyərini və ya qiymətləndirilmiş dəyərini, qalıq dəyərlərini çıxmaqla, birbaşa bölüşdürmə metodu ilə silmək üçün tanınır. Qiymətləndirilmiş istifadə müddətləri, qalıq dəyərləri və köhnəlmə metoduna hər hesabat dövrünün sonunda yenidən baxılır və hər hansı dəyişikliklər olarsa, onlar perspektiv qaydada uçota alınır. Köhnəlmə məqsədləri üçün aşağıdakı istifadə müddətləri istifadə edilir:

	<u>İllər</u>
Ofis binaları	3-50
Mebel, avadanlıq, nəqliyyat vasitələri və digər əsas vəsaitlər	4
Kompüterlər və rabitə avadanlığı	4
İcarəyə alınmış aktivlərin əsaslı təmiri	10

Təmir və rekonstruksiya xərcləri kapitallaşdırılmalı olduğu hallar istisna olmaqla, çəkildikcə əməliyyat xərclərinə aid edilir.

Qrup tərəfindən istifadə edilməyən əmlak, avadanlıq və ya qeyri-maddi aktiv mühasibat uçotu sənədlərindən silinir.

Mülkiyyətə alınmış girov

Müəyyən hallarda girov ödənilməmiş kreditlər üzrə tutmanın yönləndirilməsindən sonra mülkiyyətə alınır. Mülkiyyətə alınmış girov balans dəyəri və xalis satış dəyərindən aşağı olanı ilə ölçülür və hesabatlarda "Digər aktivlər" in tərkibində göstərilir.

Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər bank lisenziyası, proqram təminatı və digər lisenziyalar və kompüter proqramlarından ibarətdir.

Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq ilkin dəyəri ilə tanınır. Şirkətlərin birləşməsi çərçivəsində alınmış qeyri-maddi aktivlərin ilkin dəyəri alış tarixində ədalətli dəyərə bərabərdir. İlk tanımadan sonra qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiyanı və yığılmış dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla ilkin dəyəri ilə əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud müddətlər kimi müəyyən edilmişdir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə 1-10 illik istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərsizləşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır.

Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə amortizasiya hesablanmır və bunlar ən azından hər maliyyə ilinin sonunda qeyri-maddi aktivin dəyərsizləşmə biləcəyinin əlamətləri olanda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilir. Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üçün amortizasiya dövrü və metodlarına ən azından hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Ehtiyatlar

Qrup keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ehtimal edilə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır.

Pensiya təminatı və işçilərə digər ödənişlər üzrə öhdəliklər

Qrup işə götürənin cari ödəmələrinin işçilərə ümumi əmək haqqı ödənişlərinin müəyyən faizi kimi hesablanmasını nəzərdə tutan Azərbaycan Respublikasının dövlət pensiya təminatı sistemindən əlavə hər hansı fərdi pensiya təminatı sisteminə malik deyildir. Bu xərclər müvafiq əmək haqqının aid olduğu hesabat dövründə əks etdirilir. Bundan əlavə, Qrup əmək fəaliyyəti başa çatdıqdan sonra işçilərə ödənişlər aparmalı deyildir.

Səhm kapitalı

Səhm kapitalı

Adi səhmlər səhmdar kapitalı kimi təsnif edilir. Şirkətlərin birləşməsi istisna olmaqla, yeni səhmlərin buraxılması ilə birbaşa bağlı olaraq üçüncü tərəflərə ödənişlərə çəkilən xərclər kapitalın tərkibində həmin emissiya nəticəsində əldə edilmiş məbləğin azalması kimi əks etdirilir. Əldə edilmiş vəsaitlərin ədalətli dəyərinin buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləği əlavə ödənilmiş kapital kimi əks etdirilir.

Dividendlər

Dividendlər, yalnız hesabat tarixindən gec olmayaraq elan edildiyi halda, öhdəlik kimi əks etdirilir və hesabat tarixinə kapitalın məbləğindən çıxılır. Dividendlər haqqında məlumat hesabat tarixindən əvvəl və eləcə də hesabat tarixindən sonra, lakin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları təsdiq edildikdən əvvəl təklif və ya elan edildikdə açıqlanır.

Seqment hesabatı

Qrupun seqment hesabatı aşağıdakı əməliyyat seqmentlərinə əsaslanır: Pərakəndə bankçılıq, Korporativ bankçılıq, Xəzinədarlıq.

Şerti aktivlər və öhdəliklər

Şerti öhdəliklər konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onların ödənilməsi üçün ehtiyatların xərclənməsi ehtimalı az olanda, maliyyə hesabatlarında açıqlanır. Şerti aktivlər iqtisadi faydaların daxil olması ehtimalı olduğu zaman əks etdirilir.

Gəlir və xərclərin tanınması

Gəlirlər, Qrup tərəfindən iqtisadi səmərənin əldə edilməsi ehtimal ediləndə və etibarlı şəkildə ölçülə biləndə tanınır. Xərclər çəkildikcə tanınır. Gəlirlərin tanınması üçün aşağıdakı xüsusi tanıma meyarları da qarşılanmalıdır.

Faiz və analoji gəlir və xərclər:

Qrup amortizasiya edilən dəyər və ya DÜGƏD ilə ölçülmüş borc maliyyə aktivləri üzrə faiz gəlirlərini effektiv faiz dərəcəsinə maliyyə aktivinin (qiymətdən düşmüş maliyyə aktivləri istisna olmaqla) ümumi balans dəyərinə tətbiq etməklə hesablayır. EFD qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri ödənişlərini və ya daxilolmalarını maliyyə alətinin ehtimal edilən istifadə müddəti və ya uyğun olduqda daha qısa müddət ərzində maliyyə aktivinin və ya öhdəliyinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırır. Hesablama zamanı maliyyə aləti üzrə bütün müqavilə şərtləri (müasir üçün əvvəlcədən ödəmə imkanı), eləcə də alətlə bilavasitə bağlı olan və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün haqlar və əlavə xərclər nəzərə alınır, lakin gələcək kredit zərərləri nəzərə alınmır. Qrup maliyyə aktivləri və ya öhdəlikləri üzrə ödəniş və daxilolmalara dair qiymətləndirmələrinə yenidən baxdıqda, həmin aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə düzəlişlər edir. Düzəliş edilmiş balans dəyəri ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında hesablanır və balans dəyərində dəyişiklik faiz gəliri və ya xərci kimi tanınır.

Maliyyə aktivləri kredit üzrə dəyərsizləşmiş olanda Qrup faiz gəlirlərini düzəliş edilmiş effektiv faiz dərəcəsinə maliyyə aktivinin xalis amortizasiya edilmiş dəyərinə tətbiq etməklə hesablayır. Maliyyə aktivləri bərpa olunursa və artıq kredit üzrə dəyərsizləşmiş deyildirsə, Qrup faiz gəlirlərinin ümumi əsasla hesablanmasına qayıdır.

Alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş (AYKD) maliyyə aktivləri üçün Qrup faiz gəlirini düzəliş edilmiş EFD hesablaması və bu dərəcəni aktivin amortizasiya edilən dəyərinə tətbiq etməklə hesablayır. Düzəliş edilmiş EFD ilkin tanınmada qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini (o cümlədən kredit zərərlərini) AYKD aktivlərinin amortizasiya edilən dəyərinə diskontlaşdırılan faiz dərəcəsidir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)**Gəlir və xərclərin tanınması (davamı)***Haqq və komissiya gəliri və xərci*

Qrup haqq və komissiya gəlirini müştərilərə göstərdiyi bir sıra xidmətlərdən əldə edir. Haqq və komissiya gəlirinə xidmətlər göstərildikcə gəlirlər kimi tanınan plastik kart əməliyyatları, hesablaşma əməliyyatları, potensial öhdəliklərə xidmət və nağd əməliyyatlar daxildir. Haqq və komissiya xərclərinə plastik kart əməliyyatları, hesablaşma əməliyyatları və nağd əməliyyatlar üzrə ödənilmiş haqq və komissiya daxildir.

Maliyyə alətinin effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən gəlir effektiv faiz dərəcəsinə düzəliş kimi tanınır və "faiz gəliri"nin tərkibində uçota alınır.

Xarici valyutanın çevrilməsi

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Qrupun funksional və təqdimat valyutası olan AZN ilə təqdim edilir. Xarici valyutalarla aparılan əməliyyatlar ilk öncə əməliyyat tarixində qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə funksional valyutaya çevrilir. Xarici valyuta ilə olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat tarixinə məzənnədən istifadə etməklə funksional valyutaya çevrilir. Xarici valyutalarla olan əməliyyatların çevrilməsindən yaranan bütün fərqlər cari ilin mənfəətində "Xarici valyutalarla əməliyyatlar üzrə xalis gəlir – məzənnə fərqi" maddəsi üzrə tanınır.

Xarici valyuta ilə olan və ilkin dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr əməliyyat tarixinə mövcud olan məzənnəyə görə çevrilir. Xarici valyuta ilə olan və ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnəyə görə çevrilir.

Xarici valyuta ilə əməliyyatın müqavilə məzənnəsi ilə ARMB-nin həmin əməliyyat tarixinə rəsmi məzənnəsi arasında fərqlər xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə xərcləri çıxmaqla gəlirlərə daxil edilir.

Hesabat tarixində funksional valyutası Qrupun təqdimat valyutasından fərqi olan Qrupun törəmə müəssisələrinin aktivləri və öhdəlikləri hesabat tarixində qüvvədə olan məzənnə ilə, onların mənfəət və ya zərər haqqında hesabatı isə il üzrə hesablanmış orta məzənnə dərəcələri ilə AZN-ə çevrilir. Çevirmə zamanı yaranan məzənnə fərqləri digər ümumi gəlirdə əks etdirilir.

Qrup bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün 31 dekabr 2019-cu il və 2018-ci il tarixlərinə olan aşağıdakı xarici valyuta məzənnələrindən istifadə etmişdir:

	2019	2018
1 ABŞ dolları	AZN 1.7000	AZN 1.7000
1 avro	AZN 1.9035	AZN 1.9468
1 Gürcü laris	AZN 0.5936	AZN 0.6367
1 Rus rublu	AZN 0.0274	AZN 0.0245

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərtlər

Qrupun maliyyə hesabatları buraxıldığı tarixə qədər buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərtlər aşağıda açıqlanır. Qrup bu standartlar (müvafiq hallarda) qüvvəyə mindikdə onları tətbiq etmək niyyətindədir.

MHBS Sığorta Müqavilələri

2017-ci ilin may ayında IASB, sığorta müqavilələri üçün tanınma və ölçmə, təqdimat və açıqlamanı əhatə edən hərtərəfli yeni mühasibat standartı olan 17 Sığorta Müqaviləsini (MHBS 17) dərc etmişdir. Qüvvəyə mindikdən sonra, 17 №-li MHBS, 2005-ci ildə dərc edilmiş 4 Sığorta Müqavilələrini (MHBS 4) əvəz edəcəkdir. 17 №-li MHBS, qurumların növündən asılı olmayaraq, bütün sığorta müqaviləsi növlərinə (yəni həyat, qeyri-həyat, birbaşa sığorta və təkrar sığorta), habelə könüllü iştirak xüsusiyyətləri olan müəyyən zamanətlərə və maliyyə alətlərinə tətbiq olunur.

Bir neçə sahələrə istisna tətbiq olunacaq. 17 №-li MHBS-in ümumi məqsədi sığorta müqavilələri üçün daha faydalı və nizamlı olan mühasibat modelini təqdim etməkdir. Əsasən əvvəlki yerli mühasibat uçotu siyasətinə əsaslanan 4 №-li MHBS-dəki tələblərdən fərqli olaraq, 17 №-li MHBS, müvafiq uçot aspektlərini əhatə edən sığorta müqavilələri üçün hərtərəfli bir model təqdim edir. 17 №-li MHBS-nin əsasını ümumi model təşkil edir və aşağıdakılarla dəstəklənir:

- ▶ Birbaşa iştirak xüsusiyyətləri olan müqavilələr üçün xüsusi uyğunlaşma (dəyişkən haqq yanaşması);
- ▶ Qısamüddətli müqavilələr üçün sadələşdirilmiş yanaşma (ilkin ödəmənin bölüşdürülməsi yanaşması).

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərtlər (davamı)

17 №-li MHBS, müqayisəli rəqəmlər tələb olunmaqla, 1 yanvar 2021-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan hesabat dövrləri üçün qüvvədədir. Müəssisə, 17 №-li MHBS tətbiq edildiyi tarixdən əvvəl və ya tətbiq edildiyi tarixdə həmçinin BMHS 9 və BMHS 15 artıq tətbiq edirsə erkən tətbiqə icazə verilir. Düzəlişlərin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməsi gözlənilmir.

3 sayılı MHBS-a düzəlişlər: "Biznes" anlayışının tərifi

2018-ci ilin oktyabr ayında MUBSK, müəssisələrə əldə olunmuş fəaliyyətlərin və aktivlərin biznes olub-olmadığını müəyyən etməyə kömək etmək üçün 3 sayılı MHBS "Biznes birləşmələri" standartına "biznes" anlayışının tərifi ilə bağlı düzəlişlər dərc etmişdir. Düzəlişlər biznes üçün minimum tələbləri aydınlaşdırır, bazar iştirakçılarının hər hansı çatışmayan elementləri əvəz etmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsini ləğv edir, müəssisələrə əldə edilmiş prosesin əsaslı olduğunu qiymətləndirməyə kömək etmək üçün qaydalar əlavə edir, biznes və onun nəticələri ilə bağlı tərifləri daraldır və ədalətli dəyər konsentrasiyası testi təqdim edir. Dəyişikliklərlə birlikdə yeni izahedici nümunələr də təqdim olunmuşdur.

1 sayılı MUBS və 8 sayılı MUBS-a düzəlişlər "Əhəmiyyətlik" anlayışının tərifi

2018-ci ilin oktyabr ayında MUBSK, standartlar arasında "əhəmiyyətlik" anlayışını uyğunlaşdırmaq və tərifin müəyyən xüsusiyyətlərinə aydınlıq gətirmək üçün, 1 sayılı "Maliyyə Hesabatlarının təqdim edilməsi" adlı MUBS-a və 8 sayılı "Uçot siyasətləri, uçot qiymətləndirmələrində dəyişikliklər və səhvlər" adlı MUBS-a düzəlişlər dərc etmişdir. Yeni tərifə əsasən "məlumatın göstərilməməsi, səhv göstərilməsi və ya anlaşılmaz edilməsinin maliyyə hesabatlarının əsas istifadəçilərinin müəyyən müəssisə haqqında maliyyə məlumatı təqdim edən ümumi məqsədli maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri qərarlara təsir göstərməsinə dair əsaslı ehtimal yaradarsa, bu cür məlumat əhəmiyyətli hesab olunur".

Əhəmiyyətlik anlayışının tərifinə edilən dəyişikliklərin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməsi gözlənilmir.

Faiz dərəcəsi etalonu islahatı: 9 sayılı MHBS, 39 sayılı MUBS və 7 sayılı MHBS-yə düzəlişlər

Faiz dərəcəsi etalonu islahatı: 9 sayılı MHBS, 39 sayılı MUBS və 7 sayılı MHBS-yə düzəlişlər faiz dərəcəsi etalonu islahatından birbaşa təsirlənən bütün hecinq münasibətlərinə tətbiq edilən bir sıra azad etmələri əhatə edir. Hecinq münasibətləri o zaman təsirlənir ki islahat hecinq maddəsi və ya hecinq alətinin etalona əsaslanan pul vəsaitlərinin hərəkətinin vaxtı və/və ya məbləği haqqında qeyri-müəyyənliyə səbəb olsun. Faiz dərəcəsi etalonu islahatı nəticəsində mövcud faiz dərəcəsi etalonunun alternativ və təqribən risksiz faiz dərəcəsi (RFD) ilə əvəz edilməsindən əvvəlki dövr ərzində hecinq maddəsi və ya hecinq alətinin etalona əsaslanan pul vəsaitlərinin hərəkətinin vaxtı və/və ya məbləği haqqında qeyri-müəyyənliklər yarana bilər. Bu, proqnoz əməliyyatının yüksək ehtimallı olub-olmaması və hecinq münasibətinin perspektivdə yüksək dərəcədə effektiv olub-olmamasına dair qeyri-müəyyənliyə gətirib çıxara bilər.

Dəyişikliklər 1 yanvar 2020-ci il tarixindən qüvvəyə minir, lakin müəssisələr onları daha əvvəl tətbiq etməyi seçə bilər. Düzəlişlərin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir.

5. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və ehtimalları

Qrupun rəhbərliyi tərəfindən uçot qaydalarının tətbiq edilməsi zamanı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş məbləğlərə təsir göstərmiş aşağıdakı mühakimələr çıxarılmış və proqnozlar verilmişdir:

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmiş maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri fəal bazardan əldə edilə bilməyəndə, onlar riyazi modellərin işlədilməsini daxil edən müxtəlif qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Bu modellər üçün ilkin verilənlər mümkün olanda müşahidə edilə bilən bazardan götürülür, mümkün olmayanda isə ədalətli dəyərlərin müəyyən edilməsi üçün müəyyən dərəcədə mühakimələrin istifadə edilməsi tələb olunur. (Qeyd 23).

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

5. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və ehtimalları (davamı)

Maliyyə aktivləri üzrə dəyərsizləşmə zərərləri

9 sayılı MHBS əsasında maliyyə aktivlərinin bütün kateqoriyaları üzrə dəyərsizləşmə zərərlərinin ölçülməsi mühakimələrin işlədilməsini tələb edir, xüsusilə dəyərsizləşmə zərərləri müəyyən edilərkən və kredit riskində əhəmiyyətli artım qiymətləndirilərkən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin məbləği və vaxtı və girov dəyərləri müəyyənləşdirildikdə. Bu qiymətləndirmələr bir neçə amildən irəli gəlir ki, bunların dəyişməsi müxtəlif səviyyəli ehtiyatlarla nəticələnə bilər. Qrup tərəfindən GKZ-nin hesablamaları müxtəlif giriş məlumatlarının seçimi və onların qarşılıqlı əlaqəsi ilə bağlı bir sıra müvafiq fərziyyələri əhatə edən kompleks modellərin nəticəsidir. Uçot mühakimələri və qiymətləndirmələri hesab olunan GKZ modellərinin elementləri bunlardır:

- ▶ Qrupun hər bir kateqoriya üçün Defolt Ehtimalı ("DE") əmsalını təyin edən daxili kredit təsnifatı modeli;
- ▶ Kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmadığını və müvafiq olaraq maliyyə aktivləri üçün aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ əsasında ehtiyatların ölçülməsi olub-olmadığını qiymətləndirmək, eləcə də keyfiyyətin qiymətləndirilməsi üçün Qrupun meyarı;
- ▶ GKZ-ləri ümumi əsasla qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinin seqmentlərə bölünməsi;
- ▶ GKZ modellərinin, o cümlədən müxtəlif düstur və giriş məlumatları seçiminin yaradılması;
- ▶ Makroiqtisadi ssenarilər ilə işsizlik səviyyəsi və girov dəyərləri kimi iqtisadi giriş məlumatları arasındakı əlaqənin və DE (defolt ehtimalı), DHRH (defolt halında risklərin həcmi) və DHZ (defolt halında zərər) əmsallarına təsirin müəyyənləşdirilməsi;
- ▶ GKZ modelləri üçün iqtisadi giriş məlumatlarını əldə etmək üçün perspektiv makroiqtisadi ssenarilərin seçilməsi və onların həyata keçirilə bilməsinin qiymətləndirilməsi.

Daha ətraflı məlumat 10-cu və 23-cü Qeydlərdə təqdim edilir.

6. Seqment hesabatı

Qrup məlumatı maliyyə hesabatlarının istifadəçiləri üçün məşğul olduğu biznes fəaliyyətlərinin və çalışdığı iqtisadi mühitin təbiətini və maliyyə təsirlərini qiymətləndirmək imkanını yaratmaq məqsədilə açıqlayır. Bu məsələ 8 sayılı Əməliyyat seqmentləri adlı MHBS və xüsusi açıqlamaların seqment hesabatı şəklində təqdim olunmasını tələb edən digər standartlar ilə tənzimlənir. 2019-cu il ərzində əməliyyat xərcləri və gəlir vergisini hər hesabat edilən seqment üzrə ayrıca göstərmək üçün, Qrup, seqment fəaliyyətinin bölgüsü prinsiplərini dəyişdirmişdir.

Resursların bölüşdürülməsi və seqment fəaliyyətinin nəticələrinin qiymətləndirilməsi məqsədilə əməliyyat qərarının verilməsi üzrə məsul şəxsə mürəzə edilən məlumat təqdim edilmiş xidmətlərin növlərini əks etdirir. Qrupun 8 sayılı MHBS ilə tələb olunan hesabat seqmentləri aşağıdakılardır:

- ▶ Korporativ bankçılıq – birbaşa debet vəsaitləri, cari hesablar, depozitlər, overdraftlar, kredit və digər kredit vəsaitləri, xarici valyuta və törəmə məhsullarını əhatə edir;
- ▶ Pərakəndə bankçılıq – özəl bank xidmətləri, özəl cari müştəri hesabları, əmanətlər, depozitlər, investisiya əmanət məhsulları, məsuliyyətli mühafizə, kredit və debet kartları, istehlak və ipoteka kreditlərini əhatə edir;
- ▶ Xəzinə – banklararası kreditlər və borclar, qiymətli kağızlar üzrə ticarət svopları, valyuta mübadiləsi xidmətləri, istiqrazların və adi veksellərin buraxılması və digər xəzinədarlıq əməliyyatlarını əhatə edir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

6. Səqment hesabatı (davamı)

Davam edən fəaliyyət	Korporativ		Pərakəndə		Xəzina		Bölüşdürülməmiş		Cəmi	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Faiz gəliri	81,276	56,436	153,609	138,957	239,523	241,348	-	-	474,408	436,741
Faiz xərci	(8,707)	(10,881)	(29,750)	(52,570)	(97,054)	(97,303)	(377)	-	(135,888)	(160,754)
Xalis faiz gəliri	72,569	45,555	123,859	86,387	142,469	144,045	(377)	-	338,520	275,987
Faiz hesablanan aktivlər üçün dəyərdən düşmə zərərinin qaytarılması / (dəyərsizləşmə zərərləri)	(16,615)	42,750	(10,696)	31,466	(10,454)	(2,544)	-	-	(37,765)	71,672
Dəyərsizləşmə zərəri üçün ehtiyatdan sonra xalis faiz gəliri	55,954	88,305	113,163	117,853	132,015	141,501	(377)	-	300,755	347,659
Haqq və komissiya gəliri	75,576	76,256	14,049	11,008	538	1,587	-	-	90,163	88,851
Haqq və komissiya xərci	(5,791)	(2,623)	(16,329)	(10,668)	(2,452)	(4,533)	-	-	(24,572)	(17,824)
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər üzrə dəyərsizləşmə	-	-	-	-	-	-	(4,482)	(6,736)	(4,482)	(6,736)
Digər dəyərsizləşmə üzrə qaytarma	17,707	8,837	-	-	-	-	-	-	17,707	8,837
Kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatın qaytarılması	14,059	42,138	-	-	-	-	-	-	14,059	42,138
Xarici valyuta əməliyyatları üzrə xalis gəlirlər:										
- dilinq	65,430	51,957	2,700	1,992	118	1,406	-	-	68,248	55,355
- məzənnə fərqi	-	-	-	-	(17,957)	21,143	-	-	(17,957)	21,143
Digər əməliyyat gəliri	1,032	328	1,910	2,854	-	-	4,089	-	7,031	3,182
Qeyri-faiz gəliri	168,013	176,893	2,330	5,186	(19,753)	19,603	(393)	(6,736)	150,197	194,946
Əməliyyat xərcləri	(26,426)	(20,406)	(48,412)	(49,084)	(2,476)	(625)	(66,305)	(57,879)	(143,619)	(127,994)
Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması üzrə və kredit şərtlərinin dəyişməsindən əmələ gələn zərərlər	(23,016)	(19,075)	-	-	-	-	-	-	(23,016)	(19,075)
Qeyri-faiz xərcləri	(49,442)	(39,481)	(48,412)	(49,084)	(2,476)	(625)	(66,305)	(57,879)	(166,635)	(147,069)
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəl mənfəət/(zərər)	174,525	225,717	67,081	73,955	109,786	160,479	(67,075)	(64,615)	284,317	395,536
Mənfəət vergisi xərci	(34,076)	(46,913)	(13,098)	(16,593)	(21,435)	(33,354)	-	-	(68,609)	(96,860)
İl üzrə xalis gəlir/(zərər)	140,449	178,804	53,983	57,362	88,351	127,125	(67,075)	(64,615)	215,708	298,676
Səqment aktivləri	1,186,730	940,663	1,121,214	854,237	6,931,136	6,367,163	102,665	112,180	9,341,745	8,274,243
Səqment öhdəlikləri	4,467,932	3,334,469	1,362,213	1,161,008	1,659,787	2,012,415	168,085	123,162	7,658,017	6,631,054

Qrupun ümumi nəzarəti altında olan müəssisələrdən gəlirin məbləği 26-cı "Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar" adlı Qeyddə açıqlanır.

Coğrafi məlumat aşağıdakılardan ibarətdir:

	Azərbaycan Respublikası		İƏİT ölkələri		Qeyri-İƏİT ölkələri		Cəmi	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Gəlirlər	579,718	549,506	42,014	26,209	11,087	5,232	632,819	580,947
Uzunmüddətli aktivlər	160,990	164,477	-	-	32,003	36,254	192,993	200,731

Gəlirlərə faiz xərci, haqq və komissiya xərci və dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat istisna olmaqla əməliyyat gəliri daxildir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2019	2018
Kassada olan pul vəsaitləri	228,796	203,940
Mərkəzi Banklarda cari hesablar	179,090	129,192
Kredit təşkilatlarında müxbir hesablar və müddəti 90 günədək olan müddətli depozitlər	2,381,787	1,477,041
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	2,789,673	1,810,173

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrupun altı (31 dekabr 2018-ci il: yeddi) ən iri banklarda 2,359,322 min AZN (31 dekabr 2018-ci il: 1,446,491 min AZN) məbləği ilə təmsil olunan kredit təşkilatlarında müxbir hesablarının və ilkin ödəniş müddəti 90 günədək olan müddətli depozitlərinin cəmləşməsi olmuşdur.

Pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin bütün qalıqları Mərhələ 1-ə aid edilir. Qrupun pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə aid olan GKZ-i sıfıradək yuvarlaqlaşdırılır.

8. Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər

Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2019	2018
ARMB-də müddətli depozitlər	2,825,550	3,027,816
Qeyri-rezident banklarda müddətli depozitlər	339,784	167,694
Qeyri-rezident banklarda blok edilmiş hesablar	12,694	52,447
Kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	8,761	3,014
Rezident banklarda müddətli depozitlər	1,652	4,513
Çıxılın: dəyersizləşmə xərcləri üçün ehtiyat	(8,826)	(5,711)
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	3,179,615	3,249,773

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrupun ARMB-də ödəniş müddəti 2020-ci ilin dekabr ayına qədər olan (31 dekabr 2018-ci il: 2019-cu ilin dekabr ayına qədər), illik faiz dərəcəsi 3.5% (31 dekabr 2018-ci il: hər ikisi illik 5%) olan bir (31 dekabr 2018-ci il: iki) müddətli depozit olmuşdur.

Banklardan və digər kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərin qalığında hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

Banklardan və digər kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərin qalığında hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə ümumi balans dəyəri	3,250,971	4,513	–	3,255,484
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	3,164,328	–	–	3,164,328
Ödənilmiş aktivlər	(3,204,505)	(2,859)	–	(3,207,364)
Hesablanmış faiz balansında dəyişikliklər	(23,862)	(2)	14	(23,850)
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyersizləşmiş kredit	(1,904)	–	1,904	–
Məzənnə fərqi	(157)	–	–	(157)
31 dekabr 2019-cu il	3,184,871	1,652	1,918	3,188,441

	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə GKZ ehtiyatı	(5,553)	(158)	–	(5,711)
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(4,985)	–	–	(4,985)
Ödənilmiş aktivlər	5,154	106	–	5,260
Diskontun qaytarılması	40	(1)	(14)	25
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyersizləşmiş kredit	–	–	–	–
Zərər üzrə ehtiyatın xalis yenidən qiymətləndirilməsi	88	(1,599)	(1,904)	(3,415)
31 dekabr 2019-cu il	(5,256)	(1,652)	(1,918)	(8,826)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər (davamı)

	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	3,313,323	6,206	3,319,529
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	184,242	–	184,242
Ödənilmiş aktivlər	(316,617)	(1,690)	(318,307)
Hesablanmış faiz balansında dəyişikliklər	84,327	(3)	84,324
Məzənnə fərqi	(14,304)	–	(14,304)
31 dekabr 2018-ci ildə	3,250,971	4,513	3,255,484

	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ ehtiyatı	(4,933)	(248)	(5,181)
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(966)	–	(966)
Ödənilmiş aktivlər	607	90	697
Diskontun qaytarılması	(126)	–	(126)
Zərərlər üzrə ehtiyatın xalis yenidən qiymətləndirilməsi	(135)	–	(135)
31 dekabr 2018-ci ildə	(5,553)	(158)	(5,711)

9. İnvestisiya qiymətli kağızları

İnvestisiya qiymətli kağızları aşağıdakılardan ibarətdir:

	<i>2019</i>	<i>2018</i>
DÜĞƏD ilə borc qiymətli kağızları		
Hökumət borc qiymətli kağızları	63,772	41,175
Korporativ bondlar	72,632	892
	136,404	42,067
DÜĞƏD ilə kapital qiymətli kağızları		
Korporativ səhmlər	71,257	48,778
	71,257	48,778
Cəmi investisiya qiymətli kağızları	207,661	90,845

İnvestisiya qiymətli kağızlarının bütün qalıqları Mərhələ 1-ə bölüşdürülür. Bankın investisiya qiymətli kağızlarına aid olan GKZ-i sıfıradək yuvarlaqlaşdırılır.

31 dekabr 2019-cu tarixinə olan hökumət borc qiymətli kağızları Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin (31 dekabr 2018-ci il tarixinə: Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin və Türkiyə Maliyyə Nazirliyinin bondları) 63,772 min AZN (31 dekabr 2018-ci il tarixinə: 29,503 min AZN və 11,672 min AZN, müvafiq olaraq) məbləğində bondlarından ibarətdir.

31 dekabr 2019-cu tarixinə olan korporativ borc qiymətli kağızları İƏİT və qeyri-İƏİT ölkələrində buraxılmış müvafiq olaraq 61,443 min AZN və 11,189 min AZN (31 dekabr 2018-ci il tarixinə: qeyri-İƏİT ölkələrin 892 min AZN məbləğində) məbləğində bondlardan ibarətdir.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə olan korporativ səhmlər ədalətli bazar dəyəri müvafiq olaraq 19,182 min AZN və 51,765 min AZN olan Mastercard Incorporated şirkətinin 'B' və Viza Incorporated şirkətinin 'C' kateqoriyalı adi kapital səhmləri, həmçinin ədalətli bazar dəyəri müvafiq olaraq 250 min AZN və 60 min AZN olan Azərbaycan Kredit Bürosunun və Bakı Fond Birjasının adi səhmlərindən ibarətdir (31 dekabr 2018-ci il tarixinə: ədalətli bazar dəyəri müvafiq olaraq 12,120 min AZN və 36,348 min AZN olan Mastercard Incorporated şirkətinin 'B' və Viza Incorporated şirkətinin 'C' kateqoriyalı adi kapital səhmləri, həmçinin ədalətli dəyəri müvafiq olaraq 250 min AZN və 60 min AZN olan Azərbaycan Kredit Bürosunun və Bakı Fond Birjasının adi səhmləri).

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər

Müştərilərə verilmiş kreditlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2019	2018
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər	1,193,240	925,377
Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər	1,095,309	851,626
"Aqrarkredit" QSC-yə köçürüləcək kreditlər	–	113,025
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	2,288,549	1,890,028
Çıxılsın: dəyersizləşmə xərcləri üçün ehtiyat	(122,745)	(215,875)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	2,165,804	1,674,153

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrupun on (31 dekabr 2018-ci il: on) ən iri borcalan üzrə 969,542 min AZN və ya ümumi kredit portfelinin 42%-i ilə (31 dekabr 2018-ci il: 777,983 min AZN və ya ümumi kredit portfelinin 41%-i) təmsil olunan kredit konsentrasiyası olmuşdur. Bu kreditlər üçün 39,551 min AZN (2018-ci il: 49,460 min AZN) məbləğində ehtiyat tanınmışdır.

Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər aşağıdakı məhsullardan ibarətdir:

	2019	2018
İpoteka kreditləri	576,843	531,559
İstehlak kreditləri və digər	518,466	320,067
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	1,095,309	851,626
Çıxılsın: dəyersizləşmə xərcləri üçün ehtiyat	(63,398)	(62,598)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	1,031,911	789,028

Kredit portfeli daxilində iqtisadi sektor üzrə risk konsentrasiyaları aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2019	2018
Sahə üzrə təhlil		
Fiziki şəxslər	1,095,309	851,626
Ticarət və xidmət	559,361	545,659
Neft və qaz sahəsi, enerji istehsalı və paylaşdırılması	244,604	1,045
Dəmir yolu, hava və digər nəqliyyat	195,091	224,150
İstehsal	76,625	62,875
Tikinti və daşınmaz əmlak	50,393	45,245
Telekommunikasiya	40,224	20,239
Digər	26,942	26,164
"Aqrarkredit" QSC-yə köçürüləcək kreditlər	–	113,025
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	2,288,549	1,890,028
Çıxılsın: dəyersizləşmə xərcləri üçün ehtiyat	(122,745)	(215,875)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	2,165,804	1,674,153

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərle kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə ümumi balans dəyəri	663,036	127,350	134,991	925,377
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	472,585	-	-	472,585
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	10,174	1,313	8,156	19,643
Ödənilmiş aktivlər	(137,057)	(46,715)	(24,011)	(207,783)
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	65,679	(64,520)	(1,159)	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşməmiş kredit	(68,376)	68,765	(389)	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	(6,573)	-	6,573	-
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən dəyişikliyə görə müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik	-	-	(23,016)	(23,016)
Silinmiş məbləğlər	-	-	(5,809)	(5,809)
Digər maliyyə aktivlərdən köçürmə	-	-	12,242	12,242
31 dekabr 2019-cu il	999,468	86,193	107,578	1,193,239

Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə GKZ	(15,839)	(9,924)	(53,747)	(79,510)
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(12,832)	-	-	(12,832)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	(37)	(165)	-	(202)
Diskontun qaytarılması	-	-	(1,696)	(1,696)
Ödənilmiş aktivlər	2,417	3,248	12,538	18,203
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	(3,894)	3,691	203	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşməmiş kredit	7,831	(7,882)	51	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	6,242	-	(6,242)	-
GKZ-in xalis yenidənqiymətləndirilməsi	3,885	(4,467)	5,936	5,354
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən dəyişikliyə görə fərqlər	-	-	7,486	7,486
Silinmiş məbləğlər	-	-	5,809	5,809
Digər maliyyə aktivlərdən köçürmə	-	-	(1,959)	(1,959)
31 dekabr 2019-cu il	(12,227)	(15,499)	(31,621)	(59,347)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərle kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu il tarixinə ümumi balans dəyəri	780,362	27,095	44,169	851,626
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	520,495	-	-	520,495
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	3,289	(43)	(1,239)	2,007
Ödənilmiş aktivlər	(261,576)	(5,441)	(9,571)	(276,588)
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	17,836	(13,345)	(4,491)	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşməmiş kredit	(20,035)	22,211	(2,176)	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	(20,998)	(2,374)	23,372	-
Silinmiş məbləğlər	-	-	(2,229)	(2,229)
31 dekabr 2019-cu il	1,019,373	28,103	47,835	1,095,311

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu il tarixinə GKZ	(21,307)	(7,832)	(33,459)	(62,598)
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(10,511)	-	-	(10,511)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	(631)	8	-	(623)
Diskontun qaytarılması	-	-	33	33
Ödənilmiş aktivlər	3,631	1,578	7,710	12,919
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	(7,013)	4,010	3,003	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşməmiş kredit	667	(2,144)	1,477	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	481	639	(1,120)	-
GKZ-in xalis yenidənqiymətləndirilməsi	14,491	(2,347)	(16,991)	(4,847)
Silinmiş məbləğlər	-	-	2,229	2,229
31 dekabr 2019-cu il	(20,192)	(6,088)	(37,118)	(63,398)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində "Aqrarkredit" QSC-yə köçürülən kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

"Aqrarkredit" QSC-yə köçürülən kreditlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə ümumi balans dəyəri	-	-	113,025	113,025
"Aqrarkredit" QSC-ə köçürülmüş kreditlər	-	-	(4,403)	(4,403)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	7,901	7,901
Silinmiş məbləğlər	-	-	(116,523)	(116,523)
31 dekabr 2019-cu il	-	-	-	-
"Aqrarkredit" QSC-yə köçürülən kreditlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə GKZ	-	-	(73,767)	(73,767)
"Aqrarkredit" QSC-yə köçürülmüş kreditlər	-	-	2,588	2,588
Diskontun qaytarılması	-	-	(5,045)	(5,045)
GKZ-in xalis yenidənqiymətləndirilməsi	-	-	(40,299)	(40,299)
Silinmiş məbləğlər	-	-	116,523	116,523
31 dekabr 2019-cu il	-	-	-	-

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	522,578	71,036	226,455	820,069
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	360,563	-	-	360,563
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	9,868	(936)	12,185	21,117
Ödənilmiş aktivlər	(152,222)	(33,170)	(38,215)	(223,607)
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	18,358	(15,733)	(2,625)	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşməmiş kredit	(90,279)	104,301	(14,022)	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	(5,830)	(2)	5,832	-
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən dəyişikliyə görə müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik	-	1,854	(20,929)	(19,075)
Silinmiş məbləğlər	-	-	(33,690)	(33,690)
31 dekabr 2018-ci il	663,036	127,350	134,991	925,377

<i>Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ	(21,474)	(21,916)	(114,018)	(157,408)
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(6,346)	-	-	(6,346)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	(24)	405	-	381
Diskontun qaytarılması	-	-	(4,827)	(4,827)
Ödənilmiş aktivlər	10,561	8,748	16,183	35,492
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	(5,136)	3,017	2,119	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşməmiş kredit	3,718	(6,072)	2,354	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	121	-	(121)	-
GKZ-in xalis yenidənqiymətləndirilməsi	2,741	6,747	2,754	12,242
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən dəyişikliyə görə fərqlər	-	(853)	8,119	7,266
Silinmiş məbləğlər	-	-	33,690	33,690
31 dekabr 2018-ci il	(15,839)	(9,924)	(53,747)	(79,510)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərle kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	717,382	39,663	72,762	829,807
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	330,126	-	-	330,126
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	6,444	(50)	3,352	9,746
Ödənilmiş aktivlər	(271,233)	(16,101)	(26,948)	(314,282)
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	31,018	(15,844)	(15,174)	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşməmiş kredit	(21,119)	23,344	(2,225)	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	(12,256)	(3,917)	16,173	-
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən dəyişikliyə görə müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik	-	-	-	-
Silinmiş məbləğlər	-	-	(3,771)	(3,771)
31 dekabr 2018-ci il	780,362	27,095	44,169	851,626

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ	(28,360)	(12,209)	(57,266)	(97,835)
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(6,220)	-	-	(6,220)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	(124)	12	-	(112)
Diskontun qaytarılması	-	-	(2,424)	(2,424)
Ödənilmiş aktivlər	6,494	3,958	22,857	33,309
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	(14,752)	5,479	9,273	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşməmiş kredit	885	(2,471)	1,586	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	483	1,299	(1,782)	-
GKZ-in xalis yenidənqiymətləndirilməsi	20,287	(3,900)	(9,474)	6,913
Silinmiş məbləğlər	-	-	3,771	3,771
31 dekabr 2018-ci il	(21,307)	(7,832)	(33,459)	(62,598)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərle kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində “Aqrarkredit” QSC-yə köçürülən kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

“Aqrarkredit” QSC-yə köçürülən kreditlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	-	-	229,794	229,794
“Aqrarkredit” QSC-ə köçürülmüş kreditlər	-	-	(112,314)	(112,314)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	10,535	10,535
Silinmiş məbləğlər	-	-	(14,990)	(14,990)
31 dekabr 2018-ci il	-	-	113,025	113,025

“Aqrarkredit” QSC-yə köçürülən kreditlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ	-	-	(102,217)	(102,217)
“Aqrarkredit” QSC-yə köçürülmüş kreditlər	-	-	28,069	28,069
Diskontun qaytarılması	-	-	(5,900)	(5,900)
GKZ-in xalis yenidənqiymətləndirilməsi	-	-	(8,709)	(8,709)
Silinmiş məbləğlər	-	-	14,990	14,990
31 dekabr 2018-ci il	-	-	(73,767)	(73,767)

Qrup maliyyə aktivinin, məsələn müştəriyə verilən kreditin müddəti və şərtləri onun yeni bir kreditə çevriləcəyi şəkildə dəyişdirildiyi halda maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır, fərq isə dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda tanınmanın dayandırılması ilə bağlı gəlir və ya zərər kimi tanınır. Yeni tanınmış kreditlər GKZ-nin ölçülməsi məqsədləri üçün Mərhələ 1 kimi təsnif edilir.

Dəyişiklik əhəmiyyətli şəkildə fərqli olan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə nəticələnmirsə, dəyişiklik tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmır, ilkin EFD ilə diskontlaşdırılan pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik əsasında Qrup, dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda dəyişiklikdən irəli gələn gəlir və ya zərəri qeydə alır.

Aşağıdakı cədvəldə 3-cü mərhələdə olan və il ərzində şərtləri dəyişdirilmiş kreditlərdən Qrupun üzləşdiyi itki məbləği qeyd olunub.

	2019	2018
Şərtləri dəyişdirilmiş kreditlər		
Şərtlər dəyişdirildikdən əvvəl amortizasiya edilən dəyər	104,376	166,565
Şərtlərin dəyişdirilməsindən yaranan xalis zərər	(23,016)	(19,075)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

11. Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər

Əmlak və avadanlıqların dəyərində dəyişmələr aşağıdakı kimi olmuşdur:

	<i>Ofis binaları</i>	<i>İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri</i>	<i>Mebel, qurğu, nəqliyyat vasitələri və digər əsas vəsaitlər</i>	<i>Kompüterlər və rabitə avadanlıqları</i>	<i>Cəmi əmlak və avadanlıq</i>	<i>Qeyri-maddi aktivlər</i>	<i>Cəmi əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər</i>
İlkin maya dəyəri/yenidən qiymətləndirilmiş dəyər							
1 yanvar 2018-ci il	172,529	6,053	66,168	77,817	322,567	38,852	361,419
Əlavələr	374	264	2,684	3,356	6,678	3,385	10,063
Xaric etmələr	-	(2,618)	(1,645)	(8,624)	(12,887)	(14,968)	(27,855)
Dəyersizləşmə	(6,041)	-	(695)	-	(6,736)	-	(6,736)
Yenidən qiymətləndirmə	(13,254)	-	-	-	(13,254)	-	(13,254)
Məzənnə fərqi	(1,632)	-	(688)	-	(2,320)	-	(2,320)
31 dekabr 2018-ci il	151,976	3,699	65,824	72,549	294,048	27,269	321,317
Əlavələr	2,919	332	4,176	6,960	14,387	3,591	17,978
Xaric etmələr və silinmələr	-	(132)	(2,581)	(469)	(3,182)	(2,313)	(5,495)
Dəyersizləşmə	(4,482)	-	-	-	(4,482)	-	(4,482)
Yenidən qiymətləndirmə	(1,653)	-	-	-	(1,653)	-	(1,653)
Məzənnə fərqi	280	-	1,045	-	1,325	-	1,325
31 dekabr 2019-cu il	149,040	3,899	68,464	79,040	300,443	28,547	328,990
Yığılmış köhnəlmə							
1 yanvar 2018-ci il	(11,055)	(3,887)	(46,131)	(56,126)	(117,199)	(21,305)	(138,504)
Amortizasiya xərci	(4,033)	(748)	(6,870)	(5,906)	(17,557)	(4,553)	(22,110)
Xaric etmələr	-	2,279	1,445	6,214	9,938	14,968	24,906
Yenidən qiymətləndirmə	14,987	-	-	-	14,987	-	14,987
Məzənnə fərqi	101	-	34	-	135	-	135
31 dekabr 2018-ci il	-	(2,356)	(51,522)	(55,818)	(109,696)	(10,890)	(120,586)
Amortizasiya xərci	(3,487)	(1,238)	(6,794)	(8,530)	(20,049)	(3,835)	(23,884)
Xaric etmələr	-	-	2,238	469	2,707	2,313	5,020
Yenidən qiymətləndirmə	3,535	-	-	-	3,535	-	3,535
Məzənnə fərqi	(48)	-	(34)	-	(82)	-	(82)
31 dekabr 2019-cu il	-	(3,594)	(56,112)	(63,879)	(123,585)	(12,412)	(135,997)
Xalis balans dəyəri							
1 yanvar 2018-ci il	161,474	2,166	20,037	21,691	205,368	17,547	222,915
31 dekabr 2018-ci il	151,976	1,343	14,302	16,731	184,352	16,379	200,731
31 dekabr 2019-cu il	149,040	305	12,352	15,161	176,858	16,135	192,993

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

11. Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər (davamı)

31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərə müvafiq olaraq 60,604 min AZN və 53,877 min AZN məbləğində istifadə edilən tam köhnəlmiş aktivlər daxil edilmişdir.

31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə Qrupa məxsus binalar ədalətli dəyər ilə əks etdirilmişdir. Qiymətləndirmə müvafiq peşəkar bacarıqları və bənzər yerlərdə eyni kateqoriyadan olan aktivlərin qiymətləndirilməsində təcrübəsi olan müstəqil qiymətləndirici şirkət tərəfindən aparılmışdır. Ədalətli dəyər bazara əsaslanan sübuta istinad etməklə müəyyən edilir. Binaların qiymətləndirilməsi məqsədilə Qrupun cəlb etdiyi müstəqil qiymətləndiricilər tərəfindən satışların müqayisəsi üsulu (müqayisəli yanaşma) istifadə olunmuşdur. 31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə Qrupa məxsus binalar ədalətli dəyər iyerarxiyasının 3-cü səviyyəsinə aid edilmişdir.

Aşağıda verilən cədvəl ədalətli dəyər iyerarxiyasının 3-cü səviyyəsinə aid edilən Qrupa məxsus binaların ədalətli dəyər ölçülməsinin 31 dekabr 2019-cu il tarixinə müşahidə edilməyən giriş məlumatlarında dəyişikliklərə həssaslığını təsvir edir.

Giriş məlumatları	Giriş məlumatlarının təsviri	Həssaslığın təsviri
Ticarət güzəşti (alış və təklif qiyməti arasında fərq)	Yerli daşınmaz əmlak agentləri ilə mü sahibələr aparılmış və nəticədə sövdələşmə üzrə güzəşt intervalının 10% və 15% arasında olması müəyyən edilmişdir.	Sövdələşmə üzrə nizamlayıcı düzəliş 10-15% civarında ola bilər. Ticarət güzəşti üzrə giriş məlumatlarında artım Qrupun binalarının ədalətli dəyərinin azalması ilə nəticələnə bilər.

12. Digər aktivlər və öhdəliklər

Digər aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2019	2018
Digər maliyyə aktivləri		
Ödənilməkdə olan məbləğlər	23,290	15,641
Qeyri-rezident təşkilatlara girov qoyulmuş məbləğlər	10,005	9,848
Balansdankənar öhdəliklər üzrə hesablanmış komissiya və debitor borcları	8,572	17,872
Digər aktivlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(8,887)	(12,928)
	32,980	30,433
Digər qeyri-maliyyə aktivləri		
Avans ödənişləri	5,068	5,937
İstifadə hüququ olan aktivlər	3,255	-
Təxirə salınmış xərclər	3,267	1,864
Qeyri-müəyyən girovlar	2,673	2,229
	14,263	10,030
Digər aktivlər	47,243	40,463

Digər öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2019	2018
Digər maliyyə öhdəlikləri		
Kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə GKZ üçün ehtiyat	82,894	92,912
Ödənilməkdə olan məbləğlər	24,156	16,908
İcarə öhdəliyi	3,415	-
Səhmdarlara ödəniləcək dividendlər	1,494	16,411
	111,959	126,231
Digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri		
Digər potensial öhdəliklər və təəhhüdlər üçün ehtiyat	3,928	24,815
İşçilərə ödəniləcək vəsait	14,345	8,914
Plastik kartlar üzrə təxirə salınmış gəlirlər	5,837	5,848
Yerli büdcəyə ödəniləcək vəsait	3,580	2,228
Mənfəət vergisi olmayan vergilər	1,557	4,094
	29,247	45,899
Digər öhdəliklər	141,206	172,130

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

12. Digər aktivlər və öhdəliklər (davamı)

31 dekabr 2019-cu il tarixinə amortizasiya edilən dəyərlə ölçülmüş digər maliyyə aktivlərinin 9 sayılı MHBS üzrə dəyersizləşmə ehtiyatlarının hərəkəti aşağıdakı kimidir:

	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu il tarixinə GKZ	(4)	(23)	(12,901)	(12,928)
Yaranmış və ya alınmış yeni aktivlər	(3)	-	-	(3)
Ödənilmiş aktivlər	3	23	2,679	2,705
Müştərilərə verilən kreditlərə transfer	-	-	1,959	1,959
GKZ-nin xalis yenidənqiymətləndirilməsi	(620)	-	-	(620)
Silinmiş məbləğlər	-	-	-	-
31 dekabr 2019-cu il tarixinə GKZ	(624)	-	(8,263)	(8,887)

31 dekabr 2018-ci il tarixinə amortizasiya edilən dəyərlə ölçülmüş digər maliyyə aktivlərinin 9 sayılı MHBS üzrə dəyersizləşmə ehtiyatlarının hərəkəti aşağıdakı kimidir:

	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ	(69)	(10)	(20,037)	(20,116)
GKZ-nin xalis yenidənqiymətləndirilməsi	65	(13)	1,861	1,913
Silinmiş məbləğlər	-	-	5,275	5,275
31 dekabr 2018-ci il tarixinə GKZ	(4)	(23)	(12,901)	(12,928)

Kreditlə bağlı təəhhüdlər və digər potensial öhdəliklər və təəhhüdlər üzrə yaradılmış ehtiyatlar aşağıdakılardan ibarətdir:

	<i>2019</i>	<i>2018</i>
Kreditlə bağlı təəhhüdlər	82,894	92,912
İcra zəmanətləri	3,928	19,835
Hüquqi iddialar	-	4,980
Kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə GKZ üçün ehtiyat və digər potensial öhdəliklər və təəhhüdlər üzrə ehtiyat	86,822	117,727

13. Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər

Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	<i>2019</i>	<i>2018</i>
Rezident bankların müxbir hesabları	13,884	30,405
Rezident bankların və digər maliyyə təşkilatların müddətli depozitləri	10,205	10,230
Qeyri-rezident bankların müxbir hesabları	7,890	4,625
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31,979	45,260

14. Müştəri hesabları

Müştərilərə ödəniləcək məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	<i>2019</i>	<i>2018</i>
Hüquqi şəxslər		
- Cari/hesablaşma hesabları	3,978,599	2,937,897
- Müddətli depozitlər	300,803	86,481
- Məhdudlaşdırılmış müştəri depozitləri	120,681	191,635
Cəmi hüquqi şəxslər	4,400,083	3,216,013
Fiziki şəxslər		
- Cari/hesablaşma hesabları	524,763	394,321
- Müddətli depozitlər	681,722	754,315
- Məhdudlaşdırılmış müştəri depozitləri	105	-
Cəmi fiziki şəxslər	1,206,590	1,148,636
Cəmi müştəri hesabları	5,606,673	4,364,649

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

14. Müştəri hesabları (davamı)

31 dekabr 2019-cu il tarixinə, müştəri hesablarına on (31 dekabr 2018-ci il: altı) ən iri müştəri üzrə cəmi müştəri portfelinin 47%-ni təşkil edən 2,635,656 min AZN (31 dekabr 2018-ci il: cəmi müştəri hesabları portfelinin 42%-ni təmsil edən 1,830,184 min AZN) məbləğində qalıqlar daxil olmuşdur.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə, müştəri hesablarına Qrupda akkreditivə qarşı blok edilmiş 120,776 min AZN (31 dekabr 2018-ci il: 161,208 min AZN) məbləğində qalıqlar daxil olmuşdur (Qeyd 19).

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə təhlili aşağıda təqdim olunur:

	2019	2018
İqtisadi sahə/müştəri növü üzrə təhlil		
Dövlətlə bağlı müəssisələr	3,912,810	2,154,284
Fiziki şəxslər	1,206,590	1,148,636
Ticarət və xidmət	274,826	729,100
Nəqliyyat və rabitə	49,727	37,310
İctimai təşkilatlar	31,637	57,143
Enerji	30,033	63,129
İstehsal	21,709	99,128
Tikinti	13,973	34,307
Digər	65,368	41,612
Cəmi müştəri hesabları	5,606,673	4,364,649

15. Digər borc öhdəlikləri

Digər borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2019	2018
Qeyri-rezident maliyyə təşkilatlarından müddətli borc öhdəlikləri	16,859	19,955
Sahibkarlığın İnkişafı Fondu və İpoteka Fondu (Azərbaycan Respublikası)	87,645	86,675
Cəmi digər borc öhdəlikləri	104,504	106,630

16. Buraxılmış borc qiymətli kağızları

Buraxılmış borc qiymətli kağızları aşağıdakılardan ibarətdir:

	2019	2018
Avrobondlar	1,521,784	1,485,136
Depozit sertifikatları	4,570	5,562
Cəmi buraxılmış borc qiymətli kağızları	1,526,354	1,490,698

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrupun 2017-ci ilin sentyabr ayında buraxılmış, kupon dərəcəsi illik 3.5% olan və müddəti 2024-cü ilin sentyabr ayında başa çatan bir sinif Avrobondları olmuşdur. Qrup bu Avrobondlar üzrə qeyri-maliyyə şərtlərinin yerinə yetirilməsinə görə öhdəlik daşıyır. Bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının buraxılması tarixinə Qrup qeyd olunan şərtləri yerinə yetirmişdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

17. Vergilər

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2019	2018
Aşağıdakılar üzrə təxirə salınmış vergi (öhdəlikləri)/aktivləri		
Banklardan alınacaq məbləğlər və müştərilərə verilmiş kreditlər	(27,248)	2,624
İnvestisiya qiymətli kağızları	(14,730)	(9,693)
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	6,771	7,164
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	(39,389)	(46,718)
Digər aktivlər	4,531	3,308
Digər öhdəliklər	(13,600)	(39,945)
Digər	(111)	(4,759)
Vergi zərərinin gələcək dövrə keçirilməsi	3,605	5,962
Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri	(2,298)	(2,298)
Xalis təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(82,469)	(84,355)

Effektiv mənfəət vergisi dərəcəsi yerli standartlara uyğun mənfəət vergisi dərəcələrindən fərqlənir. Yerli standartlara uyğun dərəcələr əsasında mənfəət vergisi xərcinin faktiki xərclərlə üzlaşdirilməsi aşağıda təqdim olunur:

	2019	2018
Vergidən əvvəl mənfəət	284,317	395,536
Yerli standartlara uyğun mənfəət vergi dərəcəsi (20%) ilə vergi xərci	(56,863)	(79,107)
Tanınmış təxirə salınmış vergi aktivində dəyişiklik	–	517
Daimi fərqlərin vergiyə təsiri	(2,915)	(3,031)
Keçən ilin vergisinin reallaşdırılması i	–	(12,658)
Digər	(8,831)	(2,581)
Mənfəət vergisi xərci	(68,609)	(96,860)
Cari mənfəət vergisi xərci	(76,189)	(5,511)
Təxirə salınmış vergidə dəyişikliklər	7,580	(91,349)
Mənfəət vergisi xərci	(68,609)	(96,860)

	2019	2018
Təxirə salınmış vergi aktivləri/(öhdəlikləri)		
1 yanvar tarixinə təxirə salınmış vergi aktivləri	900	7,340
1 yanvar tarixinə təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(85,255)	(554)
Təxirə salınmış vergidə 9 sayılı MHBS-nin tətbiqi ilə bağlı dəyişiklik	–	2,021
Mənfəət və ya zərərdə tanınmış təxirə salınmış mənfəət vergisi qalıqlarında dəyişiklik	7,580	(91,349)
Digər ümumi gəlirdə tanınmış təxirə salınmış mənfəət vergisində dəyişiklik	(5,694)	(1,813)
31 dekabr tarixinə təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	1,029	900
31 dekabr tarixinə təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	(83,498)	(85,255)
Xalis təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(82,469)	(84,355)

31 dekabr 2019-cu il tarixinə təxirə salınmış vergi öhdəliyi tanınmayan törəmə müəssisələrdəki investisiyalarla bağlı müvəqqəti fərqlərin məcmu məbləği 129,823 min AZN (31 dekabr 2018-ci ildə: 141,010 min AZN) təşkil edir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

18. Kapital

Qrupun səhm kapitalı aşağıda göstərilən sayda səhmlərdən ibarətdir:

Adi səhmlər (nominal dəyər 0.27 AZN)	Ödənilmiş səhmlərin sayı (min ədədlə)	Səhm kapitalı
1 yanvar 2018-ci il	4,597,359	1,241,287
31 dekabr 2018-ci il	4,597,359	1,241,287
31 dekabr 2019-cu il	4,597,359	1,241,287

31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə bütün adi səhmlərin nominal dəyəri 0.27 AZN təşkil etmişdir və onların hamısı eyni dərəcəlidir. Hər səhm 1 səs hüququ verir.

11 oktyabr 2019-cu ildə Səhmdarların İllik Ümumi Yığıncağının qərarına əsasən Qrup 150,000 min AZN məbləğində dividend elan etmişdir. Bir səhm üzrə dividend qazancı 0,03 AZN təşkil edir.

Dividend hərəkətinə daxildir:

	2019	2018
1 yanvar tarixində Səhmdarlara ödəniləcək dividend	16,411	16,411
Elan edilən dividend	150,000	-
Əvəzləşdirilən dividend (Qeyd 2)	(157,831)	-
Ödənilən dividend	(7,086)	-
31 dekabr tarixində Səhmdarlara ödəniləcək dividend	1,494	16,411

Binalar üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı

Əmlak və avadanlıq üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı binaların ədalətli dəyərində artımların və əvvəllər digər ümumi gəlir vasitəsilə kapitalda tanınmış eyni aktiv üzrə artıma aid olan azalmaların qeyd alınması üçün istifadə edilir.

Əlavə ödənilmiş kapital

Əlavə ödənilmiş kapital səhmdar qismində çıxış edən səhmdarlarla əməliyyatların nəticələrini əks etdirir. Qrupun aktivlərinin keyfiyyətinin davamlı olaraq azalması, problemlı kreditlərin artması və likvidlik mövqeyinin pisləşməsi ilə yaşanan mürəkkəb iqtisadi şəraitdə Azərbaycan Hökuməti Qrupun kapital mövqeyi və keyfiyyətinin gücləndirilməsi istiqamətində bir sıra addımlar atmışdır. Bu tədbirlərin bir hissəsi olaraq, 2015-2019-cu illər ərzində Qrupun müəyyən problemlı aktivləri bir neçə mərhələdə "Aqrarkredit" QSC-yə köçürülmüşdür (Qeyd 2). Problemlı aktivlərin köçürülməsi köçürmə zamanı razılaşıdırılmış məbləğdə baş vermişdir. "Aqrarkredit" QSC üzərində nəzarət də Maliyyə Nazirliyinə məxsus olduğundan "Aqrarkredit" QSC-dən aktivlərin xalis balans dəyərindən artıq alınmış hər hansı məbləğlər Qrupun əlavə ödənilmiş kapitalı kimi tanınmışdır.

Bir səhm üzrə əsas və azaldılmış zərərin hesablanması istifadə olunan səhmlər üzrə gəlir/zərər və hesablanmış orta say aşağıda göstərilir:

	2019	2018
Bankın səhmdarlarına aid edilən dövr üçün xalis mənfəət	215,708	298,653
Emissiyada olan adi səhmlərin hesablanmış orta sayı	4,597,359	4,597,359
Səhm üzrə mənfəət – əsas və azaldılmış (AZN)	0.05	0.06

Qrupun azaldan potensialı adi səhmləri yoxdur, buna görə də hər səhmə düşən azaldılmış mənfəət hər səhmə düşən adi mənfəətə bərabərdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

19. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər

Əməliyyat mühiti

Azərbaycan iqtisadi islahatları aparmağa və hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturunu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə islahatlardan, eləcə də hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərinin effektivliyindən, eləcə də xam neftin qiymətindən və AZN-in ABŞ dollarına qarşı sabitliyindən asılıdır.

Azərbaycan iqtisadiyyatı neft qiymətlərinin aşağı düşməsi və Azərbaycan manatının 2015-ci il ərzində ABŞ dollarına qarşı devalvasiyasının mənfi təsirinə məruz qalmışdır. Bu, kapital əldə etmək imkanlarının məhdudlaşması, kapital dəyərinin artması, inflyasiya və iqtisadi artımın qeyri-müəyyənliyi kimi amillərə səbəb olmuşdur.

Bu çətinliklərə cavab olaraq, Azərbaycan hökuməti islahatları sürətləndirmək və maliyyə sistemində dəstək vermək planlarını açıqlamışdır. 6 dekabr 2016-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti "Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri"ni təsdiqləmişdir. Yol xəritəsi 2016-2020-ci illərdə inkişaf strategiyasını, 2025-ci ilə qədər uzunmüddətli perspektivləri və 2025-ci ildən sonrakı dövrə nəzəri əhatə edir.

Bundan əlavə, 2019-cu ildə hökumət sərt pul siyasətini davam etdirmiş, eləcə də Azərbaycan manatının stabiləşdirilməsinə xarici valyuta ehtiyatları ayırmışdır. 2019-cu il ərzində ARMB monetar siyasəti normallaşdırmaq məqsədilə yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsini tədricən 9.75%-dən 7.50%-dək azaltmışdır.

Qrupun rəhbərliyi cari şəraitdə baş verən iqtisadi dəyişiklikləri izləməkdədir və Qrupun yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin davamlılığını və inkişafını dəstəkləmək üçün lazımı hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görməkdədir.

Hüquqi məsələlər

Adi fəaliyyətində Qrup məhkəmə iddiaları və şikayətlərinin obyektivi olur. Rəhbərlik hesab edir ki, bu cür hərəkətlərdən və şikayətlərdən irəli gələn son öhdəlik, Qrupun maliyyə vəziyyətinə və ya gələcək əməliyyatlarının nəticələrinə ciddi mənfi təsir göstərməyəcəkdir.

Vergilər

Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruzdur. Bundan əlavə, Bankın əməliyyatları və fəaliyyətinə tətbiq edilən vergi qanunvericiliyinin vergi orqanları tərəfindən şərh edilməsi rəhbərliyin şərhilə üst-üstə düşməyə bilər. Azərbaycanda son zamanlar baş vermiş hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyin şərh edilməsi və vergi hesablamalarının yoxlanılmasında daha sərt mövqe tuta bilərlər. Nəticədə, vergi orqanları əməliyyat və fəaliyyət növləri ilə bağlı əvvəl irəli sürmədikləri iddiaları irəli sürə bilərlər. Nəticə etibarilə əlavə iri vergi, cərimə və faiz hesablanma bilər. Vergi yoxlamaları yoxlama ilindən əvvəlki üç maliyyə ili üzrə aparıla bilər.

31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə müvafiq qanunvericiliyin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən şərhilə münasibdir və Qrupun vergi, valyuta və gömrük mövqeləri təsdiq ediləcəkdir.

Sığorta

Qrup hazırda səhvlərdən və ya təhriflərdən irəli gələn öhdəliklərlə əlaqədar sığorta təminatı almamışdır. Hazırda məsuliyyətin sığortalanması Azərbaycanda geniş yayılmayıb.

ARMB əmsallarına uyğunlaşma

Prezidentin 28 Noyabr 2019 tarixli fərmanına uyğun olaraq, MBNP ləğv edildi və səlahiyyətləri, maliyyə xidmətləri bazarının lisenziyalaşdırılması, tənzimlənməsi və nəzarəti, investorların və maliyyə istehlakçılarının hüquqlarının qorunması sahəsindəki funksiyaları və hüquqları, habelə əmlakı ARMB-a təhvil verildi. ARMB banklardan yerli standartlara uyğun olan maliyyə hesabatlarına əsasən hesablanmış müəyyən prudensial əmsalları tələb edir.

31 dekabr 2019-cu ildə Bank müəyyən yerli əmsallara tam uyğun olmamışdır, bunun da səbəbi əhəmiyyətli açıq valyuta mövqeyi olmuşdur. Pozulmuş əmsallar aşağıdakılardan ibarətdir:

- ▶ Bir borcalan və ya borcalanlar qrupu üzrə maksimal kredit riski əmsalı;
- ▶ Valyuta mövqeyi.

Prudensial əmsalların pozulmasına görə tənzimləyici orqan bank lisenziyasını geri ala bilər. İl ərzində Qrup bu uyğunsuzluqlarla bağlı hər ay MBNP-a və ARMB-a məlumat təqdim etmiş və Qrupa qarşı hər hansı sanksiya tətbiq edilməmişdir. Bundan əlavə, Qrupun rəhbərliyi ARMB-a qalan əmsalların yaxşılaşdırılması üçün tədbirlər planını təqdim etmişdir.

Yuxarıda göstərilən faktları nəzərə alaraq, Rəhbərlik Qrupa qarşı gələcəkdə heç bir sanksiya tətbiq edilməyəcəyini hesab edir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

19. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)**Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər**

Qrup tərəfindən müştərilərə zəmanətlərin və akkreditivlərin verilməsinin əsas məqsədi müştərilərə tələb olunduqda vəsaitlərin mövcudluğunu təmin etməkdir. Zəmanətlər və ehtiyat akkreditivləri müştəri üçüncü tərəflər qarşısında öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Qrupun ödəmələr edəcəyini qəti təsdiq edən sənədlərdir. Sənədli akkreditivlər və kommersiya akkreditivləri, Qrupdan müəyyən edilmiş məbləğə qədər və xüsusi şərtlərlə tələb təqdim etmək hüququnu üçüncü tərəfə verən, Qrupun müştəri adından üzərinə götürdüyü yazılı öhdəlik olaraq, aid olduqları malların çatdırılması və ya pul depozitləri ilə təmin edilir və beləliklə də birbaşa borcla müqayisədə daha aşağı risk daşıyır.

Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

<i>Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər</i>	2019	2018
Zəmanətlər	799,042	1,162,430
Akkreditivlər	108,753	143,536
İstifadə edilməmiş kredit xətləri	659,953	1,729,851
Çıxılsın: ehtiyat	(86,822)	(112,747)
Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər	1,480,926	2,923,070
Çıxılsın: verilmiş zəmanətlər və akkreditivlər üzrə girov kimi saxlanılan pul vəsaitləri	(120,776)	(161,208)
Çıxılsın: zəmanətlər və akkreditivlər üzrə girov kimi saxlanılan "Aqrarkredit" QSC-dən alınmış pul vəsaitləri*	(89,186)	(186,282)
Cəmi	1,270,964	2,575,580

* Verilmiş zəmanət və akkreditivlərin yerinə yetirilməyəcəyi hallar üçün "Aqrarkredit" QSC adından Qrupa 89,186 min AZN məbləğində adi veksellər yerləşdirilmişdir.

31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə GKZ-də dəyişikliklərin təhlili:

<i>Maliyyə zəmanətləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu ildə GKZ	(3,316)	(5,028)	(80,064)	(88,408)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(2,709)	-	-	(2,709)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	1,982	1,523	26,675	30,180
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	(1,275)	1,275	-	-
GKZ-in xalis yenidənqiymətləndirilməsi	(946)	1,214	(16,599)	(16,331)
31 dekabr 2019-cu il	(6,264)	(1,016)	(69,988)	(77,268)

<i>Akkreditivlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu ildə GKZ	(300)	(568)	-	(868)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(50)	-	-	(50)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	300	568	-	868
31 dekabr 2019-cu il	(50)	-	-	(50)

<i>İstifadə edilməmiş kredit xətləri üzrə öhdəlik</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu ildə GKZ	(3,362)	-	(274)	(3,636)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(3,754)	-	-	(3,754)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	2,471	-	274	2,745
GKZ-in xalis yenidənqiymətləndirilməsi	(931)	-	-	(931)
31 dekabr 2019-cu il	(5,576)	-	-	(5,576)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

19. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)**Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər (davamı)**

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə GKZ-də dəyişikliklərin təhlili:

<i>Maliyyə zəmanətləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci ildə GKZ	(3,692)	(8,113)	(110,011)	(121,816)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(1,122)	-	-	(1,122)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	1,497	3,402	14,308	19,207
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	(281)	-	281	-
Aktivin ömrü üzrə GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşməmiş kredit	1,239	(1,239)	-	-
GKZ-in xalis yenidənqiymətləndirilməsi	(957)	218	15,358	14,619
Məzənnə fərqi	-	704	-	704
31 dekabr 2018-ci il	(3,316)	(5,028)	(80,064)	(88,408)

<i>Akkreditivlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci ildə GKZ	(16)	-	(1,216)	(1,232)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	-	-	-	-
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	-	-	810	810
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	-	-	-	-
Aktivin ömrü üzrə GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşməmiş kredit	16	(422)	406	-
Aktivin ömrü üzrə GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	-	-	-	-
GKZ-in xalis yenidənqiymətləndirilməsi	(300)	(146)	-	(446)
31 dekabr 2018-ci il	(300)	(568)	-	(868)

<i>İstifadə edilməmiş kredit xətləri üzrə öhdəlik</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci ildə GKZ	(4,318)	(3,230)	(3,245)	(10,793)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(207)	-	-	(207)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	1,230	3,230	3,245	7,705
GKZ-in xalis yenidənqiymətləndirilməsi	(67)	-	(274)	(341)
31 dekabr 2018-ci il	(3,362)	-	(274)	(3,636)

Müvafiq GKZ-dəki dəyişikliklərə ən çox təsir göstərən amil olan kreditlə bağlı təəhhüdlərin ümumi dəyərində hərəkətlər əsasən, tanınması dayandırılmış və ya vaxtı bitmiş məbləğlərdən ibarətdir.

2019-cu il ərzində icra zəmanətləri və hüquqi məsələlər üzrə yaradılmış ehtiyatda dəyişikliklərin təhlili 20-ci Qeyddə göstərilmişdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

20. Kredit zərəri/zərərinin qaytarılması və digər dəyərsizləşmə üzrə qaytarılma

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda əks olunmuş maliyyə alətləri üzrə GKZ xərcləri göstərilir:

	Qeyd	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
Amortizasiya edilmiş dəyərlə kreditlər və debitor borcları	10	413	(2,145)	(25,579)	(27,311)
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	8	297	(1,494)	(1,918)	(3,115)
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər		(7,339)	-	-	(7,339)
Faiz hesablanan maliyyə aktivləri üzrə kredit zərəri		(6,629)	(3,639)	(27,497)	(37,765)
Maliyyə zəmanətləri	19	(1,673)	2,737	10,076	11,140
Akkreditivlər	19	250	568	-	818
İstifadə edilməmiş kredit xətləri üzrə öhdəlik	19	(2,214)	-	274	(1,940)
Kreditlə bağlı öhdəliklər		(3,637)	3,305	10,350	10,018
Digər maliyyə aktivləri	12	(620)	23	4,638	4,041
Kreditlə bağlı təəhhüdlər və digər maliyyə aktivləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatın qaytarılması		(4,257)	3,328	14,988	14,059
Cəmi kredit zərəri		(10,886)	(311)	(12,509)	(23,706)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda əks olunmuş maliyyə alətləri üzrə GKZ xərcləri göstərilir:

	Qeyd	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
Amortizasiya edilmiş dəyərlə kreditlər və debitor borcları	10	27,369	15,117	31,730	74,216
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	7	-	-	(1,906)	(1,906)
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	8	(620)	90	-	(530)
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər		(108)	-	-	(108)
Faiz hesablanan maliyyə aktivləri üzrə kredit zərərinin qaytarılması		26,641	15,207	29,824	71,672
Maliyyə zəmanətləri	19	(582)	3,620	29,666	32,704
Akkreditivlər	19	(300)	(146)	810	364
İstifadə edilməmiş kredit xətləri üzrə öhdəlik	19	956	3,230	2,971	7,157
Kreditlə bağlı öhdəliklər		74	6,704	33,447	40,225
Digər maliyyə aktivləri	12	65	(13)	1,861	1,913
Kreditlə bağlı təəhhüdlər və digər maliyyə aktivləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatın qaytarılması		139	6,691	35,308	42,138
Cəmi kredit zərərinin qaytarılması		26,780	21,898	65,132	113,810

Qalıqlara təsir edən digər dəyərsizləşmənin qaytarılması aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Hüquqi məsələlər	İcra zəmanətləri	Cəmi
1 yanvar 2018-ci il	-	(33,652)	(33,652)
(Xərc)/qaytarılma	(4,980)	13,817	8,837
31 dekabr 2018-ci il	(4,980)	(19,835)	(24,815)
Qaytarılma	1,800	15,907	17,707
Ödənilmə	3,180	-	3,180
31 dekabr 2019-cu il	-	(3,928)	(3,928)

Kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə GKZ üçün ehtiyat və hüquqi məsələlər və icra zəmanətləri üçün ehtiyat qeyri-maliyyə öhdəliklərində qeydə alınır (Qeyd 12).

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Haqq və komissiya gəliri və xərci

Haqq və komissiya gəliri və xərci aşağıdakılardan ibarətdir:

	2019	2018
Plastik kartlarla əməliyyatlar	61,263	55,912
Zəmanətlər və akkreditivlərə xidmətlər	11,608	14,158
Hesablaşma əməliyyatları	11,305	12,236
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	4,353	5,190
Digər	1,634	1,355
Haqq və komissiya gəliri	90,163	88,851
Plastik kartlarla əməliyyatlar	(17,179)	(11,320)
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	(3,834)	(3,764)
Hesablaşma əməliyyatları	(2,659)	(2,036)
Digər	(900)	(704)
Haqq və komissiya xərci	(24,572)	(17,824)
Xalis haqq və komissiya gəliri	65,591	71,027

22. Əməliyyat xərcləri

Əməliyyat xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2019	2018
İşçilərlə bağlı xərclər	(73,094)	(61,340)
Bina və avadanlıqların köhnəlməsi	(20,049)	(17,557)
Məsləhət və digər peşəkar xidmətlər	(11,068)	(10,236)
Əmanətlərin sığortalanması fonduna ödənilən haqlar	(5,423)	(5,876)
Proqram təminatının və digər qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	(3,835)	(4,553)
Reklam və marketinq xidmətləri	(3,787)	(1,338)
Gömrük rüsumları və mənfəət vergisi istisna olmaqla vergilər	(3,553)	(2,936)
Proqram təminatı xidməti	(3,312)	(3,944)
Bina, əmlak və texniki xidmət	(3,136)	(1,654)
Kənardan cəlb edilən işçi qüvvəsi və mühafizə	(3,054)	(3,022)
Rabitə	(2,038)	(1,654)
İcarə	(1,739)	(2,921)
Kommunal xidmətlər	(1,560)	(1,311)
Dəftərxana, kitablar, çap etmə və digər təchizat	(1,540)	(991)
Sığorta xərci	(1,010)	(1,042)
Xeyriyyə və maliyyə yardımı	(150)	(29)
Cərimələr	(112)	(1,135)
Digər	(5,159)	(6,455)
Cəmi əməliyyat xərcləri	(143,619)	(127,994)

23. Risklərin idarə edilməsi**Ön söz**

Öz fəaliyyətində Qrup müxtəlif risklərə məruz qalır və bunları daimi müəyyən etmə, ölçmə və müşahidə etmə prosesləri, kredit limitlərinin müəyyən edilməsi və digər daxili nəzarət tədbirləri vasitəsilə idarə edir. Risklərin idarə edilməsi Qrupun fəaliyyətinin mühüm hissəsini təşkil edir. Qrupun hər bir əməkdaşı öz vəzifələri daxilində risklərə görə məsuliyyət daşıyır. Qrup kredit riski, likvidlik riski və bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riski öz növbəsində ticarət və qeyri-ticarət risklərinə bölünür. Qrup əməliyyat risklərinə də məruz qalır.

Müstəqil riskə nəzarət prosesinə mühitdə, texnologiyada və sənayedə dəyişikliklər kimi biznes riskləri daxil deyildir. Onlar Qrupun strateji planlaşdırma prosesi vasitəsilə nəzarət altında saxlanılır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Ön söz (davamı)

Müşahidə Şurası risklərin müəyyən edilməsi və nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır, lakin risklərin idarə olunması və izlənməsi üçün məsuliyyəti ayrıca müstəqil orqanlar daşıyır.

Müşahidə Şurası

İdarə Heyəti risklərin idarə olunmasında ümumi yanaşma, risk strategiyaları və prinsiplərinin təsdiq edilməsi üçün məsuliyyətlidir.

Audit Komitəsi

Audit Komitəsi auditin missiyası və strategiyasının təsis və tərtib edilməsi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental audit məsələləri üçün məsuliyyətlidir və Daxili Auditin fəaliyyətinə nəzarət edir.

Rəhbərlik

Rəhbərlik Qrupda ümumi risk prosesinə nəzarət etmək üçün məsuliyyət daşıyır.

Risk Komitəsi

Risk Komitəsi risk strategiyasının işlənilib hazırlanması və risk prinsipləri, konsepsiyası, siyasəti və limitlərinin tətbiqi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental audit məsələləri üçün məsuliyyətlidir və müvafiq risk qərarlarına idarə və nəzarət edir.

Risklərin idarə edilməsi strukturu

Risklərin idarə olunması

Risklərin idarə olunması departamenti müstəqil nəzarət prosesini təmin etmək məqsədilə risklə bağlı prosedurların tətbiqi və dəstəklənməsi üçün məsuliyyət daşıyır.

Bankın xəzinədarlığı

Bankın xəzinədarlığı Qrupun aktivlərinin və öhdəliklərinin idarə olunması, eləcə də ümumi maliyyə strukturu üçün məsuliyyət daşıyır. Bundan əlavə, xəzinədarlıq Qrupun maliyyələşdirmə və likvidlik riskləri üçün məsuliyyət daşıyır.

Daxili Audit

Daxili audit funksiyası hər il Qrupda risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Qrupun prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili Audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir və nəticə və tövsiyələr haqqında Audit Komitəsinə hesabat verir.

Risklərin ölçülməsi və hesabatlılıq sistemləri

Qrupun riskləri həm adi şəraitdə yaranması ehtimal edilən zərəri, həm də statistik modellər əsasında maksimal faktiki zərərlərin qiymətləndirilməsi olan gözlənilməyən zərərləri əks etdirən metoddan istifadə etməklə ölçülür. Modellər keçmiş təcrübədən əldə edilmiş və iqtisadi şəraitləri nəzərə almaqla düzəlişlər edilmiş ehtimallardan istifadə edir. Bundan əlavə, Qrup baş verməsi ehtimal edilməyən ağır hadisələr əslində baş verdiyi təqdirdə daha pis hadisələrin ssenari modellərini hazırlayır.

Risklərin monitoringi və nəzarət edilməsi ilk öncə Qrupun müəyyən etdiyi limitlərə əsaslanır. Belə limitlər Qrupun biznes strategiyasını və bazar mühitini, eləcə də Qrupun qəbul etmək istədiyi risk səviyyəsini əks etdirir və bu zaman əsas diqqət ayrı-ayrı sahələrə yetirilir. Bundan əlavə, Qrup bütün risk və əməliyyat növləri üzrə məcmu risk həcmi ilə bağlı olaraq ümumi risk daşımaq qabiliyyətinə nəzarət edir və ölçür.

Bütün fəaliyyət növləri üzrə əldə edilmiş məlumat risklərin təhlil və nəzarət edilməsi və tez aşkar olunması məqsədilə yoxlanılır və işlənir. Bu məlumat izahlarla birlikdə İdarə Heyətinə, Risk Komitəsinə və hər bir bölmənin rəhbərinə təqdim edilir. Hesabata kredit riskinin ümumi həcmi haqqında məlumat, limitlərdən istisnalar və likvidlik əmsalları daxil edilir. Hər ay sənaye sahəsi, müştəri və coğrafi risklər haqqında hesabat təqdim edilir. Rəhbərlik hər rüb kredit zərərləri üçün ehtiyat yaratmaq zərurətini müəyyən edir. İdarə Heyəti rübdə bir dəfə risklər haqqında ətraflı hesabat alır, həmin hesabatda isə bankın risklərini qiymətləndirmək və müvafiq qərarlar qəbul etmək üçün bütün zəruri məlumat açıqlanır.

Qrupdaxili bütün səviyyələrdə, xüsusi uyğunlaşdırılmış risk hesabatları hazırlanır və bütün biznes şöbələrinin geniş, lazımi və yenilənmiş məlumatlara təmin edilməsi üçün onlara paylanılır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Risklərin idarə edilməsi strukturu (davamı)

Bazar limitlərinin və likvidliyin istifadə edilməsi və digər risk inkişafı barədə İdarə Heyətinə və Qrupun digər aidiyyəti işçilərinə gündəlik brifinqlər verilir.

Risklərin azaldılması

Qrup kredit risklərini azaltmaq üçün girovdan fəal istifadə edir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyası

Bu tip risklərdə yaranma səbəbləri, biznes tərəfdaşlarının eyni və ya oxşar iş fəaliyyəti ilə məşğul olmasından, iş növünün eyni coğrafi regionda yer almasından, eyni iqtisadi xüsusiyyətlərə malik olan, iqtisadi və siyasi şərtlərdən asılı olan və bu səbəbdən müqavilələrdə göstərilmiş şərtlərin pozulma ehtimalını artıran risklər nəzərdə tutulur. Qrupun artan fəaliyyətinin xüsusi coğrafi yerlərdə və sənaye sahələrində konsentrasiyası nisbi həssaslığın yaranmasına səbəb ola bilər.

Həddindən artıq risk konsentrasiyasının təsiri altına düşməmək üçün, Qrup daxili prosedurlarında müxtəlif xüsusiyyətlərə malik olan portfəllərin idarə edilməsi qaydaları ilə təmin olunur. Müəyyən edilmiş kredit və müştəri depozitləri üzrə risk konsentrasiyası müvafiq qaydada nəzarət və idarə olunur.

Kredit riski

Kredit riski – Qrupun sifarişçiləri, müştəriləri və ya biznes tərəfdaşları müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirmədikləri üçün Qrupun zərər çəkməsi riskidir. Qrup kredit riskini ayrı-ayrı biznes tərəfdaşları və coğrafi və sənaye konsentrasiyaları üzrə Qrupun qəbul etməyə hazır olduğu riskin həcmi üzrə limitləri müəyyən etməklə və həmin limitlərə riayət edilməni monitorinq etməklə idarə edir və nəzarət altında saxlayır.

Qrup kredit keyfiyyətinin yoxlanılması prosesini təsis etmişdir ki, girovun müntəzəm qaydada yenidən baxılması da daxil olmaqla biznes tərəfdaşlarının krediti ödəmək qabiliyyətlərində mümkün dəyişikliklərin tez müəyyən olunması təmin edilsin. Biznes tərəfdaşları üzrə limitlər hər bir tərəfdaşa risk reytingini təyin edən kredit riskinin təsnifləşdirilməsi sistemindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Kredit keyfiyyətinin müntəzəm qaydada yenidən baxılması prosesi Qrupa məruz qaldığı risklər nəticəsində potensial zərəri qiymətləndirmək və lazımı tədbirləri görmək imkanını yaradır.

Kreditlə bağlı təəhhüd riskləri

Qrupun müştərilərə verdiyi zəmanətlər əsasında Bank tərəfindən onların adından ödənişlər aparmaq zərurəti yarana bilər. Müştərilər bu ödənişləri Banka akkreditivin şərtləri əsasında qaytarırlar. Onlar Qrupu kredit risklərinə oxşar risklərə məruz qoyur, bunlar da eyni nəzarət prosesləri və qaydaları ilə azaldılır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın komponentlər, o cümlədən törəmə alətlər üçün məruz qala biləcəyi maksimal kredit riski, qarşılıqlı əvəzləşdirmə haqqında əsas razılışmaların və girov razılışmalarının istifadə edilməsi nəticəsində riskin azalmasını nəzərə almadan, daha yaxşı onların balans dəyərləri ilə əks etdirilir.

Maliyyə alətləri ədalətli dəyərlə qeydə alınanda balans dəyəri dəyərlərin dəyişməsi nəticəsində gələcəkdə yarana biləcək maksimal riskin həcmi deyil, cari kredit riskinin həcmi əks etdirir.

Maliyyə alətlərinin hər bir sinfi üzrə kredit riskinin maksimal həcmi haqqında daha ətraflı məlumat xüsusi qeydlərdə açıqlanır.

Dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi

1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən, Qrup EFD-yə yaxınlaşmaqla diskont edilmiş, gözlənilən pul vəsaitlərinin çatışmazlığını ölçmək üçün GKZ-ni bir neçə ehtimalla ölçülmüş ssenari əsasında hesablayır. Pul vəsaitlərinin çatışmazlığı müqaviləyə uyğun olaraq müəssisəyə ödəniləcək pul vəsaitləri ilə müəssisənin əldə etməyi ehtimal etdiyi pul vəsaitləri arasındakı fərkdir. GKZ hesablamalarının mexanizmi aşağıda təsvir olunur və əsas elementləri aşağıdakılardır:

DE	Defolt ehtimalı müəyyən vaxt civarında defoltun mümkünlüyünün qiymətləndirilməsidir. Defolt, təhlil edilən müddət ərzində müəyyən anda yalnız müvafiq vəsait daha əvvəl uçotdan çıxarılmamış və hələ də portfelə daxil olanda yarana bilər.
DHRH	Defolt halında riskin həcmi, müqavilədə nəzərdə tutulub-tutulmamasından asılı olmayaraq, əsas və faiz məbləğlərinin qaytarılması, kredit öhdəliyi üzrə gözlənilən vəsaitlərin istifadəsi və yerinə yetirilməmiş ödənişlər üzrə hesablanmış faiz də daxil olmaqla hesabat tarixindən sonra risk həcmində gözlənilən dəyişikliyi nəzərə almaqla gələcək defolt tarixində risk həcmi qiyətləndirilməsidir.
DHZ	Defolt halında zərər müəyyən edilmiş zamanda defolt yarananda əmələ gələn zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniləcək pul vəsaitləri ilə kreditörün əldə etməyi gözlədiyi (o cümlədən hər hansı girovun realizasiyasından) pul vəsaitləri arasındakı fərqə əsaslanır. Bu, adətən DHZ faizi kimi ifadə edilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

GKZ üzrə ehtiyat aktivin müddəti ərzində, yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (aktivin müddəti ərzində gözlənilən kredit zərəri və ya AMəGKZ) əsaslanır. Lakin əmələ gəldiyi andan kredit riskində əhəmiyyətli artım olmadığı hallarda ehtiyat 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (12aGKZ) əsaslanır. 12aGKZ hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində maliyyə aləti ilə bağlı öhdəliklərin yerinə yetirilməməsindən irəli gələn GKZ-dən ibarət AMəGKZ-nin bir hissəsidir. Həm AMəGKZ, həm də 12aGKZ maliyyə alətinin müvafiq portfelinin xüsusiyyətindən asılı olaraq ya fərdi, ya da məcmu əsasla hesablanır.

Qrup hər hesabat dövrünün sonunda, maliyyə alətinin qalan müddəti üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi (defolt) riskindəki dəyişiklikləri nəzərdən keçirməklə, maliyyə aləti üzrə kredit riskinin ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli artıb-artmamasının qiymətləndirilməsi siyasətini müəyyən etmişdir. Yuxarıdakı prosesə əsaslanaraq, Qrup kreditləri Mərhələ 1, Mərhələ 2, Mərhələ 3 və AYKD üzrə aşağıdakı kimi qruplaşdırılır:

- Mərhələ 1: Kreditlər ilk dəfə tanınanda, Bank ehtiyatı 12aGKZ əsasında tanıyır. Mərhələ 1-in kreditlərinə həm də kredit riskinin azaldığı və Mərhələ 2-dən yenidən təsnif edilmiş vəsaitlər daxildir.
- Mərhələ 2: Kredit verildiyi andan etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artanda Bank ehtiyatı AMəGKZ üzrə tanıyır. Mərhələ 2 kreditlərinə həm də kredit riskinin azaldığı və Mərhələ 3-dən yenidən təsnif edilmiş vəsaitlər daxildir.
- Mərhələ 3: Dəyərsizləşmiş hesab olunan kreditlər. Bank ehtiyatı AMəGKZ üzrə tanıyır.
- AYKD: Alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri (AYKD) ilkin tanınma zamanı kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləridir. AYKD aktivləri ilkin tanınmada ədalətli dəyərle qeydə alınır və faiz gəliri sonradan krediti nəzərə almaqla düzəliş edilmiş EFD əsasında tanınır. GKZ yalnız gözlənilən kredit zərərlərində sonradan dəyişiklik baş verəndə tanınır və ya ləğv edilir.

Defoltun tərfi və bərpa olunma

Borcalan müqavilə üzrə ödənişlərini 90 gün gecikdirsə, Qrup maliyyə alətinin defolt olduğunu və buna görə də GKZ hesablamaları üçün Mərhələ 3-ə (kredit üzrə dəyərsizləşmə) aid olduğunu hesab edir. Gün ərzində tələb olunan ödənişlər fərdi müqavilələrdə göstəriləndiyi kimi iş gününün bağlanmasına qədər ödənilməyəndə Qrup banklardan alınacaq məbləğlərin defolta uğramasını hesab edir və dərhal tədbirlər görür.

Müştərinin defolt vəziyyətində olub-olmamasının keyfiyyət baxımından qiymətləndirilməsi çərçivəsində Qrup ödənişin aparılmayacağını göstərə bilən bir sıra halları da nəzərdən keçirir. Bu cür hadisələr baş verdikdə, Qrup hadisənin müştərinin defolta uğramış kimi hesab edilməsi və bu səbəbdən GKZ-nin hesablanması üçün Mərhələ 3 kimi qiymətləndirilməsi ilə nəticələnməsi və ya Mərhələ 2-nin məqsəduyğun olmasını diqqətlə nəzərdən keçirir. Bu cür hadisələrə aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Defolta uğramış və kredit üzrə dəyərsizləşmiş aktivlər:
 - ▶ Müqavilədə qeyd edilən tarixdən 90 gündən artıq gecikmə ilə əsas məbləğ və/və ya hesablanmış faiz və/və ya hər hansı digər ödənişlə kreditlər;
 - ▶ Əhəmiyyətli xalis cari dəyər (XCD) itkisi ilə restruktuzasiya olunmuş kreditlər;
 - ▶ Rəhbərlik tərəfindən vaxtı keçmiş hesab olunan istənilən kredit;
- ▶ Borcalanın müflisləşmə, ödəniş qabiliyyətinin olmaması və ya oxşar şəraitdə olacağı/olduğu barədə məlumatın mövcud olması;
- ▶ Eyni borcalanın digər maliyyə alətləri üzrə defoltun mövcud olması;
- ▶ Xarici reyting qiymətləndirməsinə əsasən defoltun mövcud olması.

Ən azı 6 ardıcıl ay ərzində defolt meyarlarından heç birinin qarşılanmadığı zaman maliyyə alətinin "bərpa olunmuş" hesab edilməsi və nəticədə Mərhələ 3-dən çıxarılaraq yenidən təsnifləşdirilməsi Bankın siyasəti çərçivəsindədir. Bərpa olunmadan sonra aktivin Mərhələ 2 və ya Mərhələ 1 kimi təsnifləşdirilməsi barədə qərar bərpa olunma zamanı yenilənmiş kredit dərəcəsi və onun ilkin tanınma ilə müqayisədə kredit riskində əhəmiyyətli artımın göstəricisi olub-olmamasından asılıdır.

DE-nin qiymətləndirilməsi prosesi

Qrup ümumi qiymətləndirmə üçün yeni skoring modeli yaradıb. Kredit portfelində hər bir borcalana bir illik defolt ehtimalı qiyməti verən daxili skoring modelinə uyğun qiymət təyin edilir. Ömürlük defolt ehtimalı miqrasiya matrisaları yanaşması ilə hesablanır. Skoring modeli borc məbləğindən və müştərinin xüsusiyyətlərindən asılı olaraq müxtəlif risk səviyyələri müəyyən edir və hər bir müqavilə üzrə cəmi qiymət portfel vahidinin maliyyə keyfiyyətinin hər bir xüsusiyyəti üzrə verilmiş orta çəki qiyməti əsasında hesablanır. Makroiqtisadi faktorların defolt ehtimalı üzərində təsirini hesablamaq üçün ehtimalların makroiqtisadi faktorlara həssaslığı statistik reqressiya modeli ilə hesablanır. Praktiki olaraq mümkün olduqda, defolt ehtimalı hesablamalarına gələcək yönümlü makroiqtisadi məlumatlar daxil edilir və 9 sayılı MHBS-ya uyğun olaraq mərhələlərin sinifləndirilməsi hər bir qiymətə tətbiq edilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Xəzinədarlıq və bankdaxili münasibətlər

Qrupun xəzinədarlıq və bankdaxili münasibətləri və qarşı tərəfləri maliyyə xidmətləri üzrə təşkilatlar, banklar, broker-dilerlər, mübadilə məntəqələri və klirinq-hesablaşma mərkəzlərindən ibarətdir. Bu münasibətlər üçün Qrup maliyyə məlumatları və digər xarici məlumat (məs. xarici reytinglər) kimi ictimaiyyət üçün açıq olan məlumatı təhlil edir və yuxarıdakı cədvəldə göstəriləyi kimi daxili reyting təyin edir.

İstehlak və ipoteka kreditləri

İstehlak kreditlərinə təminatlı fərdi kreditlər, kredit kartları və overdraftlar daxildir. Bu məhsullar, həmçinin ipoteka kreditləri və daha sadə kiçik biznes kreditləri əsasən borc yükünün gəlirə nisbəti və ödənişin gəlirə nisbəti əmsallarına əsaslanan avtomatlaşdırılmış qiymətləndirmə aləti ilə qiymətləndirilir. Modellərə digər əsas girişlər isə neftin qiyməti, mübadilə məzənnəsi, ÜDM-in artım dərəcələri, işsizlik dərəcəsi və s. ibarətdir.

Korporativ və kiçik biznesin kreditləşməsi

Eyni yanaşma və giriş məlumatları istehlak kreditlərində olduğu kimi korporativ və kiçik biznes kreditləri üçün də tətbiq olunur. Qrupun maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli korporativ kreditlər üçün borcalanlar Qrupun ixtisaslaşdırılmış kredit riski işçiləri tərəfindən qiymətləndirilir.

Defolt halında risklərin həcmi

Defolt halında risklərin həcmi (DHRH) dəyərsizləşmənin hesablanmasına məruz qalan və həm müştərinin defolta yaxınlaşdıqda risk həcmi artırılması qabiliyyəti, həm də potensial əvvəlcədən ödəmələrə ünvanlanan maliyyə alətlərinin ümumi balans dəyərindən ibarətdir.

Defolt halında zərər

Kredit riskinin qiymətləndirilməsi müəyyən DHZ dərəcəsi ilə nəticələnən standartlaşdırılmış DHZ-nin qiymətləndirilməsi modelinə əsaslanır. Bu DHZ dərəcələri hər hansı saxlanılan girovdan bərpa olunması və ya realizə edilməsi gözlənilən məbləğlə müqayisədə gözlənilən DHRH-ni nəzərə alır. Bərpa dərəcəsi əvvəlki bərpa proseslərinin analizi əsasında qiymətləndirilir.

Qrup gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin qiymətləndirilməsinə uyğun olan əsas parametrlərə əsaslanaraq pərakəndə kreditləşmə məhsullarını daha kiçik oxşar portfeller üzrə seqmentləşdirir. Tətbiq edilən məlumatlar əvvəlki dövrlər üzrə toplanmış zərər haqqında məlumatlara əsaslanır və daha geniş əməliyyat xüsusiyyətlərinin toplusunu (məsələn, məhsulun növü) və borcalanın xüsusiyyətlərini əhatə edir.

Uyğun olduqda, maliyyə alətlərinin hər bir qrupu üçün 9 sayılı MHBS üzrə DHZ-i müəyyən etmək üçün son məlumat istifadə edilir. Proqnoz məlumatlarının qiymətləndirilməsi zamanı, gözlənti müxtəlif ssenarilərə əsaslanır.

DHZ dərəcələri hər bir aktiv sinfinin Mərhələ 1, Mərhələ 2, Mərhələ 3 və AYKD seqmenti üçün qiymətləndirilir. Bunlar uyğun olaraq hər bir iqtisadi ssenariyə görə təkrarlanır. Bu DHZ dərəcələri üçün giriş məlumatları dəyərləndirir və mümkün olduğu təqdirdə son dövrlərin bərpaolunmalarına qarşı geri test vasitəsi ilə tənzimlənir.

Kredit riskində əhəmiyyətli artım

Qrup GKZ-yə məruz qalan aktivlərə davamlı şəkildə nəzarət edir. Alətin və ya alətlər portfelinin 12aGKZ və ya AMəGKZ-yə məruz qalıb-qalmamasını müəyyən etmək üçün Qrup ilkin tanınmadan sonra kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmamasını qiymətləndirir.

Müştərinin/obyektin gözləmə siyahısına daxil edilməsi və ya kredit hadisəsi səbəbindən hesabın restrukturizasiya olunması kimi aktiv üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli artımını izləmək üçün Qrup həmçinin ikinci dərəcəli keyfiyyət metodunu tətbiq edir. Bəzi hallarda, Qrup həmçinin yuxarıdakı "Defoltun tərif" bölməsində izah edilən hadisələri defoltun əksi kimi kredit riskində əhəmiyyətli artım olaraq nəzərə ala bilər. Kredit dərəcələrində dəyişikliyə baxmayaraq, müqavilə üzrə ödənişlərdə 30 gündən artıq gecikmə olarsa, kredit riski ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artmış hesab olunur.

Eyni aktivlər qrupu üçün GKZ-ləri məcmu şəkildə qiymətləndirdikdə, Qrup ilkin tanınmadan sonra kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmamasını qiymətləndirmək üçün eyni prinsiplərdən istifadə edir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Kredit riski (davamı)***Məcmu əsasla qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinin qruplaşdırılması*

Aşağıdakı amillərdən asılı olaraq, Qrup GKZ-ləri məcmu və ya fərdi əsasla hesablayır.

Qrupun GKZ-ni fərdi əsasla qiymətləndirdiyi aktiv siniflərinə aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Maliyyə aktivlərin sinfindən asılı olmayaraq, bütün əhəmiyyətli Mərhələ 3 aktivləri;
- ▶ Xəzinədarlıq və banklararası münasibətlər (banklardan alınacaq məbləğlər, pul ekvivalentləri, amortizasiya edilən dəyərlər və ya DÜĞƏD-lə ölçülmüş borc investisiya qiymətli kağızları).

Qrupun GKZ-ni məcmu əsasla qiymətləndirdiyi aktiv siniflərinə aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Qrupun kiçik biznes kreditlərin daha kiçik və ümumi balansları;
- ▶ Mərhələ 1 və Mərhələ 2 pərakəndə ipoteka kreditləri, istehlak kreditləri və korporativ kreditlər portfeli.

Qrup bu alınacaq məbləğləri, kreditin daxili və xarici xüsusiyyətlərinin birləşdirilməsi yolu ilə daha kiçik oxşar portfellərdə qruplaşdırır, məsələn, gecikmə səbəti və məhsul növü.

Proqnoz məlumatı və müxtəlif iqtisadi ssenarilər

GKZ modellərində, Qrup iqtisadi giriş məlumatları kimi aşağıda göstərilən proqnoz məlumatlarının geniş diapazonuna əsaslanır:

- ▶ Neftin qiyməti;
- ▶ ÜDM-in artım dərəcələri;
- ▶ İşsizlik dərəcəsi;
- ▶ Mübadilə məzənnələri;
- ▶ İstehlakçı Qiymət İndeksinin artımı.

GKZ-lərin hesablanması üçün istifadə edilən giriş məlumatları və modellər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tarixinə bazarın bütün amillərini əhatə etməyə bilər. Bunu əks etdirmək üçün, bu cür fərqlər əhəmiyyətli olduqda keyfiyyət düzəlişləri və ya təsnifat meyarları müvəqqəti düzəlişlər kimi edilir.

Maliyyə aktivlərinin siniflər üzrə kredit keyfiyyəti

Bankın daxili kredit reytingi dərəcələri aşağıdakı kimidir:

<i>Müştərilərə verilmiş kreditlərin üçün DE əsasında daxili reyting dərəcələri</i>	<i>Korporativ və maliyyə təşkilatları üçün S&P-a əsaslanan daxili/xarici reytinglər</i>	<i>Daxili reytingin təsviri</i>
0-2.5%	AAA və A- arasında	Yüksək reyting
2.5-25%	BBB+ və B- arasında	Standart reyting
25-75%	CCC+ və C arasında	Qeyri-standart reyting
75-100%	D	Dəyərsizləşmiş

Korporativ müştərilərin daxili qiymətləndirməsinin əsası kimi DE, maliyyə institutları üçün isə S&P reytingi istifadə olunur. Azərbaycan hökumətindən alınmalı olan və ya Azərbaycan hökuməti tərəfindən zəmanət verilən maliyyə aktivləri "Yüksək" daxili reyting dərəcəsinə aid edilir.

Maliyyə aktivlərinin siniflər üzrə kredit keyfiyyəti

Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti Qrupun daxili kredit reytingləri ilə idarə olunur. Aşağıdakı cədvəldə Qrupun kredit reytingi sistemində əsaslanaraq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın kreditlə bağlı sətirlərində aktivlərin sinifləri üzrə kredit keyfiyyəti göstərilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrupun daxili kredit reytingi sistemi əsasında ümumi qalıqlar göstərilir.

	Qeydlər		Yüksək reyting	Standart reyting	Qeyri- standart reyting	Dəyersiz- lənmiş	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla)	7	Mərhələ 1	1,655,582	905,295	-	-	2,560,877
Banklar və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	8	Mərhələ 1	2,905,912	278,959	-	-	3,184,871
		Mərhələ 2	-	-	1,652	-	1,652
		Mərhələ 3	-	-	-	1,918	1,918
Müştərilərə verilmiş kreditlər - Korporativ kreditlər	10	Mərhələ 1	746,594	252,874	-	-	999,468
		Mərhələ 2	68	25,700	60,425	-	86,193
		Mərhələ 3	-	-	-	107,578	107,578
		Mərhələ 1	435,245	584,128	-	-	1,019,373
		Mərhələ 2	49	2,388	25,666	-	28,103
		Mərhələ 3	-	-	-	47,835	47,835
DÜGƏD-lə borc qiymətli kağızları	9	Mərhələ 1	84,772	51,632	-	-	136,404
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	2	Mərhələ 1	702,392	-	-	-	702,392
Digər maliyyə aktivləri	12	Mərhələ 1	10,005	23,290	96	-	33,391
		Mərhələ 2	-	-	-	8,476	8,476
		Mərhələ 3	-	-	-	-	-
İstifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri	19	Mərhələ 1	496,452	163,501	-	-	659,953
		Mərhələ 3	-	-	-	-	-
Akkreditivlər	19	Mərhələ 1	106,822	1,676	-	-	108,498
		Mərhələ 2	-	-	-	-	-
		Mərhələ 3	-	-	-	255	255
Maliyyə zəmanətləri	19	Mərhələ 1	136,865	110,498	-	-	247,363
		Mərhələ 2	199,000	-	-	-	199,000
		Mərhələ 3	-	-	-	352,679	352,679
Cəmi			7,479,758	2,399,941	87,839	518,741	10,486,279

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Kredit riski (davamı)**

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun daxili kredit reytingi sistemi əsasında 31 dekabr 2018-ci il tarixinə ümumi qalıqlar göstərilir:

	Qeydlər		Yüksək reyting	Standart reyting	Qeyri- standart reyting	Dəyərsiz- ləşmiş	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla)	7	Mərhələ 1	1,110,294	495,939	-	-	1,606,233
Banklar və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	8	Mərhələ 1	3,064,612	186,359	-	-	3,250,971
Müştərilərə verilmiş kreditlər	10	Mərhələ 2	-	-	4,513	-	4,513
- Korporativ kreditlər		Mərhələ 1	491,350	162,197	9,489	-	663,036
		Mərhələ 2	55,317	43,082	28,951	-	127,350
		Mərhələ 3	-	-	-	134,991	134,991
- Fiziki şəxslər		Mərhələ 1	291,996	488,357	9	-	780,362
		Mərhələ 2	32	1,440	25,623	-	27,095
		Mərhələ 3	-	-	-	44,169	44,169
- "Aqrarkredit" QSC-yə köçürüləcək kreditlər		Mərhələ 3	-	-	-	113,025	113,025
DÜGƏD-lə borc qiymətli kağızları	9	Mərhələ 1	29,503	12,564	-	-	42,067
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	2	Mərhələ 1	1,152,173	-	-	-	1,152,173
Digər maliyyə aktivləri	12	Mərhələ 1	-	25,544	-	-	25,544
		Mərhələ 2	-	-	281	-	281
		Mərhələ 3	-	-	-	17,536	17,536
İstifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri	19	Mərhələ 1	1,714,214	14,545	622	-	1,729,381
		Mərhələ 3	-	-	-	470	470
Akkreditivlər	19	Mərhələ 1	871	138,963	-	-	139,834
		Mərhələ 2	-	3,702	-	-	3,702
Maliyyə zəmanətləri	19	Mərhələ 1	218,448	11,953	-	-	230,401
		Mərhələ 2	125,461	67,706	18,498	-	211,665
		Mərhələ 3	-	-	-	424,888	424,888
Cəmi			8,254,271	1,652,351	87,986	735,079	10,729,687

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Coğrafi cəmləşmə Qrupun tərəfdaşlarının qeydiyyatdan keçdiyi yerdən asılıdır. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrupun maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə coğrafi cəmləşmə belədir:

	2019				2018			
	Azərbaycan	İƏİT ölkələri	MDB və digər qeyri-İƏİT ölkələri	Cəmi	Azərbaycan	İƏİT ölkələri	MDB və digər qeyri-İƏİT ölkələri	Cəmi
Maliyyə aktivləri								
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	349,811	2,381,213	58,649	2,789,673	302,760	1,457,796	49,617	1,810,173
Mərkəzi Banklarda məcburi pul qalıqları	59,199	-	860	60,059	54,574	-	128	54,702
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	2,829,351	327,629	22,635	3,179,615	3,030,628	193,950	25,195	3,249,773
İnvestisiya qiymətli kağızları	64,724	132,390	10,547	207,661	30,646	60,199	-	90,845
Müştərilərə verilmiş kreditlər	2,160,704	-	5,100	2,165,804	1,669,592	-	4,561	1,674,153
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	693,281	-	-	693,281	1,150,401	-	-	1,150,401
Digər maliyyə aktivləri	18,697	10,018	4,265	32,980	15,026	10,005	5,402	30,433
Cəmi	6,175,767	2,851,250	102,056	9,129,073	6,253,627	1,721,950	84,903	8,060,480
Maliyyə öhdəlikləri								
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	25,550	1,111	5,318	31,979	40,929	597	3,734	45,260
Müştəri hesabları	5,454,107	39,997	112,569	5,606,673	4,150,015	36,727	177,907	4,364,649
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	89,055	-	-	89,055	364,596	-	-	364,596
Digər borc öhdəlikləri	87,645	16,859	-	104,504	86,675	19,955	-	106,630
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	4,234	1,522,075	45	1,526,354	4,234	1,485,402	1,062	1,490,698
Digər maliyyə öhdəlikləri	111,649	-	310	111,959	124,531	-	1,700	126,231
Cəmi	5,772,240	1,580,042	118,242	7,470,524	4,770,980	1,542,681	184,403	6,498,064
Xalis aktivlər/(öhdəliklər)	403,527	1,271,208	(16,186)	1,658,549	1,482,647	179,269	(99,500)	1,562,416

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi

Qrup pul vəsaitlərinin hərəkəti gözlənilmədən kəsildiyi təqdirdə asanlıqla satıla bilən yüksək tələbatlı müxtəlif aktivlər portfelinə sahibdir. Bundan əlavə, Qrup ARMB və RMB-də məcburi ehtiyat yerləşdirmiş və onun məbləği cəlb edilmiş müştəri əmanətlərinin səviyyəsindən asılıdır.

Likvidlik vəziyyəti Bank tərəfindən ARMB-nin təyin etdiyi müəyyən likvidlik əmsallarına əsaslanır. 31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərində bu əmsallar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2019, %	2018, %
Ani likvidlik əmsalı (ARMB minimum 30% tələb edir) (bir gün ərzində alınacaq və ya satılacaq aktivlər*/tələb əsasında ödənilən öhdəliklər)	51	47

* ARMB-dəki depozitlər nəzərə alınmır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi (davamı)***Maliyyə öhdəliklərinin ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təhlili*

Aşağıdakı cədvəldə diskont edilməmiş müqavilə öhdəlikləri əsasında Qrupun 31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə maliyyə öhdəlikləri ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təqdim edilir. Tələb əsasında ödənilməli öhdəliklər ödəniş tələbi mümkün olan ən tez tarixdə verilmiş hesab olunur. Bununla bərabər Qrup gözləyir ki, müştərilərin çoxu Qrup ödənişi aparmalı olduğu ən tez tarixdə ödənişi tələb etməyəcək və cədvəl keçmiş müddətlər üçün əmanətlərin tələb edilməsi haqqında məlumat əsasında Qrupun hesabladığı gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətlərini əks etdirmir.

Maliyyə öhdəlikləri	1 aydan az	1-6 ay	6-12 ay	12 aydan çox	Cəmi 2019
31 dekabr 2019-cu il					
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	20,928	10,215	1,191	–	32,334
Müştəri hesabları	4,774,665	425,095	331,748	113,725	5,645,233
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	89,055	–	–	–	89,055
Digər borc öhdəlikləri	4,402	11,672	10,642	109,523	136,239
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	–	33,081	33,107	1,970,098	2,036,286
Digər maliyyə öhdəlikləri	25,066	555	666	3,840	30,127
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	4,914,116	480,618	377,354	2,197,186	7,969,274

Maliyyə öhdəlikləri	1 aydan az	1-6 ay	6-12 ay	12 aydan çox	Cəmi 2018
31 dekabr 2018-ci il					
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	35,166	10,239	–	–	45,405
Müştəri hesabları	3,567,041	399,205	320,153	114,430	4,400,829
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	364,596	–	–	–	364,596
Digər borc öhdəlikləri	2,942	9,750	10,856	111,460	135,008
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	23	33,308	33,168	2,036,946	2,103,445
Digər maliyyə öhdəlikləri	33,319	–	–	–	33,319
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	4,003,087	452,502	364,177	2,262,836	7,082,602

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş müddətlər üzrə maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəlikləri göstərilir.

	1 aydan az	1-6 ay	6-12 ay	12 aydan çox	Cəmi
31 dekabr 2019-cu il	672,130	368,484	122,259	404,696	1,567,569
31 dekabr 2018-ci il	1,753,607	669,670	104,731	507,809	3,035,817

Qrupun maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəlikləri müqavilə üzrə tələb əsasında yerinə yetirilməli olan öhdəliklərdir. Lakin, Qrup gözləyir ki, potensial öhdəliklərin və ya təəhhüdlərin hamısının öhdəlik müddəti tamamlanana qədər yerinə yetirilməsi tələb olunmayacaq.

Qrupun öhdəlikləri yerinə yetirmək qabiliyyəti müəyyən müddət ərzində aktivlərin ekvivalent məbləğini reallaşdırmaq qabiliyyətindən asılıdır. Öhdəliklərin tərkibində bir il müddəti olan aidiyyəti olan şəxslərin təşkilatlarından alınmış iri əmanətlərin cəmləşməsi mövcuddur. Bu vəsaitlərin iri məbləğdə çıxarılması Qrupun əməliyyatlarına mənfi təsir göstərə bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, yaxın gələcəkdə Qrupun maliyyələşdirməsi həmin səviyyədə saxlanacaq və bu vəsaitləri çıxarmaq zərurəti yaranarsa, Qrup əvvəlcədən bildiriş alacaq və lazımı ödənişləri aparmaq məqsədilə tez satılan aktivlərini sata biləcək.

Bundan əlavə, 8 sayılı Qeyddə göstərdiyi kimi Qrupun bu halların mənfi təsirini azaltmaq üçün istifadə edilə bilən ARMB-də əhəmiyyətli məbləğdə depozitləri vardır.

Ödəmə müddətlərində fərqlərin təhlili cari hesablarda tarixi sabitliyi əks etdirmir. Onların ödənilməsi tarixən yuxarıdakı cədvəllərdə göstərilən müddətlərdən daha uzun müddətdə aparılırdı. Bu qalıqlar yuxarıdakı cədvəllərdə üç aydan az müddət ərzində ödənilməli məbləğlərə daxil edilmişdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Əməliyyat riski**

Əməliyyat riski – sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlığı və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuza xələl vura, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Qrup bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini güman edə bilməz, lakin Qrup bu riskləri nəzarət sistemi və potensial risklərin izlənməsi və onlarla bağlı tədbirlərin görülməsi yolu ilə idarə edə bilər. Nəzarət sisteminə vəzifələrin səmərəli bölünməsi, daxil olma, təsdiq etmə və tutuşdurma prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, eləcə də daxili auditdən istifadə daxildir.

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətlərinin gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin ədalətli dəyərinin faiz dərəcəsi, valyuta məzənnələri və kapital alətlərinin qiymətləri kimi bazar parametrlərində dəyişikliklər nəticəsində tərəddüd eləməsi riskidir. Bank bazar riskini həssaslıq təhlilindən istifadə etməklə idarə edir. Qrupun iri bazar riski təmərküləşməsi yoxdur.

Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin faiz dərəcəsinin artması/azalması nəticəsində dəyişməsi riskidir.

Cari ilin mənfəətinin həssaslığı 31 dekabr 2019-cu il tarixinə dəyişən faiz dərəcəli qeyri-ticarət maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri əsasında hesablanmış bir il üçün xalis faiz gəliri üzrə faiz dərəcəsinə ehtimal edilən dəyişikliklərin təsiri. 31 dekabr 2019-cu il və 2018-ci il tarixlərinə Qrupun əhəmiyyətli məbləğdə dəyişən faiz dərəcəli qeyri-ticarət maliyyə aktivləri mövcud deyil.

Valyuta riski

Valyuta riski – maliyyə alətinin dəyərinin xarici valyuta dərəcələrində dəyişikliklərə görə tərəddüd etməsi riskidir. Qrup özünün maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatına və pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatına qüvvədə olan xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin təsir göstərməsi riskinə məruzdur.

Aktivlərin və öhdəliklərin idarə edilməsi komitəsi valyuta riskini AZN devalvasiyasının və digər makroiqtisadi göstəricilərin qiymətləndirilməsi əsasında açıq valyuta vəziyyətini idarə etməklə tənzimləyir. Bu, Qrupa valyuta dərəcələrinin milli valyutaya qarşı əhəmiyyətli dəyişməsindən zərərləri minimalaşdırmaq imkanını verir. ARMB-nin tələblərinə uyğunlaşmaq məqsədilə Xəzinədarlıq Departamenti Qrupun açıq valyuta mövqeyinin gündəlik monitorinqini həyata keçirir.

Valyuta riskinə həssaslıq

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun ABŞ dollarının və Avronun AZN-ə qarşı artmasına və azalmasına həssaslığı göstərilir. Bunlar əsas rəhbərliyə valyuta riski haqqında daxili hesabatlar verildəndə istifadə edilən həssaslıq dərəcəsidir və rəhbərlik tərəfindən xarici valyuta məzənnələrində mümkün dəyişikliyin qiymətləndirilməsini təmsil edir. Həssaslıq təhlilinə yalnız xarici valyuta ilə ifadə edilmiş mövcud monetar maddələr daxildir və onların dövrün sonunda çevrilməsi zamanı valyuta məzənnələrində müəyyən edilmiş dəyişiklik edilir. Həssaslıq təhlilinə xarici kreditlər, eləcə də kreditin verildiyi valyuta kredit verənin və ya borc alanın valyutasından fərqli olanda, Qrup daxilində kreditlər daxildir.

31 dekabr 2019-cu il və 2018-ci il tarixlərində aktivlərin dəyərləri əsasında vergidən əvvəl mənfəətə təsir:

	31 dekabr 2019-cu il		31 dekabr 2018-ci il	
ABŞ dolları	+10% / -3%	(98,454) / 29,536	+14% / -3%	(152,725) / 32,727
Avro	+10% / -6%	2,353 / (1,412)	+14% / -3%	5,131 / (1,099)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Ədalətli dəyərin ölçülməsi

Ədalətli dəyər iyerarxiyası

Ədalətli dəyəri açıqlamaq üçün Qrup aktiv və öhdəliklərin siniflərini aktiv və ya öhdəliyin təbiəti, xüsusiyyətləri və riskləri və ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri əsasında müəyyən etmişdir:

	Qiymətləndirmə tarixi	Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			Cəmi
		Aktiv bazarlarda qeydiyyatda alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	
Ədalətli dəyərle ölçülən aktivlər					
İnvestisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2019-cu il	204,388	3,273	–	207,661
Ofis binaları	31 dekabr 2019-cu il	–	–	149,822	149,822
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	31 dekabr 2019-cu il	2,789,673	–	–	2,789,673
Mərkəzi Banklarda məcburi pul qalıqları	31 dekabr 2019-cu il	–	–	60,059	60,059
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2019-cu il	–	–	3,179,615	3,179,615
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2019-cu il	–	83,188	2,136,464	2,219,652
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2019-cu il	–	–	693,281	693,281
Digər maliyyə aktivləri	31 dekabr 2019-cu il	–	–	32,980	32,980

	Qiymətləndirmə tarixi	Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			Cəmi
		Aktiv bazarlarda qeydiyyatda alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	
31 dekabr 2019-cu il					
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2019-cu il	–	–	31,979	31,979
Müştəri hesabları	31 dekabr 2019-cu il	–	4,503,362	1,103,311	5,606,673
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	31 dekabr 2019-cu il	–	–	89,055	89,055
Digər borc öhdəlikləri	31 dekabr 2019-cu il	–	87,645	16,859	104,504
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	31 dekabr 2019-cu il	–	1,476,297	4,704	1,481,001
Digər maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2019-cu il	–	–	111,959	111,959

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)

Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)

Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər					
Qiymətləndirmə tarixi	Aktiv bazarlarda qeydiyyata alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi	
Ədalətli dəyərle ölçülən aktivlər					
İnvestisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2018-ci il	89,703	1,142	–	90,845
Ofis binaları	31 dekabr 2018-ci il	–	–	151,976	151,976
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	31 dekabr 2018-ci il	1,810,173	–	–	1,810,173
Mərkəzi Banklarda məcburi pul qalıqları	31 dekabr 2018-ci il	–	–	54,702	54,702
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2018-ci il	–	–	3,249,773	3,249,773
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2018-ci il	–	81,244	1,620,089	1,701,333
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2018-ci il	–	–	1,150,401	1,150,401
Digər maliyyə aktivləri	31 dekabr 2018-ci il	–	–	30,433	30,433

Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər					
31 dekabr 2018-ci il	Qiymətləndirmə tarixi	Aktiv bazarlarda qeydiyyata alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2018-ci il	–	35,030	10,230	45,260
Müştəri hesabları	31 dekabr 2018-ci il	–	3,332,218	1,037,592	4,369,810
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	31 dekabr 2018-ci il	–	–	364,596	364,596
Digər borc öhdəlikləri	31 dekabr 2018-ci il	–	86,675	19,955	106,630
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	31 dekabr 2018-ci il	–	1,497,343	5,732	1,503,075
Digər maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2018-ci il	–	–	126,231	126,231

Aşağıda Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında ədalətli dəyərle əks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri siniflər üzrə müqayisə edilir. Cədvəldə qeyri-maliyyə aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyərləri təqdim edilmir:

	Balans dəyəri 2019	Ədalətli dəyər 2019	Balans dəyəri 2018	Ədalətli dəyər 2018
Maliyyə aktivləri				
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	2,789,673	2,789,673	1,810,173	1,810,173
Mərkəzi Banklarda məcburi pul qalıqları	60,059	60,059	54,702	54,702
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	3,179,615	3,179,615	3,249,773	3,249,773
Müştərilərə verilmiş kreditlər	2,165,804	2,219,652	1,674,153	1,701,333
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	693,281	693,281	1,150,401	1,150,401
Digər maliyyə aktivləri	32,980	32,980	30,433	30,433
Maliyyə öhdəlikləri				
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31,979	31,979	45,260	45,260
Müştəri hesabları	5,606,673	5,606,673	4,364,649	4,369,810
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	89,055	89,055	364,596	364,596
Digər borc öhdəlikləri	104,504	104,504	106,630	106,630
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	1,526,354	1,481,001	1,490,698	1,503,075
Digər maliyyə öhdəlikləri	111,959	111,959	126,231	126,231

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)**Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)**

Aşağıda qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə etməklə ədalətli dəyərlə qeydə alınmış maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi təsvir olunur. Buraya alətləri qiymətləndirərkən bazar iştirakçılarının edəcəyi fərziyyələrin Qrup tərəfindən qiymətləndirilməsi daxildir.

Sabit dərəcəli maliyyə alətləri

Amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınan sabit dərəcəli maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri ilk dəfə tanındığı zaman mövcud olan bazar faiz dərəcələrinin analoji maliyyə alətləri üçün təklif edilmiş cari bazar dərəcələri ilə müqayisə edilməsi yolu ilə qiymətləndirilir. Sabit faizli depozitlərin qiymətləndirilmiş ədalətli dəyəri analoji kredit riski və ödəmə müddəti olan borclar üçün pul bazarında qüvvədə olan diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətləri əsasında hesablanır. Birjada buraxılmış borc alətlərinin ədalətli dəyəri elan edilmiş bazar qiymətlərinə əsaslanır. Buraxılmış istiqrazlar üçün bazar qiymətləri mövcud olmayanda ödəniş tarixinədək qalan müddəti nəzərə almaqla cari faiz dərəcəsi ilə gəlirlilik əyrisi əsasında diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətləri modeli istifadə edilir.

25. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə olan aktivlər və öhdəliklər, Qrupun aktivləri realizasiya etmək hüququ və öhdəliyi yerinə yetirməli olduğu müqavilə müddətinin qalığı üzrə (gözlənilən ödəmə müddəti qalan müqavilə müddətinə bərabərdir) göstərilir. Qrup, "1 il ərzində" müqavilə bitən aktivləri və öhdəlikləri cari, "1 ildən artıq" olanları isə uzunmüddətli hesab edir. Qrupun müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş diskont edilməmiş ödəmə öhdəlikləri "Risklərin idarə edilməsi" adlı 23-cü Qeyddə göstərilir.

	2019			2018		
	1 il ərzində	1 ildən artıq	Cəmi	1 il ərzində	1 ildən artıq	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	2,789,673	-	2,789,673	1,810,173	-	1,810,173
Mərkəzi Banklarda məcburi pul qalıqları	60,059	-	60,059	54,702	-	54,702
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	3,171,789	7,826	3,179,615	3,240,354	9,419	3,249,773
İnvestisiya qiymətli kağızları	71,257	136,404	207,661	60,483	30,362	90,845
Müştərilərə verilmiş kreditlər	686,555	1,479,249	2,165,804	512,068	1,162,085	1,674,153
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	-	693,281	693,281	-	1,150,401	1,150,401
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	-	192,993	192,993	-	200,731	200,731
Cari mənfəət vergisi aktivləri	4,387	-	4,387	2,102	-	2,102
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	-	1,029	1,029	-	900	900
Digər aktivlər	33,986	13,257	47,243	38,234	2,229	40,463
Cəmi aktivlər	6,817,706	2,524,039	9,341,745	5,718,116	2,556,127	8,274,243
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31,979	-	31,979	45,260	-	45,260
Müştəri hesabları	5,511,644	95,029	5,606,673	4,270,623	94,026	4,364,649
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	89,055	-	89,055	364,596	-	364,596
Digər borc öhdəlikləri	22,859	81,645	104,504	20,645	85,985	106,630
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	34,282	1,492,072	1,526,354	33,759	1,456,939	1,490,698
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri	74,748	-	74,748	1,836	-	1,836
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	-	83,498	83,498	-	85,255	85,255
Digər öhdəliklər	138,715	2,491	141,206	172,130	-	172,130
Cəmi öhdəliklər	5,903,282	1,754,735	7,658,017	4,908,849	1,722,205	6,631,054
Xalis aktivlər/(öhdəliklər)	914,424	769,304	1,683,728	809,267	833,922	1,643,189

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar

24 sayılı "Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar" MUBS-a uyğun olaraq tərəflər bu halda aidiyyəti hesab edilir ki, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsində mühüm təsir göstərmək iqtidarındadır. Hər bir potensial aidiyyəti tərəf münasibətlərini nəzərdən keçirdikdə, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də yönəldilməlidir. Aidiyyəti olan şəxslər arasında əməliyyatlar aidiyyəti olmayan şəxslər arasında əməliyyatlarla eyni şərtlər, müddət və məbləğdə aparılmır.

Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatların həcmi, ilin sonunda qalıq balansları və il üzrə əlaqəli xərc və gəlir aşağıda göstərilir:

	2019		2018	
	Aidiyyəti olan şəxslərdə qalıqlar	Maliyyə hesabatları başlığı altında cəmi kateqoriya	Aidiyyəti olan şəxslərdə qalıqlar	Maliyyə hesabatları başlığı altında cəmi kateqoriya
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	126,494	2,789,673	100,774	1,810,173
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	2,825,550	3,188,441	3,027,816	3,255,484
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər üzrə dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(4,176)	(8,826)	(4,570)	(5,711)
İnvestisiya qiymətli kağızları - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri - Asılı müəssisələr	63,722 250	207,661	30,362 250	90,845
Müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri - Qrupun əsas rəhbərlik heyəti - Digər aidiyyəti şəxslər	745,839 391 1,175	2,288,549	554,277 189 277	1,890,028
Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri - Qrupun əsas rəhbərlik heyəti - Digər aidiyyəti şəxslər	(8,595) (10) (14)	(122,745)	(9,881) (8) (158)	(215,875)
Digər aktivlər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	41	47,243	416	40,463
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	702,392	702,392	1,152,173	1,152,173
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər üzrə dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(9,111)	(9,111)	(1,772)	(1,772)
Müştəri hesabları - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri - Qrupun əsas rəhbərlik heyəti - Digər aidiyyəti şəxslər	(3,912,810) (606)	(5,606,673)	(2,477,303) (257) (7,691)	(4,364,649)
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(89,055)	(89,055)	(364,596)	(364,596)
Banklar və digər maliyyə şirkətlər qarşısında öhdəliklər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(3,732)	(31,979)	(5,182)	(45,260)
Digər borc öhdəlikləri - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(87,645)	(104,504)	(86,675)	(106,630)
İstifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	490,100	659,953	1,714,214	1,729,851
Akkreditivlər və zəmanətlər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	318,303	907,795	512,097	1,305,966
Balansdan kənar öhdəliklər üzrə ehtiyat - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(4,681)	(86,822)	(7,400)	(117,727)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Aidiyyəti olan şəxslərə dair məlumatlar (davamı)

Grupun əsas rəhbərlik heyətinə ödənilən məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2019		2018	
	<i>Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatlar</i>	<i>Maliyyə hesabatları başlığı altında cəmi kateqoriya</i>	<i>Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatlar</i>	<i>Maliyyə hesabatları başlığı altında cəmi kateqoriya</i>
Əsas rəhbərlik heyətinə ödənişlər:				
- işçilərə qısamüddətli ödənişlər	(9,372)	(73,094)	(7,620)	(61,340)
Cəmi	(9,372)		(7,620)	

Əsas rəhbərlik İdarə Heyəti üzvlərdən, İcraçı Direktorlardan və departament direktorlarından ibarətdir və 31 dekabr 2019-cu il tarixinə onlara ümumi ödəniş 9,372 min AZN təşkil etmişdir.

31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərində başa çatan illər üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatla əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlarda tanınmış aşağıdakı məbləğlər daxil olmuşdur:

	2019		2018	
	<i>Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatlar</i>	<i>Maliyyə hesabatları başlığı altında cəmi kateqoriya</i>	<i>Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatlar</i>	<i>Maliyyə hesabatları başlığı altında cəmi kateqoriya</i>
Faiz gəliri		474,408		436,741
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	224,646		220,949	
- Qrupun əsas rəhbərlik heyəti	37		22	
- Digər aidiyyəti şəxslər	90		74	
Faiz xərci		(135,888)		(160,754)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(96,419)		(101,640)	
- Qrupun əsas rəhbərlik heyəti	-		(3)	
- Digər aidiyyəti şəxslər	(128)		(188)	
Faiz hesablanan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə (zərərləri) / zərərlərinin qaytarılması		(37,765)		71,672
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(1,288)		174	
- Qrupun əsas rəhbərlik heyəti	10		(2)	
- Digər aidiyyəti şəxslər	14		155	
Potensial öhdəliklər və kredit öhdəlikləri üzrə dəyərsizləşmə zərərlərinin qaytarılması / (dəyərsizləşmə zərərləri)		14,059		42,138
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(2,719)		7,414	
Xarici valyuta ilə əməliyyatlardan gəlirlər – dilinq		68,248		55,355
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	38,299		35,028	
Haqq və komissiya gəliri		90,163		88,851
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	14,565		14,459	
- Qrupun əsas rəhbərlik heyəti	14		11	
Haqq və komissiya xərci		(24,572)		(17,824)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(3,686)		(3,522)	
Əməliyyat xərcləri		(143,619)		(127,994)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(4,048)		(2,723)	
- Qrupun əsas rəhbərlik heyəti	(9,372)		(7,620)	

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

27. Kapital adekvatlığı

Qrup fəaliyyətinə məxsus olan risklərdən qorunmaq məqsədilə kapital bazasını fəal şəkildə idarə edir. Bankın kapitalının adekvatlığı 1988-ci ilin Bazel Kapital Razılaşmasının təyin etdiyi əmsallarla idarə edilir və tənzimləyicinin müəyyən etdiyi əmsallardan istifadə edilməklə nəzarət edilir.

Qrup tərəfindən kapitalın idarə edilməsi siyasətinin əsas məqsədi – Qrupda kapitalla bağlı müəyyən olunmuş xarici tələblərin yerinə yetirilməsinin, habelə fəaliyyətin həyata keçirilməsi və səhmdarların dəyərinin maksimal artırılması məqsədilə yüksək kredit reytinginin və kapitalın adekvatlığı reytinglərinin dəstəklənməsinin təmin edilməsidir.

Qrup iqtisadi şərait və fəaliyyətinin risk xüsusiyyətləri dəyişdikcə kapital strukturunu idarə edir və müvafiq düzəlişlər aparır. Kapitalın strukturunu saxlamaq və ya bu strukturda düzəlişlər etmək məqsədilə Qrup səhmdarlara dividend ödənişləri məbləğində düzəlişlər edə, kapitalı səhmdarlara qaytara və ya kapital qiymətli kağızlarını buraxa bilər. Keçən illərlə müqayisədə məqsəd, siyasət və proseslərdə ciddi dəyişikliklər baş verməmişdir.

Tənzimləyicinin təyin etdiyi kapitalın adekvatlığı əmsallarına uyğunluq hər ay onların hesablanması təsvir edən, Qrupun Baş Maliyyə İnzibatçısı tərəfindən təhlil edilib imzalanan hesabatlar vasitəsilə monitorinq edilir.

ARMB kapital adekvatlığı əmsalı

ARMB banklardan nizamlayıcı kapital üçün minimal 1-ci dərəcəli kapital və cəmi kapital adekvatlığı əmsalını risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərin müvafiq olaraq 5.5% və 11% dərəcəsində saxlamağı tələb edir. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Bank həmin tələblərə əməl etmişdir.

1988-ci ilin Bazel Kapital Razılaşması əsasında kapitalın adekvatlığı əmsalı

Qrupun beynəlxalq risk əsaslı kapital adekvatlığı əmsalı, Bazel Sazişinə uyğun olaraq, sonrakı dəyişikliklər və bazar risklərini ehtiva edən düzəlişlər ilə hesablanır.

31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə bu əmsallar Bazel Sazişinə əsasən minimum 8.0% əmsaldan yuxarı olmaqla aşağıdakı kimi olunmuşdur:

	2019	2018
1-ci dərəcəli kapital	1,580,032	1,564,359
2-ci dərəcəli kapital	150,690	129,700
Çıxılsın: kapitaldan tutulmalar	(71,257)	(48,778)
Cəmi tənzimləyici kapital	1,659,465	1,645,281
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	4,130,704	4,352,272
1-ci dərəcəli kapital əmsalı	38.25%	35.94%
Cəmi kapital əmsalı	40.17%	37.80%

28. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

COVID-19 pandemiyası bütün dünyada olduğu kimi Azərbaycanda da yayılmaqdadır. Buna görə də, yaxın gələcəkdə ölkədə iqtisadiyyatın kiçilməsi gözlənilir. COVID-19 pandemiyasının yayılmasının qarşısını almaq üçün Azərbaycan hökuməti bütün istiqamətlərdə lazımi tədbirlər görməkdədir. 31 dekabr 2019-cu ildə başa çatan hesabat dövrünə gəldikdə, pandemiyanın Qrupun hesabatı açıqlandıqdan sonrakı təsirləri maliyyə hesabatlarında və ya əməliyyatlarda tanınmış məbləğlərə təsir etmir. Qrup pandemiyanı hesabat tarixindən sonra düzəliş edilməli hadisə hesab etmir, hansının ki, kəmiyyət təsiri hazırkı vaxtda məntiqi şəkildə qiymətləndirilə bilməz. 2020-ci ilin mart ayından etibarən neftin qiymətinin düşməsi ilə yanaşı, fond, valyuta və əmtəə bazarlarında ciddi dəyişkənlik müşahidə edilir. Baş verənlərə cavab olaraq, 2020-ci ilin martında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti pandemiyanın təsirlərini minimum endirmək üçün fərman imzaladı. Bu fərmana əsasən, ölkədə fərdi sahibkarlara və bizneslərə dəstək olmaq üçün 2.5 milyard AZN məbləğində antiböhran stimulyasiya paketi hazırlanır. ARMB manatın məzənnəsini sabit saxlamaq üçün öz monetar siyasətini davam etdirir. Növbəti hesabat tarixləri üçün, bu vəziyyətin iqtisadi təsirləri qeyri-müəyyən və qiymətləndirilməsi mümkün olmadığına görə, Qrup maliyyə hesabatlarında aktivlərin və öhdəliklərin tanınması və ölçülməsinə təsir edə biləcək mümkün variantları qiymətləndirir.

2020-ci ilin aprelində Fitch reyting agentliyi koronavirus qeyri-müəyyənlikləri və aşağı neft qiymətlərinin nəticəsi olaraq Qrupun uzunmüddətli borclanmadan defolt ehtimalını yoxlayaraq müsbətdən stabillə endirmişdir. Qrupun reytingi "B-" kimi qiymətləndirilmişdir.

2020-ci ilin martında Moody's reyting agentliyinin İnvestorlar Xidməti Qrupun uzunmüddətli milli və xarici valyutada olan depozit reytingini "B1" və ilkin kredit qiymətləndirilməsi reytingini "b3" olaraq təsdiqləmişdir. Uzunmüddətli milli və xarici valyutada olan depozit reytingi müsbətdən stabillə dəyişdirilmişdir.